

BEYNƏLXALQ TİBBİ SANİTARIYA
QAYDALARI
(2005)

M Ü N D Ə R İ C A T

WHA58.3 Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarına yenidən baxılma	3
BEYNƏLXALQ TİBBİ-SANİTARIYA QAYDALARI (2005-ci il)	
FƏSİL I - Təriflər, məqsəd və istifadə dairəsi, prinsiplər və məsul orqanlar	5
FƏSİL II - Məlumat və cavab tibbi-sanitariya tədbirləri	9
FƏSİL III - Tövsiyələr	13
FƏSİL IV - Giriş məntəqələri	14
FƏSİL V - İctimai səhiyyə sahəsindəki tədbirlər	
Bölmə I - Ümumi müddəalar	16
Bölmə II - Daşıma vasitələri və daşıma operatorlarına aid olan xüsusi müddəalar	17
Bölmə III - Səfər edən şəxslərə aid xüsusi şərtlər	19
Bölmə IV - Mallar, konteynerlər və konteynerlərin yüklənməsi ərazisinə aid olan xüsusi şərtlər	20
FƏSİL VI - Tibbi-sanitariya sənədləri	21
FƏSİL VII - Rüşumlar	22
FƏSİL VIII - Ümumi müddəalar	23
FƏSİL IX - BTSQ üzrə ekspertlərin siyahısı, fəvqəladə vəziyyətlər komitəsi və təhlil komitəsi	
Bölmə I - BTSQ üzrə ekspertlərin siyahısı	25
Bölmə II - Fəvqəladə Hallar Komitəsi	26
Bölmə III - Təhlil Komitəsi	27
FƏSİL X - Yekun müddəalar	28
QOŞMA 1	
A. Epidemioloji nəzarət və cavab tədbirləri sahəsində əsas imkanlara dair tələblər	32
B. Hava limanları, limanlar və yerüstü nəqliyyat qovşaqlarının əsas imkanları üzrə tələblər	34
QOŞMA 2	
İctimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət yarada biləcək hadisələrin qiymətləndirilməsi və bildirilməsinə dair qərarların qəbul olunması sxemi	35
İctimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət yarada biləcək hadisələrin qiymətləndirilməsi və bildirilməsinə dair qərarların qəbul olunması sxeminin tətbiq edilməsinə dair nümunə	36
QOŞMA 3	
Gəminin sanitariya nəzarətindən azad edilməsi haqqında şəhadətnamənin/gəminin sanitariya nəzarətindən keçməsi haqqında şəhadətnamənin forması	39
Gəminin sanitariya nəzarətindən azad edilməsi haqqında şəhadətnamənin/gəminin sanitariya nəzarətindən keçməsi haqqında şəhadətnamənin formasına əlavə	40
QOŞMA 4	
Daşıma vasitələri və daşıma operatorlarına münasibətdə texniki tələblər.....	41
QOŞMA 5	
Transmissiv xəstəliklərə münasibətdə konkret tədbirlər	42
QOŞMA 6	
Vaksinasiya, profilaktika tədbirləri və müvafiq şəhadətnamələr	43
Vaksinasiya və ya profilaktika haqqında şəhadətnamənin nümunəsi	44
QOŞMA 7	
Konkret xəstəliklərə münasibətdə vaksinasiya və ya profilaktika üzrə tələblər	45
QOŞMA 8	
Dəniz tibbi-sanitariya deklarasiyanın nümunəsi	46
Tibbi-sanitariya deklarasiyasına qoşma	47
QOŞMA 9	
Bu sənəd beynəlxalq mülki aviasiya təşkilatı tərəfindən qəbul edilmiş hava gəmisinin ümumi deklarasiyasının bir hissəsini təşkil edir. Hava gəmisinin ümumi deklarasiyasının tibbi-sanitariya hissəsi	48

WHA58.3   Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarına yenidən baxılma

Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasının əlli səkkizinci sessiyası,

Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının yenidən baxılmış variantını nəzərdən keçirərək;

ÜST-nin Nizamnaməsinin 2(k), 21(a) və 22-ci Maddələrini nəzərə alaraq;

Əhalinin səhhətinin qlobal səviyyədə müdafiə edilməsinin təmin olunmasını təmin etmək məqsədi ilə Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının yeniləşdirilməsi və onlara müvafiq əlavə və dəyişikliklərin edilməsi zərurətindən bəhs edən "Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarına yenidən baxılma və həmin qaydaların yeniləşdirilməsi" adlı WHA48.7 sayılı, "Səhiyyə məsələlərində qlobal təhlükəsizlik: epidemiyaların qarşısının alınması və cavab tədbirləri" adlanan WHA54.14 sayılı, "Səhhətə təsir göstərən bioloji və ya kimyəvi amillərin, yaxud radiasiya-nüvə materiallarının təbii və təsadüfən ətraf mühitə daxil olması yaxud, qəsdən istifadəsi cavabında İctimai səhiyyənin qlobal tədbirləri" adlanan WHA55.16 sayılı, "Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarına yenidən baxılması" adlanan WHA56.28 sayılı və "Ağır kəskin respirator sindrom (AKRS)" adlanan WHA56.29 sayılı sənədlərin müddəalarını nəzərə alaraq;

Qlobal səhiyyə sisteminin möhkəmləndirilməsindən bəhs edən, beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının əhəmiyyətini vurğulayan və həmin qaydaların yenidən baxılmalı olmasını israrla tövsiyə edən Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Assambleyasının 58/3 sayılı qərarını alqışlayaraq;

ÜST-nin üzərinə qoyulmuş vəzifələrə uyğun olaraq ictimai səhiyyə sahəsində baş verən gərgin vəziyyətlər və cavab tədbirləri üzrə qlobal xəbərdarlıq sistemində ÜST-nin qalmaqda olan mühüm rolunu təsdiq edərək;

Beynəlxalq miqyasda xəstəliklərin yayılmasının qarşısını almaqda Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının əsas qlobal vasitə kimi qalmaqda olan əhəmiyyətini vurğulayaraq;

Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarına yenidən baxılması ilə əlaqədar Hökumətlərarası işçi qrupunun fəaliyyətinin müvəffəqiyyətlə başa çatmasından razılıq hissi ilə,

1. Yenidən işlənmiş Beynəlxalq Tibbi-sanitariya qaydalarını bu qərara əlavə edilən «Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydaları (2005)» adı altında QƏBUL EDİR;
2. 2-ci Maddədə qeyd edilmiş məqsəd və tətbiq dairəsi və 3-cü Maddədə müəyyən olunmuş prinsiplərə uyğun surətdə, üzv-dövlətləri və Baş Direktoru Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) müddəalarını tam olaraq yerinə yetirməyə ÇAĞIRIR;
3. QƏT EDİR Kİ, Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) 54-cü Maddəsinin 1-ci Bəndinə əsasən, üzv-dövlətlər və Baş Direktor birinci hesabatlarını Ümumdünya Səhiyyə Assambleyasının altmış birinci sessiyasına təqdim edəcəklər və Səhiyyə Assambleyası bununla əlaqədar həmin hesabatlarını və 54-cü Maddənin 2-ci bəndinə əsasən Qaydaların icrası gedişinin ilk təhlilinin gələcək üçün təqdim edilməsi qrafikini nəzərdən keçirəcək;
4. HƏMÇİNİN QƏT EDİR Kİ, Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) 14-cü Maddəsinin 1-ci bəndinin məqsədləri üçün, ÜST-nin əməkdaşlıq edəcəyi və fəaliyyətini əlaqələndirəcəyi nəzərdə tutulan digər səlahiyyətli hökumətlərarası və ya beynəlxalq təşkilatlar sırasına aşağıda qeyd edilənlər daxildir: Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, Beynəlxalq Əmək Təşkilatı, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Ərzaq və Kənd Təsərrüfatı Təşkilatı, Atom Enerjisi üzrə Beynəlxalq Agentlik, Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatı, Beynəlxalq Dəniz Təşkilatı,
  1. Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi, Beynəlxalq Qırmızı Xaç və Qızıl Aypara Cəmiyyətləri Federasiyası, Beynəlxalq Hava Nəqliyyatı Birliyi, Beynəlxalq Gəmiçilik Federasiyası və *Epizootiyalar üzrə Beynəlxalq Büro*;
5. Üzv-dövlətlərə MÜRACİƏT EDİR:
  - (1) Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) tələb etdiyi imkanları yaratmaq, möhkəmləndirmək və saxlamaq və bu məqsədlə əlaqədar tələb olunan vəsaitləri səfərbər etmək;

- (2) Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) müvafiq müddəaları əsasında, onların səmərəli surətdə icrası ilə əlaqədar, öz aralarında və ÜST ilə fəal surətdə əməkdaşlıq etmək;
- (3) Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) tələb etdiyi ictimai səhiyyə üzrə imkanların yaradılması, möhkəmləndirilməsi və saxlanması ilə əlaqədar, inkişaf etməkdə olan ölkələr və keçid iqtisadiyyatlı ölkələrin müvafiq müraciətinə əsasən, həmin ölkələrə dəstək vermək;
- (4) Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) qüvvəyə minməsinə qədər, həmin Qaydaların məqsədlərinə çatmaq və onların tələblərini icra etmək üçün bütün lazımi tədbirləri həyata keçirmək, o cümlədən ictimai səhiyyə sahəsində müvafiq imkanları yaratmaq və hüquqi və inzibati şərtləri işləyib qəbul etmək və ələlxüsus, 2 sayılı Qoşmada əksini tapmış qərarların qəbul olunması sxeminin tətbiqi prosesinə başlamaq;

6. Baş Direktora TƏKLİF EDİR;

- (1) 65-ci Maddənin 1-ci bəndinə müvafiq qaydada Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) qüvvəyə minməsi barəsində operativ məlumat vermək;
- (2) Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) qəbul olunması barəsində digər səlahiyyətli hökumətlərarası və beynəlxalq təşkilat və təsisatlara məlumat vermək, onların normalarının və standartlarının yenidən işlənməsi sahəsində onlar ilə müvafiq surətdə əməkdaşlıq etmək, əhalinin sağlamlığının qorunmasında adekvat tədbirlərin görülməsi və xəstəliklərin beynəlxalq miqyasda yayılmasına cavab olaraq ictimai səhiyyə səviyyəsində həyata keçirilən qlobal tədbirlərin möhkəmləndirilməsinin təmin edilməsi məqsədi ilə Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) müddəalarına müvafiq olaraq onlar ilə ÜST-nin fəaliyyətini əlaqələndirmək;
- (3) Hava gəmisinin ümumi deklarasiyasının Tibbi-sanitariya hissəsi üzrə tövsiyə edilən dəyişiklikləri Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatına (BMAT) göndərmək və BMAT Hava gəmisinin ümumi deklarasiyasına yenidən baxılmasını başa çatdırdıqdan sonra, Səhiyyə Assambleyasına məlumat təqdim etmək və Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) 9 sayılı Qoşmasını BMAT tərəfindən yenidən baxılmış Hava gəmisinin ümumi deklarasiyasının Tibbi-sanitariya hissəsi ilə əvəz etmək;
- (4) Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) müddəalarına müvafiq qaydada ÜST üzərinə qoyulan vəzifələrin hərtərəfli və səmərəli icrası üçün, ələlxüsus, ictimai səhiyyə sahəsində fəvqəladə halların müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi və bu kimi hallarla bağlı müvafiq cavab tədbirlərinin həyata keçirilməsində səhiyyə sahəsində strateji tədbirlər sistemi çərçivəsində ölkələrə köməklik göstərilməsi üçün ÜST-nin imkanlarını yaratmaq və möhkəmləndirmək;
- (5) Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) iştirakçı ölkələri ilə əməkdaşlıq etmək, o cümlədən texniki əməkdaşlıq və material-texniki yardım vasitəsi ilə onlara dəstək vermək;
- (6) Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) tələb etdiyi imkanların yaradılması, möhkəmləndirilməsi və saxlanması işində inkişaf etməkdə olan ölkələrə yardımın göstərilməsi məqsədi ilə, imkan daxilində, maliyyə vəsaitlərinin səfərbər olunması ilə bağlı iştirakçı-dövlətlərlə əməkdaşlıq etmək;
- (7) İştirakçı-dövlətlərlə məsləhətləşmələr apararaq, Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) 29-cu Maddəsinə müvafiq qaydada yerüstü nəqliyyat qovşaqlarında tibbi-sanitariya tədbirlərinin tətbiqinə aid əsas prinsipləri işləyib hazırlamaq;
- (8) Bu qaydaların 50-ci Maddəsinə müvafiq olaraq Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) təhlili üzrə Komitə təsis etmək;
- (9) Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) əks etdirdiyi qərarların qəbul edilməsi sxeminin tətbiqi və qiymətləndirilməsinə aid əsas prinsiplərin işlənilməsi və hazırlanması ilə bağlı tədbirləri yubanmadan həyata keçirmək, o cümlədən qeyd olunan Qaydaların 54-cü Maddəsinin 3- cü Bəndinə əsasən Səhiyyə Assambleyasına təqdim edilməli olan həmin sistemin tətbiqinə aid təhlillərin hazırlanması qaydalarını işləyib hazırlamaq;
- (10) Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydaları üzrə Ekspertlər siyahısını tərtib etmək üçün tədbirləri həyata keçirmək və Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (2005) 47-ci maddəsinə müvafiq qaydada həmin siyahının tərkibi barəsində rəylərin təqdim olunmasını təklif etmək.

BEYNƏLXALQ TİBBİ-SANİTARIYA QAYDALARI (2005-ci il)

FƏSİL I - TƏRİFLƏR, MƏQSƏD VƏ İSTİFADƏ DAİRƏSİ, PRİNSİPLƏR VƏ MƏSUL ORQANLAR

Maddə 1 Təriflər

1. Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının (bundan sonra «BTSQ» və ya «Qaydalar» deyərək istinad olunacaqlar) məqsədləri üçün:

"yoluxmuş"- infeksiyaya yoluxmuş, yaxud kontaminasiyaya uğramış, yaxud da əhalinin səhhətinə təhlükə yaratmaqla infeksiya və ya kontaminasiya mənbələrini daşıyan və yayan şəxslər, yük, baqaj, konteynerlər, daşıma vasitələri, mallar, poçt göndərmələri və ya insan meyitləri deməkdir;

"yoluxmuş rayon"- bu Qaydalara əsasən ÜST tərəfindən barəsində tibbi-sanitariya tədbirlərinin həyata keçirilməsi tövsiyə edilən ayrıca coğrafi rayon nəzərdə tutulur;

"hava gəmisi" - beynəlxalq uçuşu həyata keçirən hava nəqliyyat vasitəsi deməkdir;

"hava limanı" - beynəlxalq reyslərin yola düşdüyü və ya gəldiyi hər hansı hava limanı deməkdir;

"gəlmə" - daşıma vasitəsinə münasibətdə aşağıda qeyd edilənləri bildirir:

(a) dəniz gəmisinə münasibətdə - limana gəlmək və ya limanın müəyyən edilmiş zonasında lövbər salmaq;

(b) hava gəmisinə münasibətdə-hava limanına gəlmək;

(c) beynəlxalq səfərləri həyata keçirən daxili sulara üzən gəmiyə münasibətdə - giriş məntəqəsinə gəlmək;

(d) qatar və ya yol nəqliyyat vasitəsinə münasibətdə - giriş məntəqəsinə gəlmək;

"baqaj" - səfər edən şəxsin şəxsi əşyaları deməkdir;

"yük" - daşıma vasitəsi və ya konteynerdə daşınan mallar deməkdir;

"səlahiyyətli orqan" - bu Qaydalara uyğun olaraq müvafiq tibbi-sanitariya tədbirlərinin yerinə yetirilməsi və təbiiqi üçün məsuliyyət daşıyan orqan və ya təşkilat deməkdir;

"konteyner" - aşağıdakı tələblərə cavab verən nəqliyyat avadanlığının növü deməkdir:

(a) uzunmüddətli və müvafiq olaraq, dəfələrlə istifadə edilmək üçün kifayət qədər möhkəm olan avadanlıq;

(b) arada boşaldılıb-yükləmə olmadan, bir və ya bir neçə nəqliyyat növü ilə malların daşınmasını asanlaşdırmaq üçün xüsusi nəzərdə tutulmuş avadanlıq;

(c) yükləmə və boşaltma işlərinin yerinə yetirilməsini, ələlxüsus da yüklərin bir nəqliyyat növündən digərinə keçirilməsini asanlaşdırmaq üçün xüsusi vasitələrlə təmin edilmiş avadanlıq; və

(d) doldurulması və boşaldılması asan olmaq üçün xüsusi qurulmuş avadanlıq;

"konteynerlərin yüklənməsi ərazisi" - beynəlxalq daşımalarda istifadə edilən konteynerlər üçün ayrılmış yer və ya qurğu deməkdir;

"kontaminasiya" - insanın və ya heyvanın bədəninin səthində, istehlak üçün hazırlanmış məhsulun daxilində yaxud səthində və ya digər cansız əşyalarda, o cümlədən daşıma vasitələrində olan və əhalinin səhhəti üçün risk təşkil edən infeksiya yaxud toksik amillər deməkdir;

"daşıma vasitəsi" - beynəlxalq reysi həyata keçirən hava gəmisi, gəmi, qatar, yol nəqliyyat və ya digər nəqliyyat vasitələri deməkdir;

"daşıma operatoru" - daşıma üçün məsuliyyət daşıyan fiziki və ya hüquqi şəxs yaxud da onun nümayəndəsi deməkdir;

"ekipaj" - daşıma vasitəsində olan və sərnəşin sayılmayan şəxslər deməkdir;

"dekontaminasiya" - insanın və ya heyvanın bədəninin səthində, istehlak üçün hazırlanmış məhsulun daxilində yaxud səthində və ya digər cansız əşyalarda, o cümlədən daşıma vasitələrində olan və əhalinin səhhəti üçün risk təşkil edən infeksiya yaxud toksik amilləri ləğv etmək yaxud neytrallaşdırmaq məqsədi ilə tibbi-sanitariya tədbirlərinin həyata keçirilməsini müəyyənləşdirən prosedur deməkdir;

"göndərmə" - insan, baqaj, yük, daşıma vasitəsi və ya mallara münasibətdə ərazinin tərk edilməsini izhar edən fəaliyyət nəzərdə tutulur;

"deratizasiya" - insanlar arasında xəstəliklər yayan və giriş məntəqələrində baqajda, yükdə, konteynerlərdə, daşıma vasitələrində, obyektlərdə, mallarda və poçt göndərişlərində olan gəmiricilərlə mübarizə və onların məhv edilməsi məqsədi ilə tibbi-sanitariya tədbirlərinin həyata keçirilməsini müəyyənləşdirən prosedur deməkdir;

"Baş Direktor" - Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Baş Direktoru deməkdir;

"xəstəlik" - mənbəyi və ya mənşəyindən asılı olmayaraq, insanlara münasibətdə ciddi təhlükə yaradan və ya yarada bilən hər hansı xəstəlik və ya tibbi durum deməkdir;

"dezinfeksiya" - insanların və ya heyvanların bədəninin səthində və ya baqaj, yük, konteyner, daşıma vasitələri, mal və poçt göndərişlərində olan infeksiyon amillərlə mübarizə aparmaq və ya onları məhv etmək məqsədi ilə kimyəvi yaxud fiziki amillərin birbaşa tətbiqi vasitəsi ilə tibbi-sanitariya tədbirlərinin həyata keçirilməsini nəzərdə tutan prosedur deməkdir;

"dezinfeksiya" - baqaj, yük, konteyner, daşıma vasitələri, mal və poçt göndərişlərində olan və insanlar arasında xəstəlikləri yayan həşəratlarla mübarizə aparmaq və ya onları məhv etmək məqsədi ilə sanitariya tədbirlərinin həyata keçirilməsini müəyyənləşdirən prosedur nəzərdə tutulur;

"hadisə" - xəstəliyin üzə çıxması və ya xəstəlik üçün potensial yaradan hadisə deməkdir;

"sərbəst praktika" - gəmiyə münasibətdə - limana daxil olmağa, səfər edən şəxslərin minməsi və ya düşməsinə, yüklərin və ya ehtiyatların yüklənməsi yaxud boşaldılmasına başlamağa icazə; yerə enmiş hava gəmisinə münasibətdə - səfər edən şəxslərin minməsi və ya enməsinə, yüklərin və ya ehtiyatların yüklənməsi yaxud boşaldılmasına başlanmasına icazə; gəlmiş yerüstü nəqliyyat vasitələrinə münasibətdə - səfər edən şəxslərin minməsi və ya düşməsinə, yüklərin və ya ehtiyatların yüklənməsi yaxud boşaldılmasına başlamağa icazə;

"mallar" - beynəlxalq reys ilə daşıyan, o cümlədən daşıma vasitəsində istifadə olunmaq üçün nəzərdə tutulmuş material əşyalar, o cümlədən heyvan və bitkilər deməkdir;

"yerüstü nəqliyyat qovşağı" - iştirakçı-dövlətə quru ərazi vasitəsi ilə daxil olmaq üçün giriş məntəqəsi, o cümlədən yol nəqliyyat vasitələri və qatarlar tərəfindən istifadə olunan giriş məntəqəsi nəzərdə tutulur;

"yerüstü nəqliyyat vasitələri" - beynəlxalq daşımalar ilə əlaqədar yerüstü daşımaları həyata keçirən, mühərriklə təchiz edilmiş daşıma vasitələri, o cümlədən qatarlar, avtobuslar, yük və minik avtomobilləri deməkdir;

"tibbi-sanitariya tədbiri" xəstəlik və ya kontaminasiyanın yayılmasının qarşısını almaq məqsədi ilə görülən prosedurlar deməkdir; tibbi-sanitariya tədbiri hüquq mühafizə tədbirlərini və təhlükəsizliyin təmin edilməsi üçün tədbirləri əhatə etmir;

"xəstə" - əhalinin səhhəti üçün risk yarada bilən səhhətin fiziki pozulmasına düşər olmuş və ya belə pozulmanın təsirinə məruz qalan fiziki şəxs deməkdir;

"infeksiya" - əhalinin səhhəti üçün risk yarada bilən infeksiyon amilin insanların və heyvanların orqanizminə düşməsi və inkişaf etməsi yaxud çoxalması deməkdir;

"yoxlama" - əhalinin səhhəti üçün riskin olub-olmamasını müəyyən etmək məqsədi ilə, səlahiyyətli orqan tərəfindən və ya onun nəzarəti altında ərazi, baqaj, konteyner, daşıma vasitələri, obyekt, mal və poçt göndərişlərinin, o cümlədən müvafiq məlumat və sənədləşmənin yoxlanması nəzərdə tutulur;

"beynəlxalq daşıma" - insan, baqaj, yük, konteyner, daşıma vasitələri, mal və poçt göndərişlərinin beynəlxalq sərhəddən keçməsi, o cümlədən beynəlxalq ticarət deməkdir;

"beynəlxalq səfər":

(a) daşıma vasitəsinə münasibətdə iki və daha çox dövlətin ərazisində olan giriş məntəqələri arasında olan səfər və ya eyni dövlətin ərazisi yaxud əraziləri daxilində olan giriş məntəqələri arasında olan səfər deməkdir, bu şərtlə ki. daşıma vasitəsi səfər zamanı hansısa digər dövlətin ərazisi ilə təmasda olsun, lakin yalnız bu kimi təmas münasibətdə olmaqla;

(b) səfər edən fiziki şəxsə münasibətdə - müvafiq fiziki şəxsin səfərə başladığı dövlətin ərazisindən fərqli olan digər dövlətin ərazisinə girişi ilə əlaqədar olan səfər deməkdir;

"intruziv" - sıx və ya intim təmas yaxud suallar nəticəsində yarana bilən rahatsızlıq deməkdir;

"invaziv" - iynənin vurulması və ya dərinin kəsilməsi, yaxud da alət və ya kənar materialın bədənə daxil olması, yaxud bədən boşluğuna baxılma deməkdir. Bu Qaydaların məqsədlərinə münasibətdə qulaq, burun və ağızın tibbi müayinəsi, qulaq, ağız və ya dəri üstü termometr vasitəsi ilə yaxud termik vizuallaşdırma təsvirləri əsasında temperaturun ölçülməsi; tibbi müayinə; auskultasiya; zahiri palpasiya; retinoskopiya; sidik, fekal maddələr və ya tüpürcək nümunələrinin bədənədən kənar olaraq götürülməsi; qan təzyiqinin zahirdən ölçülməsi; və elektrokardiogram qeyri-invaziv hesab olunur;

"izolyasiya" - infeksiyanın və ya kontaminasiyanın yayılmasının qarşısını almaq məqsədi ilə xəstə və ya yoluxmuş şəxslərin və ya yoluxmuş konteynerlərin, daşıma vasitələri, baqaj, mal və poçt göndərişlərinin başqalarından ayrılması deməkdir;

"tibbi müayinə" - şəxsin səhhətinin durumunu və ictimai səhiyyə nöqtəyi-nəzərindən digər şəxslərə münasibətdə potensial riskləri müəyyən etmək məqsədi ilə səhiyyənin səlahiyyətli işçisi tərəfindən və ya səlahiyyətli orqanın birbaşa rəhbərliyi altında müvafiq şəxs tərəfindən aparılan qiymətləndirmə deməkdir, və bu ifadə ilə, müvafiq vəziyyətin şərtlərinə müvafiq qaydada əsaslı hesab olunduqda, tibbi- sanitariya sənədlərinin diqqətlə öyrənilməsi və fiziki müayinə də əhatə olunur;

"BTSQ üzrə Milli Əlaqələndirici" hər bir iştirakçı-dövlətin təyin etdiyi, bu Qaydalara əsasən BTSQ ilə əlaqədar ÜST-nin əlaqə məntəqələri ilə əlaqə yaratmaq üçün hər zaman açıq olan Milli mərkəz deməkdir;

"Təşkilat" və ya "ÜST" Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı deməkdir;

"daimi yaşayış yeri" - müvafiq iştirakçı-dövlətin Milli qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş mənanı daşıyır;

"şəxsi məlumat" - eyniləşdirilən və ya eyniləşdirilə bilən fiziki şəxsə aid olan məlumat deməkdir;

"giriş məntəqəsi" - səfər edən şəxslərin, baqaj, yük, konteyner, daşıma vasitələri, mal və poçt göndərişlərinin beynəlxalq girişi və ya çıxışı üçün istifadə edilən məntəqə, habelə deyilənləri giriş və çıxış zamanı xidmətlərlə təmin edən təşkilat və ərazilər deməkdir;

"liman" - beynəlxalq səfər edən gəmilərin gəldiyi və getdiyi dəniz limanı və ya daxili sularla yerləşən liman deməkdir;

"poçt göndərişi" - poçt və ya kuryer xidməti tərəfindən beynəlxalq əlaqələrdə daşınan ünvanlı əşya və ya paket deməkdir;

"ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət daşıyan fəvqəladə hadisə" bu Qaydalara əsasən aşağıda qeyd edilmiş tərzdə tərif edilən fəvqəladə hadisə deməkdir:

(i) xəstəliklərin beynəlxalq miqyasda yayılması nəticəsində digər dövlətlərdə əhalinin səhhəti üçün risk təşkil edən hadisə; və

(ii) beynəlxalq miqyasda əlaqələndirilmiş cavab tədbirlərinin həyata keçirilməsini tələb edən hadisə;

"tibbi-sanitariya müşahidəsi" - səfər edən şəxslərin səhhəti üzərində müəyyən vaxt ərzində xəstəliklərin ötürülməsi riskini müəyyən etmək məqsədi ilə həyata keçirilən nəzarət deməkdir;

"əhalinin səhhəti üçün risk" - beynəlxalq miqyasda yayılması mümkün olan və ya ciddi və bilavasitə təhlükə yaradan risklərə xüsusi diqqət verilməklə insanların səhhətinə mənfi təsir göstərə bilən hadisənin baş vermə ehtimalı deməkdir;

"karantin" - xəstə olmayıb yoluxmaya şübhəli bilinən şəxslərin və ya yoluxmaya şübhəli bilinən baqaj, konteyner, daşıma vasitələri və digər malların fəaliyyətinin elə qaydada məhdudlaşdırılması və/və ya ayrılması deməkdir ki, infeksiya və ya kontaminasiyanın mümkün olan yayılmasının qarşısı alınmış olsun;

"tövsiyə" və ya "tövsiyə edilən" - bu Qaydalara əsasən təqdim edilən müvəqqəti və ya daimi tövsiyələr nəzərdə tutulur;

"rezervuar" - əhalinin səhhəti üçün risk törədə biləcək infeksiya amillərinin adətən yaşadığı heyvan, bitki və ya maddə deməkdir;

"yol nəqliyyat vasitəsi" - qatar istisna olmaqla, hər hansı yerüstü nəqliyyat vasitəsi deməkdir;

"elmi məlumat" - təkamül tapmış və qəbul edilmiş elmi metodlar əsasında sübutların münasib səviyyəsini təmin edən məlumat deməkdir;

"elmi prinsiplər" - elmi metodlar vasitəsi ilə məlum olan, təbiətin qəbul edilmiş fundamental qanun və faktları deməkdir;

"gəmi" - dəniz gəmisi və ya daxili sularla üzən beynəlxalq səfər edən gəmi deməkdir;

"daimi tövsiyə" - mütləq qüvvə daşımayan, ÜST tərəfindən cari məqamda əhalinin səhhətinə aid olmaqla faktiki olaraq mövcud olan risklərə münasibətdə 16-cı Maddəyə əsasən təqdim edilən, mütəmadi və ya vaxtaşırı tətbiq üçün müvafiq tibbi-sanitariya tədbirlərinə aid olan və xəstəliklərin beynəlxalq miqyasda yayılmasının qarşısını almaq və ya azaltmaq məqsədi ilə və beynəlxalq daşımalarla əlaqədar maneələrin minimuma endirilməsi üçün verilən tövsiyələr deməkdir;

"epidemioloji nəzarət" - ictimai səhiyyə sahəsində vəziyyətin qiymətləndirilməsi və lazımı cavab tədbirlərinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə sistemativ və daimi əsasda tibbi-sanitariya təyinatlı məlumatların toplanması, tərtib edilməsi, təhlili və tibbi-sanitariya məlumatının vaxtında yayılması deməkdir;

"yoluxmaya şübhəli" - iştirakçı-dövlətin mülahizəsinə əsasən əhalinin səhhəti üçün riskə məruz qalan və ya məruz qala bilən və beləliklə xəstəliklərin yayılmasının mənbələri ola bilən şəxslər, baqaj, yük, konteyner, daşıma vasitələri, mal və poçt göndərişləri deməkdir;

"müvəqqəti tövsiyə" - mütləq qüvvə daşımayan, ÜST tərəfindən ictimai səhiyyə sahəsində baş verən və beynəlxalq əhəmiyyət daşıyan fəvqəladə hadisəyə cavab olaraq, müəyyən edilmiş vaxt müddəti ərzində və müəyyən risklə əlaqədar olaraq 15-ci Maddəyə əsasən təqdim edilən və xəstəliklərin beynəlxalq miqyasda yayılmasının qarşısını almaq və ya azaltmaq məqsədi ilə və beynəlxalq daşımalarla əlaqədar maneələrin minimuma endirilməsi üçün verilən tövsiyələr deməkdir;

"müvəqqəti yaşayış yeri" - müvafiq iştirakçı-dövlətin Milli qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş mənanı daşıyır;

"səfər edən şəxs" - beynəlxalq səfər edən fiziki şəxs deməkdir;

"daşıyıcı" - bir qayda olaraq əhalinin səhhəti üçün təhlükə yaradan infeksiya amilləri daşıyan həşərat və ya digər heyvan deməkdir;

"təftiş" - iştirakçı-dövlət tərəfindən ÜST üçün həmin dövlətin ərazisində hadisənin vəziyyətini təsdiqləyən məlumatın təqdim olunması deməkdir;

"BTSQ üzrə ÜST-nin əlaqə məntəqəsi" hər bir məqamda BTSQ üzrə Milli əlaqələndirici ilə əlaqə yaratmağa hazır olan ÜST-in bölməsi deməkdir.

2. Fərqli qayda müəyyən edilmədikdə və ya kontekst ilə digər məna tələb olunmadıqda, bu Qaydalara istinadlar həmçinin onun qoşmalarına da istinadları əhatə edir.

Maddə 2 Məqsəd və tətbiq dairəsi

Bu Qaydaların məqsədi və tətbiq dairəsi xəstəliklərin beynəlxalq miqyasda yayılmasının qarşısını almaq, onlardan qorunmaq, onlarla mübarizə aparmaq və ictimai səhiyyə səviyyəsində əhalinin səhhətinə aid olan risklərə mütənasib olan və deyilənlərlə məhdudlaşan, habelə beynəlxalq daşımalar və ticarət üçün artıq maneə yaratmayan cavab tədbirlərinin həyata keçirilməsindən ibarətdir və yuxarıda qeyd edilənlərə aid olur.

Maddə 3 Prinsiplər

1. Bu Qaydalar insanların ləyaqəti, hüquqları və əsas azadlıqlarına tam hörmətlə tətbiq edilir.
2. Bu Qaydaların tətbiqi zamanı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsinə və Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının Nizamnaməsinə əməl olunmalıdır.
3. Bu Qaydaların tətbiqi zamanı bütün dünya xalqlarının xəstəliklərin beynəlxalq miqyasda yayılmasından müdafiəsi üçün deyilən Qaydaların vahid tətbiqinin təmin edilməsi məqsədinə riayət olunmalıdır.
4. Dövlətlər Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsinə və beynəlxalq hüquq normalarına əsasən səhiyyə sahəsində özlərinin siyasətlərinə müvafiq qaydada qanunvericilik aktlarını qəbul və tətbiq etmək üçün suveren hüquqa sahibdirlər. Bu zaman, onlar bu Qaydaların məqsəd və məramlarına dəstək verməlidirlər.

Maddə 4 Məsul orqanlar

1. Hər bir iştirakçı-dövlət BTSQ üzrə Milli Əlaqələndiricini və səlahiyyətləri çərçivəsi daxilində bu Qaydalara əsasən tibbi-sanitariya tədbirlərinin həyata keçirilməsi üçün məsul olan orqanları təyin və ya təşkil edir.
2. BTSQ üzrə Milli Əlaqələndiricilər ilə bu Maddənin 3-cü bəndində nəzərdə tutulmuş BTSQ üzrə ÜST-nin əlaqə məntəqələrinin əlaqə yaratmaq imkanı həmişə mövcud olmalıdır. BTSQ üzrə Milli Əlaqələndiricilərin vəzifələri sırasına aşağıda qeyd edilənlər daxildir:
  - (a) Müvafiq iştirakçı-dövlətin adından bu Qaydaların icrasına aid təcili bildirişləri, o cümlədən 6-12 Maddələri ilə nəzərdə tutulmuş bildirişləri BTSQ üzrə ÜST-nin əlaqə məntəqələrinə göndərmək; və
  - (b) Müvafiq iştirakçı-dövlətin səlahiyyətli bölmələrinə məlumatın göndərilməsi və onlardan alınan məlumatın birləşdirilməsi, o cümlədən epidemioloji nəzarət və hesabatlar, giriş məntəqələri, ictimai səhiyyə xidmətləri, xəstəxana və klinikalar, habelə digər hökumət təsisatları da daxil olmaqla.
3. ÜST BTSQ üzrə Əlaqə məntəqələrini təyin edir və onlar ilə BTSQ üzrə Milli Əlaqələndiricilər arasında əlaqə yaratmaq imkanı hər zaman mövcud olur. BTSQ üzrə ÜST-in əlaqə məntəqələri bu Qaydaların icrasına aid təcili bildirişləri, o cümlədən 6-12-ci Maddələrə nəzərdə tutulmuş qaydada müvafiq iştirakçı-dövlətlərin BTSQ üzrə Milli Əlaqələndiricilərinə təqdim edirlər. BTSQ üzrə ÜST-in

əlaqə məntəqələri ÜST tərəfindən baş qərargahda və ya Təşkilatın regional bölməsində təyin oluna bilər.

- İştirakçı-dövlətlər özlərinin BTSQ üzrə Milli əlaqələndiriciləri barəsində və onlar ilə əlaqə saxlamaq üçün tələb olunan məlumatı ÜST-ə təqdim edir, ÜST isə BTSQ üzrə ÜST-in əlaqə məntəqələri barəsində məlumatları iştirakçı-dövlətlərə təqdim edir. Bu müfəssəl əlaqə məlumatı daimi olaraq yeniləşdirilməli və hər il təsdiq olunmalıdır. ÜST, bu Maddənin icrası ilə bağlı BTSQ üzrə Milli əlaqələndiricilər barəsində aldığı müfəssəl əlaqə məlumatlarını bütün iştirakçı dövlətlərə təqdim edir.

FƏSİL II - MƏLUMAT VƏ CAVAB TİBBİ-SANİTARIYA TƏDBİRLƏRİ

Maddə 5 Epidemioloji nəzarət

- Hər bir iştirakçı-dövlət mümkün qədər qısa müddət ərzində, lakin bu Qaydaların həmin iştirakçı-dövlətə münasibətdə qüvvəyə minməsi tarixindən etibarən beş ildən gec olmamaq şərti ilə, bu Qaydalara aid olan hadisələrin aşkar edilməsi, qiymətləndirilməsi, onlar haqqında bildiriş və məlumatın təqdim olunması ilə əlaqədar 1 sayılı Qoşmaya müvafiq qaydada imkanları yaradır, möhkəmləndirir və saxlayır.
- 1 sayılı Qoşmanın A bölməsinin 2-ci bəndində qeyd edilmiş qiymətləndirmə aparıldıqdan sonra, iştirakçı-dövlət əsaslandırılmış tələbatına əsasən hesabatı və tədbirlər planını ÜST-ə təqdim edə bilər və bunun əsasında bu Maddənin 1-ci bəndi ilə müəyyən edilmiş öhdəliklərin icrası üçün iki il möhlət ala bilər. Müstəsna hallarda, və yeni tədbirlər planına əsasən, iştirakçı-dövlət Baş Direktordan iki ilə qədər olan əlavə müddətin təqdim edilməsini xahiş edə bilər və belə olduqda. Baş Direktor tərəfindən qərar 50-ci Maddəyə müvafiq qaydada yaradılmış Komitənin (bundan sonra «Təhlil Komitəsi» deyərək istinad olunacaq) texniki məsləhətlərinin nəzərə alınması şərti ilə qəbul olunur. Bu Maddənin 1 -ci bəndində qeyd edilmiş müddət başa çatdıqdan sonra, əlavə müddət almış iştirakçı-dövlət hər il qoyulan tələblərin tam olaraq yerinə yetirilməsinə nail olmaq məqsədi ilə həyata keçirilən tədbirlər barəsində məlumatlarını ÜST-ə təqdim edir.
- Müraciətə əsasən, ÜST iştirakçı-dövlətlərə bu Maddənin 1-ci bəndində qeyd edilmiş imkanların yaradılması, möhkəmləndirilməsi və saxlanması ilə əlaqədar yardım göstərir.
- ÜST epidemioloji nəzarət üzrə fəaliyyətini həyata keçirməklə hadisələr barəsində məlumatı toplayır və onların xəstəliklərin beynəlxalq miqyasda yayılması üçün potensialını və beynəlxalq daşımalara dair yarada biləcəyi maneələri qiymətləndirir. Bu bəndin əsasında ÜST-in aldığı məlumat lazımı hallarda 11 və 45-ci Maddələrə əsasən nəzərdən keçirilir.

Maddə 6 Bildiriş

- Hər bir iştirakçı-dövlət özünün ərazisində baş verən hadisələri 2 sayılı Qoşmada qeyd olunan qərarların qəbul olunması sxemi vasitəsi ilə qiymətləndirir. Hər bir iştirakçı-dövlət özünün ərazisində baş verən və qərarların qəbul olunması sxeminə müvafiq qaydada ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq miqyaslı fəvqəladə hadisə yarada biləcək bütün hadisələr haqqında məlumatları, habelə həmin hadisələrə cavab olaraq görülən bütün tibbi-sanitariya tədbirləri haqqında məlumatları BTSQ üzrə Milli Əlaqələndirici vasitəsi ilə tibbi-sanitariya məlumatının qiymətləndirilməsi aparıldıqdan sonra 24 saat ərzində ÜST-ə təqdim edir. ÜST tərəfindən alınan bildiriş Atom Enerjisi üzrə Beynəlxalq Agentlik (AEBA) səlahiyyətlərinə aid olduqda. ÜST bu barədə dərhal BAEA-ya məlumat təqdim etməlidir.
- Bildiriş təqdim edildikdən sonra, iştirakçı-dövlət sahib olduğu dəqiq və kifayət qədər təfərrüatlı tibbi-sanitariya məlumatını vaxtında ÜST-ə ötürür, o cümlədən mümkün olduğu hallarda, həmin məlumata hadisələrin müəyyənləşdirilməsi, laboratoriya nəticələri, riskin növü və mənbəyi, xəstələnmələr və ölüm hallarının sayı, xəstəliklərin yayılmasına təsir göstərən şərait və görülən tibbi-sanitariya tədbirləri barəsində informasiyanı daxil edir və lazım olduqda, mövcud olan çətinliklər və ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq miqyaslı fəvqəladə hadisə yarada biləcək hər hansı hadisəyə qarşı tədbirlərə lazımı dəstək haqqında məlumatı da təqdim edir.

Maddə 7 Gözlənilməz və ya qeyri-adi hallarda məlumat mübadiləsi

Hansısa iştirakçı-dövlət ictimai səhiyyə sahəsində baş verən və ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq miqyaslı fəvqəladə hadisə yarada biləcək hər hansı gözlənilməz və ya qeyri-adi hadisə barəsində mənşəyindən və mənbəyindən asılı olmayaraq faktiki məlumata sahib olduqda, həmin iştirakçı-dövlət bütün müvafiq tibbi-sanitariya məlumatını Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına təqdim etməlidir. Belə halda, 6-cı Maddədə verilmiş bütün müddəalar şamil olunur.

Maddə 8 Məsləhətləşmələr

Özünün ərazisində hansısa hadisələr baş verdikdə və həmin hadisələr barəsində 6-cı Maddə ilə nəzərdə tutulmuş qaydada məlumatın təqdim edilməsi tələb olunmadıqda, o cümlədən qərarların qəbul olunması sxemini tamamlamaq üçün kifayət qədər məlumat olmayan hadisələr baş verdikdə, iştirakçı-dövlət, buna varmadan, bunlar barəsində BTSQ üzrə Milli Əlaqələndirici vasitəsi ilə ÜST-ə məlumat verə bilər və müvafiq tibbi-sanitariya tədbirləri haqqında ÜST ilə məsləhətləşmələr apara bilər. Həmin məlumat 11-ci Maddənin 2-4 bəndlərinə əsasən təhlil olunur. Ərazisində hadisə baş verən iştirakçı-dövlət özünün əldə etdiyi hər hansı epidemioloji məlumatların qiymətləndirilməsi ilə əlaqədar köməkliyin göstərilməsi ilə bağlı müraciətini ÜST-ə təqdim edə bilər.

Maddə 9 Digər məlumatlar

1. ÜST, bildiriş və məsləhətləşmələrə əlavə olaraq, digər mənbələrdən məlumatı da nəzərə ala bilər, həmin məlumatı mövcud epidemioloji prinsiplərə əsasən qiymətləndirir və sonra həmin hadisə barəsində məlumatı ehtimala əsasən ərazisində qeyd olunan hadisə baş verən iştirakçı-dövlətə təqdim edir. Belə məlumat əsasında hər hansı tədbirləri həyata keçirməzdən öncə, ÜST, 10-cu Maddədə qeyd olunan yoxlama şərtlərinə uyğun olaraq, ehtimala əsasən ərazisində qeyd olunan hadisə baş verən iştirakçı-dövlət ilə məsləhətləşmələr aparır və ondan təsdiqi almağa çalışır. Bu məqsəd ilə ÜST alınmış məlumatı iştirakçı-dövlətlərə təqdim edir və bu kifayət qədər əsaslı olduğu halda, ÜST həmin məlumatın mənbəyinin məxfiliyini saxlaya bilər. Həmin məlumat 11-ci Maddədə qeyd edilmiş qaydalara əsasən istifadə olunur.
2. İştirakçı dövlətlər praktiki cəhətdən mümkün olan hallarda 24 saat ərzində özlərinin ərazisindən kənar yerlərdə əhalinin səhhətinə risk yaradan və aşağıda qeyd edilənlərin hansısa ölkəyə daxil olması və ya hansısa ölkədən çıxması nəticəsində xəstəliklərin beynəlxalq miqyasda yayılması ilə nəticələnə bilən hallara aid məlumatı ÜST-ə təqdim edir:
  - (a) insanların xəstələnməsi halları;
  - (b) infeksiya və ya kontaminasiya daşıyıcıları; və ya
  - (c) kontaminasiyaya uğramış mallar.

Maddə 10 Yoxlama

1. 9-cu Maddəyə müvafiq qaydada, ÜST, bildiriş və məsləhətləşmələrdən əlavə, ehtimala əsasən hansısa dövlətin ərazisində baş verən və ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyətli fəvqəladə vəziyyət yarada biləcək hadisələrə aid olan və digər mənbələrdən alınmış məlumatı yoxlamağı həmin iştirakçı-dövlətə təklif edir. Belə hallarda, ÜST hansısa məlumatları yoxlamağa çalışması barəsində bildirişi müvafiq iştirakçı-dövlətə məlum edir.
2. Əvvəlki bəndə və 9-cu Maddəyə əsasən, hər bir iştirakçı-dövlət, ÜST-nin sorğusuna əsasən, aşağıda qeyd olunan yoxlamaları aparır və təqdimatları həyata keçirir:
  - (a) 24 saat ərzində - ÜST-nin sorğusuna ilkin cavab və ya onun təsdiqi;
  - (b) 24 saat ərzində - ÜST-nin sorğusunda qeyd olunan hadisələrin durumu barəsində ictimai səhiyyə sahəsi ilə əlaqədar olan məlumat;
  - (c) 6-cı Maddədə qeyd olunan müvafiq məlumatlar da daxil olmaqla, həmin Maddə ilə nəzərdə tutulmuş kontekstdə qiymətləndirmə barədə ÜST-ə ünvanlanmış məlumat.
3. ÜST ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət yarada bilən hadisə barəsində məlumat aldıqda və xəstəliklərin beynəlxalq miqyasda yayılması mümkünlüyünün qiymətləndirilməsi, beynəlxalq daşımalara mümkün maneələr və münasib nəzarət tədbirlərinin nəzərdən keçirilməsi ilə bağlı müvafiq iştirakçı-dövlətlərə əməkdaşlıq təklif edir. Standartların hazırlanması ilə məşğul olan digər təşkilatlarla əməkdaşlıq, habelə yerlərdə qiymətləndirilmənin aparılması və ya əlaqələndirilməsi məqsədi ilə Milli orqanlara dəstək verilməsinə beynəlxalq yardımın səfərbər edilməsi üçün təklif nəzərdə tutula bilər, iştirakçı dövlətin xahişinə əsasən, ÜST belə təklifə aid olan məlumatı ona təqdim edir.
4. İştirakçı dövlət əməkdaşlıq üçün təklifi qəbul etməzsə, əgər bu əhalinin səhhəti üçün riskin miqyası ilə əsaslandırılırsa, ÜST, qeyd olunan iştirakçı-dövlətin mövqeyini nəzərə almaqla, ona ÜST ilə əməkdaşlıq barəsində təkliflərini davam etdirməklə, sahib olduğu məlumatı digər iştirakçı-dövlətlərə təqdim edə bilər.

Maddə 11 ÜST tərəfindən təqdim olunan məlumat

1. Bu Maddənin 2-ci bəndinin müddələrinin yerinə yetirilməsi şərti ilə, ÜST 5-10-cu Maddələrə (bütün Maddələr daxil olmaqla) əsasən aldığı və əhalinin səhhətinə aid olan risklərə qarşı cavab tədbirlərini həyata keçirməkdə iştirakçı-dövlətlərə imkan yaratmaq üçün lazım olan müvafiq tibbi-sanitariya məlumatını mümkün qədər qısa müddət ərzində və ən səmərəli vasitələrlə məxfi qaydada olmaqla bütün iştirakçı-dövlətlərə, habelə zəruri hallarda, müvafiq hökumətlərarası təşkilatlara təqdim edir. ÜST bu kimi hadisələrin qarşısının alınmasını asanlaşdırma bilən məlumatı digər iştirakçı-dövlətlərə təqdim etməlidir.
2. ÜST 6 və 8 sayılı Maddələrə, habelə 9-cu Maddənin 2-ci bəndinə əsasən alınmış məlumatı bu Qaydalara əsasən yoxlama, qiymətləndirmə və yardım məqsədi ilə bağlı istifadə edir və bu müddələrdə istinad olunan iştirakçı-dövlətlər ilə fərqli razılaşma əldə olunmazsa, aşağıda qeyd edilmiş şərtlər yerinə yetirilmiş olduğu halda, həmin məlumatı, geniş ictimaiyyətə açıq olan məlumat kimi digər dövlətlərə təqdim edir:
  - (a) hadisə, 12-ci Maddəyə müvafiq qaydada, ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət yarada bilən hadisə kimi müəyyən edilsin; və ya
  - (b) infeksiya və ya kontaminasiyanın beynəlxalq miqyasda yayılması haqqında məlumat təkamül tapmış epidemioloji prinsiplərə əsasən ÜST tərəfindən təsdiq edilmiş olsun; və
  - (c) aşağıda qeyd edilən məqamları təsdiqləyən məlumatlar alınsın:
    - (i) kontaminasiya, xəstəlik törədən amil, daşıyıcı və ya rezervuarın növünü nəzərə alaraq, beynəlxalq yayılmaya qarşı görülən tədbirlərin uğursuz olacağı ehtimal edilə bilsin; və ya
    - (ii) iştirakçı-dövlət xəstəliyin daha geniş miqyasda yayılmasının qarşısını almaq üçün lazımı tədbirləri həyata keçirmək üçün zəruri olan operativ imkanlara malik olmasın; və ya
  - (d) yoluxması və ya kontaminasiyaya uğraması mümkün olan şəxslərin, baqaj, yük, konteyner, daşıma vasitələri, mal və ya poçt göndərişlərinin beynəlxalq hərəkətlərinin mahiyyəti və miqyası dərhal olaraq beynəlxalq miqyasda nəzarət tədbirlərinin həyata keçirilməsini tələb etsin.
3. ÜST bu Maddəyə əsasən məlumatı təqdim etmək niyyəti haqqında ərazisində bu hadisə baş verən iştirakçı-dövlət ilə məsləhətləşmələr aparır.
4. Bu Maddənin 2-ci bəndinə əsasən ÜST tərəfindən alınan məlumat bu Qaydalara əsasən iştirakçı-dövlətlərə təqdim edildikdə, ÜST həmin məlumatı həmçinin geniş ictimaiyyətə təqdim edə bilər, bu şərtlə ki, həmin hadisə haqqında digər məlumat artıq geniş ictimaiyyətə məlum olsun və nüfuzlu və müstəqil mənbə tərəfindən məlumatın təqdim edilməsi zərurəti yaransın.

Maddə 12 İctimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyətin müəyyən olunması

1. Baş Direktor alınan məlumat, o cümlədən ərazisində hadisə baş verən iştirakçı-dövlətdən alınan məlumat əsasında bu Qaydalarda qeyd olunan meyar və prosedurlara əsasən həmin hadisənin ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət yaradan bir hadisə olub-olmadığını müəyyən edir.
2. Bu Qaydalara əsasən aparılmış qiymətləndirmə əsasında Baş Direktor hesab etdikdə ki, ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət yaradan bir hadisə baş verməkdədir, o, həmin ilkin qərarla əlaqədar ərazisində deyilən hadisə baş verən iştirakçı-dövlət ilə məsləhətləşmələr aparır. Baş Direktor və iştirakçı-dövlət bu ilkin qərarla razı olduqda. Baş Direktor, 49-cu Maddədə qeyd edilmiş qaydalara uyğun olaraq, 48-ci Maddəyə əsasən yaradılan Komitədən (bundan sonra «Fəvqəladə Hallar üzrə Komitə deyərək istinad olunacaq») müvafiq müvəqqəti tövsiyələr barəsində rəyin təqdim olunmasını xahiş edir.
3. Yuxarıdakı 2-ci bənddə qeyd olunan məsləhətləşmələr aparıldıqdan sonra, Baş Direktor və ərazisində hadisə baş verən iştirakçı-dövlət 48 saat ərzində həmin hadisənin ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət yaradan bir hadisə olub-olmaması barəsində razılıq əldə edə bilmədikdə, qərar, 49-cu Maddədə qeyd edilmiş prosedura əsasən qəbul olunur.
4. Hadisənin ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət olub-olmaması haqqında qərarı qəbul edərkən. Baş Direktor aşağıda qeyd edilənləri nəzərə alır:
  - (a) iştirakçı-dövlətin təqdim etdiyi məlumat;
  - (b) 2 sayılı Qoşmada verilmiş qərarların qəbul olunması sxemi;
  - (c) Fəvqəladə Hallar üzrə Komitənin rəyi;
  - (d) elmi prinsiplər, habelə mövcud olan elmi və digər müvafiq məlumatlar; və

- (e) insanların səhhətinə olan riskin, xəstəliyin beynəlxalq miqyasda yayılması riskinin və beynəlxalq daşımalara maneələrin yaranması riskinin qiymətləndirilməsi.
5. Ərazisində ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət baş verən iştirakçı-dövlət ilə məsləhətləşmələr aparıldıqdan sonra Baş Direktor hesab etdikdə ki, ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət başa çatmışdır, o, 49-cu Maddədə qeyd edilmiş qaydalara müvafiq olaraq qərar qəbul edir.

Maddə 13 Cavab tibbi-sanitariya tədbirləri

1. Hər bir iştirakçı-dövlət mümkün qədər qısa müddət ərzində, lakin hər bir halda bu Qaydaların həmin iştirakçı-dövlətə münasibətdə qüvvəyə minməsi tarixindən etibarən beş ildən gec olmayaraq 1 sayılı Qoşmada qeyd edilmiş qaydada əhalinin səhhətinə aid olan risklərə və ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət yaradan hadisəyə qısa müddətdə və səmərəli surətdə cavab tədbirləri görmək məqsədi ilə imkanlar yaradır, möhkəmləndirir və saxlayır. ÜST, iştirakçı-dövlətlər ilə məsləhətləşmələr apararaq, cavab tibbi-sanitariya tədbirlərinin həyata keçirilməsi ilə bağlı imkanların yaradılması üçün iştirakçı-dövlətlərə köməklik göstərmək məqsədi ilə əsas prinsipləri qəbul edir.
2. 1 sayılı Qoşmanın A bölməsinin 2-ci bəndində qeyd edilmiş qiymətləndirmə aparıldıqdan sonra, iştirakçı-dövlət əsaslandırılmış tələbatına əsasən hesabatı və tədbirlər planını ÜST-ə təqdim edə və bunun əsasında bu Maddənin 1-ci bəndi ilə müəyyən edilmiş öhdəliklərin icrası üçün iki il möhlət ala bilər. Müstəsna hallarda və yeni tədbirlər planına əsasən, iştirakçı-dövlət Baş Direktordan iki ilə qədər olan əlavə müddətin təqdim edilməsini xahiş edə bilər və belə olduqda, Baş Direktor tərəfindən qərar Təhlil Komitəsinin texniki məsləhətlərinin nəzərə alınması şərti ilə qəbul olunur. Bu Maddənin 1-ci bəndində qeyd edilmiş müddət başa çatdıqdan sonra, əlavə müddət almış iştirakçı-dövlət hər il qoyulan tələblərin tam olaraq yerinə yetirilməsinə nail olmaq məqsədi ilə həyata keçirilən tədbirlər barəsində hesabatını ÜST-ə təqdim edir.
3. İştirakçı dövlətlərin xahişinə əsasən, ÜST, ictimai səhiyyəyə aid risklər və digər hadisələrlə əlaqədar olaraq texniki rəhbərlik və yardım vasitəsi ilə, habelə yerlərdə səmərəli nəzarət tədbirlərinin təhlili, o cümlədən zəruri hallarda, yerlərdə köməkliyin göstərilməsi üçün beynəlxalq ekspert qruplarının səfərbər edilməsi vasitəsi ilə, cavab tədbirlərinin həyata keçirilməsi işində əməkdaşlıq edir.
4. ÜST, 12-ci Maddə ilə nəzərdə tutulmuş qaydada, iştirakçı-dövlətlər ilə məsləhətləşmələr aparıldıqdan sonra ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət yaradan hadisənin baş verməsini müəyyən etdikdə, ÜST, bu Maddənin 3-cü bəndində qeyd edilmiş yardıma əlavə olaraq, həmin iştirakçı-dövlətə əlavə dəstək, o cümlədən, beynəlxalq riskin ciddilik səviyyəsinin qiymətləndirilməsi və nəzarət tədbirlərinin məqbulluğu ilə bağlı əlavə yardım təklif edə bilər. Belə əməkdaşlıq Milli orqanlara yerlərdə qiymətləndirilməsinin aparılması və əlaqələndirilməsi ilə bağlı beynəlxalq yardımın səfərbər edilməsi ilə əlaqədar təklifi əhatə edə bilər. İştirakçı dövlətin xahişinə əsasən, ÜST həmin təklifə aid məlumatı ona təqdim edir.
5. ÜST-nin xahişinə əsasən, iştirakçı-dövlətlər, imkan daxilində, cavab tədbirlərinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar onun tərəfindən əlaqələndirilən fəaliyyətlə bağlı ÜST-ə dəstək verirlər.
6. Xahişə əsasən, ÜST ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyəti yaradan hadisənin təsirinə məruz qalan və ya onun təsir dairəsinə düşən digər iştirakçı-dövlətlər üçün müvafiq rəhbərliyi və yardımı təmin edir.

Maddə 14 ÜST-nin hökumətlərarası təşkilatlar və beynəlxalq orqanlar ilə əməkdaşlığı

1. ÜST müvafiq hallarda özünün bu Qaydaların icrasına aid olan fəaliyyətini digər səlahiyyətli hökumətlərarası təşkilatlar və beynəlxalq orqanlar ilə əlaqələndirir və onlarla əməkdaşlıq edir, o cümlədən müqavilələr və digər bu kimi razılaşmalar bağlayır.
2. Bildiriş, yoxlama və ya bu yaxud digər hadisə ilə əlaqədar cavab tədbirləri digər hökumətlərarası təşkilatlar və beynəlxalq orqanların səlahiyyətləri çərçivəsinə düşdükdə, ÜST, əhalinin səhhətinin qorunması məqsədi ilə münasib tədbirlərin görülməsini təmin etmək məqsədi ilə belə təşkilat və orqanlar ilə əməkdaşlıq edir.
3. Yuxarıda deyilənlərə varmadan, bu Qaydaların heç bir müddəası ÜST tərəfindən ümumi səhiyyə ilə bağlı olan məsləhətçi köməkliyinin, dəstəyin, texniki və ya digər yardımın göstərilməsini istisna etmir və məhdudlaşdırmır.

FƏSİL III -TÖVSIYƏLƏR

Maddə 15 Müvəqqəti tövsiyələr

1. 12-ci Maddəyə müvafiq qaydada müəyyən olunduqda ki, ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət yaradan hadisə baş verir. Baş Direktor, 49-cu Maddədə qeyd edilmiş qaydaya uyğun olaraq müvəqqəti tövsiyələri təqdim edir. Belə müvəqqəti tövsiyələr, müvafiq hallarda, o cümlədən, ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət başa çatdıqdan sonra, dəyişdirilə və ya onların müddəti uzadıla bilər. Bu anda, zərurət olduqda, həmin hadisənin qarşısının alınması və ya qısa müddət ərzində təkrar baş verməsinin aşkar edilməsi məqsədi ilə başqa müvəqqəti tövsiyələr verilə bilər.
2. Müvəqqəti tövsiyələrlə ərazisində ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyət yaradan hadisə baş verən iştirakçı-dövlət və ya digər iştirakçı-dövlətlər tərəfindən fiziki şəxslər, baqaj, yüklər, konteynerlər, daşıma vasitələri, mallar və/və ya poçt göndərişlərinə münasibətdə, xəstəliklərin beynəlxalq miqyasda yayılmasının qarşısını almaq və ya səviyyəsini aşağı salmaq, habelə beynəlxalq daşımalara dair artıq maneələrin yaranmasının qarşısını almaq məqsədi ilə tibbi-sanitariya tədbirlərinin icrası nəzərdə tutula bilər.
3. Müvəqqəti tövsiyənin qüvvəsi 49-cu Maddədə qeyd edilmiş qaydada hər hansı məqamda dayandırıla bilər və bütün hallarda, verildiyi tarixdən etibarən 3 ay keçdikdən sonra, müvəqqəti tövsiyə avtomatik olaraq qüvvəsini itirmiş olur. Həmin müvəqqəti tövsiyələrə əlavə və dəyişikliklər edilə bilər və onların qüvvəsi əlavə 3 aya qədər uzadıla bilər. Müvəqqəti tövsiyələrin qüvvəsi onların aid olduğu ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyətin müəyyənləşdirilməsindən sonra keçirilən ikinci Ümumdünya səhiyyə assambleyasının keçirilməsindən sonrakı müddətə şamil edilə bilməz.

Maddə 16 Daimi tövsiyələr

53-cü Maddəyə müvafiq qaydada ÜST mütəmadi və vaxtaşırı tətbiq edilən müvafiq tibbi-sanitariya tədbirləri haqqında daimi tövsiyələr verə bilər. Belə tövsiyələr iştirakçı-dövlətlər tərəfindən müvafiq anda insanların səhhətinə münasibətdə mövcud olan konkret risklərlə əlaqədar olaraq, xəstəliklərin beynəlxalq miqyasda yayılmasının qarşısını almaq və ya səviyyəsini aşağı salmaq, habelə beynəlxalq daşımalara artıq maneələrin yaranmasının qarşısını almaq məqsədi ilə fiziki şəxslər, baqaj, yüklər, konteynerlər, daşıma vasitələri, mallar və/və ya poçt göndərişlərinə münasibətdə tədbirlərin həyata keçirilməsini nəzərdə tuta bilər. Müvafiq hallarda, ÜST 53-cü Maddəyə müvafiq qaydada, həmin tövsiyələrə əlavə və dəyişikliklər edə, yaxud da onların tətbiqinə xitam verə bilər.

Maddə 17 Tövsiyələrə aid meyarlar

Müvəqqəti və ya daimi tövsiyələri qəbul edərkən, onlara əlavə və ya dəyişikliklər edərkən, yaxud da onlara xitam verərkən, Baş Direktor tərəfindən aşağıda qeyd edilmiş şərtlər nəzərə alınmalıdır:

- (a) Bilavasitə aidiyyəti iştirakçı-dövlətlərin rəyləri;
- (b) Konkret hadisədən asılı olaraq, Fəvqəladə Vəziyyətlər üzrə Komitənin və Təhlil Komitəsinin tövsiyələri;
- (c) Elmi prinsiplər, habelə mövcud olan elmi məlumatlar və informasiya;
- (d) Riskin qiymətləndirilməsinin nəticələrinə əsasən, beynəlxalq daşımalar və ticarətə münasibətdə böyük məhdudiyətlər yaratmayan və fiziki şəxslərə münasibətdə səhhətin qorunması üçün tələb olunan səviyyə ilə müqayisədə daha kəskin intruziv xarakter daşımayan tibbi-sanitariya tədbirləri;
- (e) Müvafiq beynəlxalq standart və sənədlər;
- (f) Digər müvafiq hökumətlərarası təşkilatlar və beynəlxalq orqanlar tərəfindən həyata keçirilən tədbirlər; və
- (g) Həmin hadisəyə aid digər müvafiq və konkret məlumat.

Müvəqqəti tövsiyələrə münasibətdə, Baş Direktor tərəfindən bu Maddənin (e) və (f) bəndlərində qeyd edilmiş meyarların nəzərə alınması fəvqəladə şəraitin yaratdığı məhdudiyətlərə tabe ola bilər.

Maddə 18 İnsanlar, baqaj, yüklər, konteynerlər, daşıma vasitələri, mallar və poçt göndərişlərinə aid tövsiyələr

1. ÜST tərəfindən insanlara aid olmaqla iştirakçı-dövlətlərə verilən tövsiyələrlə aşağıda qeyd olunan məqamlar əhatə oluna bilər:
  - tibbi-sanitariya tədbirlərinin həyata keçirilməsinin nəzərdə tutulmaması;
  - yoluxmuş ərazilərə səfərlərin tarixçəsinin təhlili;
  - tibbi müayinənin aparılmasını təsdiq edən sənədlərin və hər hansı laboratoriya analizlərinin nəticələrini yoxlamaq;
  - tibbi müayinənin keçirilməsini tələb etmək;
  - vaksinasıya və ya digər profilaktik tədbirlərin həyata keçirilməsini təsdiq edən sənədləri yoxlamaq;
  - vaksinasıya və ya digər profilaktik tədbirlərin həyata keçirilməsini tələb etmək;
  - yoluxmaya şübhəli olan şəxsləri tibbi nəzarətə götürmək;
  - yoluxmaya şübhəli olan şəxslərə münasibətdə karantin qoymaq və ya digər tibbi-sanitariya tədbirləri həyata keçirmək;
  - yoluxmuş şəxslərin izolyasiyası və lazımı hallarda müalicəsi üçün tədbirləri həyata keçirmək;
  - yoluxmuş və yoluxmaya şübhəli olan şəxslərin kiminlə əlaqədə olmasının müəyyən edilməsi üçün tədbirlərin həyata keçirilməsi;
  - yoluxmaya şübhəli şəxslərə və ya yoluxmuş şəxslərə əraziyə daxil olmağı qağadan etmək;
  - yoluxmayan şəxslərə yoluxmuş ərazilərə daxil olmağı qağadan etmək; və
  - girişdə yoxlamalar keçirmək və/və ya yoluxmuş rayonlardan olan şəxslərə münasibətdə məhdudiyətlər müəyyən etmək.
2. ÜST tərəfindən baqaj, yüklər, konteynerlər, daşıma vasitələri, mallar və poçt göndərişlərinə münasibətdə iştirakçı-dövlətlərə verilən tövsiyələrlə aşağıda qeyd olunan məqamlar əhatə oluna bilər:
  - tibbi-sanitariya tədbirlərinin həyata keçirilməsinin nəzərdə tutulmaması;
  - deklarasiya və marşrut vərəqələrinin yoxlanması;
  - yoxlamaların aparılması ilə əlaqədar tədbirlərin həyata keçirilməsi;
  - infeksiya və ya kontaminasiyanın ləğv edilməsi məqsədi ilə yola düşərkən və ya tranzitdə olarkən tədbirlərin həyata keçirilməsini təsdiq edən sənədlərin yoxlanması;
  - infeksiya və ya kontaminasiyanın aradan qaldırılması, o cümlədən daşıyıcılar və rezervuarların ləğv edilməsi məqsədi ilə baqaj, yük, konteyner, daşıma vasitələri, mallar, poçt göndərişləri və insan meyitlərinin işlənməsi üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi;
  - insan meyitlərinin təhlükəsiz sürətdə işlənməsi və daşınması məqsədi ilə konkret tibbi- sanitariya tədbirlərinin həyata keçirilməsi;
  - izolyasiyanın təmin edilməsi və ya karantin qoyulması ilə əlaqədar tədbirlərin həyata keçirilməsi;
  - infeksiyaya tutulmuş, yoluxmuş və ya yoluxmaya şübhəli olan baqaj, yük, konteyner, daşıma vasitələri, mal və ya poçt göndərişlərinin nəzarəti şəraitində müsadirə edilməsi və məhv olunması, bu şərtlə ki, hər hansı digər neytrallaşdırma vasitə yaxud metodları müvəffəqiyyətli olmasın; və
  - giriş və ya çıxışa rədd cavabının verilməsi.

FƏSİL IV - GİRİŞ MƏNTƏQƏLƏRİ

Maddə 19 ümumi öhdəliklər

Bu Qaydalar ilə nəzərdə tutulan özünün digər öhdəlikləri ilə yanaşı, hər bir iştirakçı-dövlət:

- (a) 5-ci Maddənin 1-ci bəndində və 13-cü Maddənin 1-ci bəndində qeyd edilmiş müddətlərdə müəyyənləşdirilmiş giriş məntəqələrinə münasibətdə 1 sayılı Qoşmada qeyd olunan imkanların yaradılması;
- (b) Özünün ərazisində olan hər bir müəyyənləşdirilmiş giriş məntəqəsinə münasibətdə səlahiyyətli orqanların təyin olunması; və
- (c) ÜST-nin müraciətinə əsasən, mümkün olan dərəcədə, əhalinin səhhətinə münasibətdə yaranmış konkret potensial risk ilə bağlı, özünün giriş məntəqələrində, xəstəliklərin beynəlxalq miqyasda

yayılması ilə nəticələnə bilən müvafiq infeksiya və kontaminasiya mənbələri, o cümlədən daşıyıcılar və rezervuarlar barəsində məlumatların təqdim edilməsi.

Maddə 20 Hava limanları və limanlar

1. İştirakçı dövlətlər tərəfindən 1 sayılı Qoşmada müəyyən edilmiş imkanları yaradan hava limanları və limanlar təyin olunur.
2. İştirakçı dövlətlər təmin edir ki, Gəminin sanitariya nəzarətindən azad olunması haqqında Şəhadətnamələr və Gəminin sanitariya nəzarətindən keçməsi haqqında Şəhadətnamələr 39-cu Maddənin tələblərinə müvafiq qaydada 3 sayılı Qoşmada verilmiş nümunə üzrə verilsin.
3. Hər bir iştirakçı-dövlət aşağıda qeyd olunan səlahiyyətlərə sahib olan limanların siyahısını ÜST-ə təqdim edir:
  - a) Gəminin sanitariya nəzarətindən keçməsi haqqında Şəhadətnamənin verilməsi və 1 və 3 sayılı Qoşmalarda qeyd olunan xidmətlərin təmin olunması; və ya
  - b) Yalnız Gəminin sanitariya nəzarətindən azad olunması haqqında Şəhadətnamələrin verilməsi; və
  - c) Gəminin sanitariya nəzarətindən azad olunması haqqında Şəhadətnamənin müddətini, gəmi belə Şəhadətnamənin alınması mümkün olan limana gələnə qədər, bir ay müddətinə uzadılması.Hər bir iştirakçı-dövlət təqdim edilən siyahıdakı limanların statusunda baş verən hər hansı dəyişikliklər barəsində ÜST-ə məlumat təqdim etməlidir. ÜST bu bəndə əsasən alınan məlumatı dərc edir.
4. Müvafiq iştirakçı-dövlətin müraciətinə əsasən və münasib müayinə aparıldıqdan sonra, ÜST həmin iştirakçı-dövlətin ərazisində yerləşən hava limanı və ya limanın bu Maddənin 1 və 3-cü bəndlərində qeyd olunan tələblərə cavab verməsini təsdiq etmək məqsədi ilə tədbirləri həyata keçirə bilər. Belə bir təsdiqə, iştirakçı-dövlət ilə məsləhətləşmələrə əsasən vaxtaşırı olaraq yenidən baxıla bilər.
5. ÜST, müvafiq hökumətlərarası təşkilatlar və beynəlxalq orqanlar ilə birlikdə, bu Maddəyə əsasən hava limanları və limanların sertifikatlaşdırılmasının rəhbər prinsiplərini işləyib hazırlayır və dərc edir. ÜST həmçinin sertifikatlaşdırılmış hava limanları və limanların siyahısını dərc edir.

Maddə 21 Yerüstü nəqliyyat qovşaqları

1. İctimai səhiyyə nöqtəyi-nəzərindən əsaslı hesab edilən hallarda, iştirakçı-dövlətlər, aşağıda qeyd edilmiş şərtləri nəzərə almaqla, 1 sayılı Qoşmada qeyd olunan imkanları yarada bilən yerüstü nəqliyyat qovşaqlarını təyin edirlər:
  - (a) həmin iştirakçı-dövlət tərəfindən yerüstü nəqliyyat qovşaqları üzrə təyin edilə bilən digər giriş məntəqələri ilə müqayisədə, müxtəlif növlərdən olan beynəlxalq daşımaların həcmi və tezliyi; və
  - (b) beynəlxalq daşımaların başladığı və ya konkret yerüstü nəqliyyat qovşağına çatana qədər keçdiyi ərazilərdə əhəlinin səhhətinə aid olan risklər.
2. Ümumi sərhədləri olan iştirakçı-dövlətlər aşağıda qeyd edilən məqamlara dair imkanları nəzərdən keçirməlidirlər:
  - (a) Yerüstü nəqliyyat qovşaqlarında və digər mümkün yerlərdə 57-ci Maddəyə müvafiq qaydada xəstəliklərin beynəlxalq miqyasda yayılmasının qarşısını almaq və məhdudlaşdırmaq məqsədi ilə iki və çox tərəfli sazişlərin və ya razılaşmaların bağlanması; və
  - (b) Bu Maddənin 1 -ci bəndinə müvafiq qaydada, 1 sayılı Qoşmada qeyd olunan imkanların yaradılması məqsədi ilə, birgə olaraq ümumi yerüstü nəqliyyat qovşaqlarının yaradılması.

Maddə 22 Səlahiyyətli orqanların rolu

1. Səlahiyyətli orqanlar:
  - (a) Yoluxmuş ərazilərdən gələn və gedən baqaj, yük, konteyner, daşıma vasitələri, mal, poçt göndərişləri və insan meyitlərinin infeksiya, yaxud kontaminasiya mənbələri, o cümlədən daşıyıcı və rezervuarlar olmayan şəraitdə saxlanmasının yəqin etmək məqsədi ilə nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyırlar;
  - (b) Mümkün olan dərəcədə, səfər edən şəxslər tərəfindən istifadə olunan vasitələrin giriş və rezervuarlardan azad olmasını təmin edirlər;
  - (c) Baqaj, yük, konteyner, daşıma vasitələri, mal, poçt göndərişləri və insan meyitlərinə münasibətdə de-ratizasiya, dezinfeksiya, dezinfeksiya və ya dekontaminasiyanın aparılmasına nəzarət, habelə, müvafiq hallarda, bu Qaydalara əsasən şəxslərin sanitariya işlənməsindən keçməsinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyırlar;

- (d) Mümkün olan qədər əvvəlcədən, daşıma vasitəsinə münasibətdə nəzarət tədbirlərini həyata keçirmək niyyəti barəsində daşıma operatorlarına məlumat verirlər və mövcud olduqda, istifadə ediləcək metodlar barəsində yazılı məlumatı təqdim edirlər;
  - (e) Hər hansı kontaminasiya olunmuş su və ya ərzaq məhsulları, insanların yaxud heyvanların həyat fəaliyyətinin qalıqları, çirkab sular və hər hansı digər kontaminasiya edilmiş maddələrin daşıma vasitələrindən götürülməsi və təhlükəsiz surətdə kənarlaşdırılması üzərində nəzarəti həyata keçirmək üçün məsuliyyət daşıyırlar;
  - (f) Bu Qaydalara müvafiq qaydada gəmilərdən çirkab suların, tullantıların, ballast suyun və digər potensial surətdə xəstəlik törədə bilən və liman, çay, kanal, göl və ya beynəlxalq su yollarında suların kontaminasiyasına gətirib çıxara bilən maddələrin atılması üzərində monitoring və nəzarət ilə bağlı bütün mümkün tədbirləri həyata keçirirlər;
  - (g) giriş məntəqələrində səfər edən şəxslər, daşıma vasitələri, mallar, poçt göndərişləri, baqaj, yüklər, konteynerlər və insan meyitləri üzrə xidmətlər göstərilən idarələr üzərində nəzarəti həyata keçirmək üçün məsuliyyət daşıyırlar, o cümlədən zəruri hallarda, yoxlama və tibbi müayinələr aparırlar;
  - (h) ictimai səhiyyə sahəsində baş verən gözlənilməz hadisələrlə əlaqədar fəvqəladə vəziyyətlərə aid olan fəaliyyət planlarına malik olurlar; və
  - (i) bu Qaydalara əsasən həyata keçirilən müvafiq tibbi-sanitariya tədbirləri ilə əlaqədar BTSQ üzrə Milli Əlaqələndirici ilə əlaqəni təmin edirlər.
2. Yoluxmuş ərazilərdən gələn səfər edən şəxslər, baqaj, yük, konteyner, daşıma vasitələri, mallar, poçt göndərişləri və insan meyitlərinə münasibətdə ÜST tərəfindən tövsiyə edilən tibbi-sanitariya tədbirləri, yoluxmuş ərazidən yola düşərkən həyata keçirilmiş tədbirlərin müvəffəqiyyətsiz olmasına dair yoxlanıla bilən fakt və/və ya məlumatlar olduğu təqdirdə, girişdə təkrarən həyata keçirilə bilər.
3. Dezinfeksiya, deratizasiya, dezinfeksiya, dekontaminasiya və digər sanitariya prosedurları belə qaydada həyata keçirilir ki, insanlara dəyər biləcək zərər və ya yarana biləcək rahatsızlıq, yaxud da ictimai səhiyyəyə təsir göstərmək iqtidarında olan ətraf mühitə vurula bilən ziyan, və ya baqaj, yüklər, konteynerlər, daşıma vasitələri, mallar və poçt göndərişlərinə dəyər biləcək zərər maksimal dərəcədə aradan qaldırılmış olsun.

FƏSİL V - İCTİMAİ SƏHIYYƏ SAHƏSİNDƏKİ TƏDBİRLƏR

Bölmə 1 - Ümumi müddəalar

Maddə 23 Gəlmə və getmə zamanı tibbi-sanitariya tədbirləri

1. Müvafiq beynəlxalq sazişlərə və bu Qaydaların müvafiq Maddələrinə əsasən, iştirakçı-dövlət, ictimai səhiyyənin məqsədləri ilə əlaqədar, gəlmə və ya getmə zamanı, aşağıda qeyd olunanları tələb edə bilər:
- (a) səfər edən şəxslərə münasibətdə:
    - (i) qeyd olunan səfər edən şəxslə əlaqənin yaradılmasını mümkün etmək məqsədi ilə, həmin şəxsin getdiyi məntəqə barəsində məlumat təqdim etməsini;
    - (ii) qeyd olunan səfər edən şəxsin yoluxmuş ərazidə və ya həmin əraziyə yaxın yerlərdə olub-olmamasını və təyinat məntəqəsinə gəlməsinə qədər infeksiya və ya kontaminasiya mənbələri ilə potensial əlaqələrini müəyyən etmək məqsədi ilə, həmin şəxsin hərəkət marşrutu barəsində məlumat təqdim etməsini, habelə əgər bu Qaydalarla nəzərdə tutulursa onun tibbi sənədlərinin yoxlanmasını; və/və ya
    - (iii) ictimai səhiyyənin məqsədlərini təmin etməyə imkan yaradan qeyri-invaziv və mümkün qədər az intruziv tibbi müayinənin aparılmasını;
  - (b) baqaj, yük, konteyner, daşıma vasitələri, mallar, poçt göndərişləri və insan meyitlərinin yoxlanmasının aparılması.
2. Bu Maddənin 1-ci bəndində qeyd edilmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi vasitəsi ilə yaxud da digər vasitələrlə əhalinin sağlamlığına aid olan risklərin mövcud olması haqqında məlumat alındıqda, iştirakçı-dövlətlər hər bir konkret halda bu Qaydalara əsasən əlavə tibbi-sanitariya tədbirləri həyata keçirə bilərlər, o cümlədən yoluxmuş və ya yoluxmaya şübhəli olan səfər edən şəxslərə münasibətdə,

ictimai səhiyyənin məqsədinə - yəni xəstəliklərin beynəlxalq miqyasda yayılmasının qarşısının alınmasına - nail olmaq üçün mümkün qədər az intruziv və invaziv tibbi müayinələr tətbiq edə bilərlər.

3. Bu Qaydalara əsasən səfər edən şəxslərə münasibətdə tibbi müayinə, vaksinasıya, profilaktika və ya hər hansı digər tibbi-sanitariya tədbirləri, 31-ci Maddənin 2-ci bəndi və müvafiq iştirakçı-dövlətin qanunvericiliyi və beynəlxalq öhdəlikləri ilə müəyyən edilmiş hallar istisna olmaqla, yalnız müvafiq şəxsin qabaqcadan verdiyi razılıq və ya həmin şəxsin valideynləri və ya qəyyumları tərəfindən qabaqcadan verilmiş razılıq əsasında həyata keçirilə bilər.
4. Bu Qaydalara əsasən vaksinasıya və ya profilaktika tədbirlərindən keçməli olan səfər edən şəxslər və ya onların valideynləri və ya qəyyumları vaksinasıya yaxud ondan imtina, profilaktik tədbirlərin tətbiqi və ya tətbiq olunmaması ilə bağlı müvafiq iştirakçı-dövlətin qanunvericiliyi və beynəlxalq öhdəliklərinə müvafiq qaydada hər bir risk barəsində məlumatlandırılırlar. İştirakçı-dövlətlər özlərinin müvafiq qanunvericiliyinə əsasən bu tələblər haqqında məlumatı həkimlərə təqdim edirlər.
5. Xəstəliyin keçməsi riski ilə müşayiət olunan hər hansı tibbi müayinə, tibbi prosedur, vaksinasıya və ya digər profilaktik tədbir səfər edən şəxsə münasibətdə, həmin riskin səviyyəsini minimuma endirmək məqsədi ilə, müvafiq milli və beynəlxalq əsas prinsip və standartlara əsasən tətbiq olunur və həyata keçirilir.

Bölmə II - Daşıma vasitələri və daşıma operatorlarına aid olan xüsusi müddəalar

Maddə 24 Daşıma operatorları

1. İştirakçı dövlətlər bu Qaydalara müvafiq qaydada bütün mümkün tədbirləri həyata keçirərək, operatorlar tərəfindən aşağıda qeyd edilmiş şərtlərin yerinə yetirilməsini təmin edirlər:
  - a) ÜST tərəfindən tövsiyə edilən və həmin iştirakçı-dövlət tərəfindən qəbul olunan tibbi- sanitariya tədbirlərinin həyata keçirilməsi;
  - b) Səfər edən şəxsə daşıma vasitəsində tətbiq edilmək məqsədi ilə ÜST tərəfindən tövsiyə edilən və həmin iştirakçı-dövlət tərəfindən qəbul olunan tibbi-sanitariya tədbirləri barəsində məlumatın verilməsi; və
  - c) Onların məsuliyyət daşdığı daşıma vasitələrində infeksiya və ya kontaminasiya mənbələri, o cümlədən daşıyıcı və rezervuarların olmamasının daimi olaraq təmin edilməsi, infeksiya və ya kontaminasiya mənbələrinə münasibətdə nəzarət tədbirlərinin həyata keçirilməsi daşıma vasitəsində həmin mənbələrin aşkar olunması halında tələb oluna bilər.
2. Bu Maddəyə əsasən daşıma vasitələri və daşıma operatorlarına şamil edilən xüsusi şərtlər 4 sayılı Qoşmada əksini tapmışdır. Transmissiv xəstəliklərlə əlaqədar olaraq daşıma vasitələri və daşıma operatorlarına şamil edilən xüsusi şərtlər 5 sayılı Qoşmada əksini tapmışdır.

Maddə 25 Tranzit hava gəmiləri və gəmilər

27 və 43-cü Maddələrin şərtlərinə əməl etməklə və ya müvafiq beynəlxalq sazişlər ilə nəzərdə tutulduğu halda, aşağıda qeyd edilənlərə münasibətdə iştirakçı-dövlətlər tərəfindən hər hansı tibbi-sanitariya tədbirləri tətbiq edilmir:

- (a) Yoluxmayan ərazidən gələn və digər dövlətin ərazisində yerləşən limana həmin iştirakçı-dövlətin su yolları vasitəsi ilə üzən gəmiləri. Hər hansı belə gəmi, səlahiyyətli orqanın nəzarəti altında olmaqla, yanacaq, su, ərzaq və ehtiyatları qəbul edə bilər;
- (b) Onun yurisdiksiyası altında olan sulardan üzməklə, limana daxil olmadan və ya quruya səfər edən şəxslər çıxmadan üzən gəmi; və
- (c) Onun yurisdiksiyası altında olan hava limanında olan tranzit hava gəmisi, lakin bu şərtlə ki, həmin hava gəmisinin olduğu yer həmin hava gəmisinə səfər edən şəxsləri düşürmək və ya qəbul etmək, yaxud da yükləri qəbul etmək və ya boşaltmaq qadağan edilməklə hava limanının müəyyən bir ərazisi ilə məhdudlaşdırıla bilər. Lakin hər hansı belə gəmi, səlahiyyətli orqanın nəzarəti altında olmaqla, yanacaq, su, ərzaq və ehtiyatları qəbul edə bilər.

Maddə 26 Mülki tranzit yük avtomobilləri, qatarlar və avtobuslar

27 və 43-cü Maddələrin şərtlərinə əməl etməklə və ya müvafiq beynəlxalq sazişlərlə nəzərdə tutulduğu halda, yoluxmayan ərazidən gələn və ərazidən sərnəşinlər düşmədən və minmədən, habelə yüklər qəbul olunmadan və boşaldılmadan keçən heç bir mülki yük avtomobili, qatar və ya avtobusa heç bir tibbi-sanitariya tədbiri tətbiq edilmir.

Maddə 27 Yoluxmuş daşıma vasitələri

1. Daşıma vasitəsində əhalinin sağlamlığına riskə dair fakt və ya təsdiqlərə əsaslanan klinik əlamətlər, göstəricilər və ya simptomlar, o cümlədən, infeksiya və kontaminasiya mənbələri aşkar olunduqda, səlahiyyətli orqan həmin daşıma vasitəsini yoluxmuş hesab edir və aşağıdakı hüquqlara malik olur:
  - (a) Müvafiq hallarda həmin daşıma vasitəsinin dezinfeksiya, dekontaminasiya, dezinseksiya və ya deratizasiyasını aparmaq və ya onun nəzarəti altında bu kimi tədbirlərin həyata keçirilməsini təklif etmək; və
  - (b) Hər bir konkret halda, bu Qaydalar ilə nəzərdə tutulmuş qaydada olmaq şərti ilə, əhalinin sağlamlığına aid olan risklər üzərində münasib nəzarət səviyyəsini təmin edən metodlar barəsində qərar qəbul etmək. Bu prosedurlarla əlaqədar ÜST tərəfindən tövsiyə edilmiş metod yaxud materiallar olduğu halda, səlahiyyətli orqan digər metodların da eyni dərəcədə təhlükəsiz və etibarlı olmasını müəyyən etməzsə, ÜST tərəfindən tövsiyə edilmiş həmin metod və materiallardan istifadə olunmalıdır.

Zəruri hallarda, səlahiyyətli orqan əlavə tibbi-sanitariya tədbirlərindən istifadə edə bilər, o cümlədən xəstəliklərin yayılmasının qarşısını almaq məqsədi ilə daşıma vasitələrini izolyasiya edə bilər. Belə əlavə tədbirlər BTSQ üzrə Milli Əlaqələndiricinin nəzərinə çatdırılmalıdır.
2. Giriş məntəqəsində olan səlahiyyətli orqan bu Maddə ilə tələb olunan nəzarət tədbirlərini həyata keçirmək imkanına malik deyilsə, aşağıdakı şərtlərin yerinə yetirilməsi əsasında, yoluxmuş daşıma vasitəsinə çıxış üçün icazə verilə bilər:
  - (a) yola düşmə zamanı səlahiyyətli orqan digər növbəti məlum giriş məntəqəsinin səlahiyyətli orqanına
  - (b) paraqrafında qeyd edilmiş məlumatı verməlidir; və
  - (b) gəmiyə münasibətdə, aşkar edilmiş faktlar və lazımi nəzarət tədbirləri Gəminin sanitariya nəzarətindən keçməsi haqqında Şəhadətnamədə qeyd olunmalıdır.

Hər hansı belə daşıma vasitəsi səlahiyyətli orqanın nəzarəti altında olmaqla, yanacaq, su, ərzaq və ehtiyatları qəbul edə bilər.
3. Səlahiyyətli orqan aşağıda qeyd olunanlara əmin olduqda, yoluxmuş hesab olunan daşıma vasitəsi artıq yoluxmuş hesab olunmur:
  - (a) bu Maddənin 1 -ci bəndi ilə nəzərdə tutulan tədbirlər səmərəli surətdə həyata keçirilmişdir; və
  - (b) daşıma vasitəsində əhalinin sağlamlığı üçün risk yarada bilən şərait mövcud deyil.

Maddə 28 Giriş məntəqəsindəki hava gəmiləri və gəmilər

1. 43-cü Maddənin şərtlərinə əməl etməklə və ya müvafiq beynəlxalq sazişlər ilə nəzərdə tutulduğu halda, tibbi-sanitariya xarakterli səbəblər əsasında gəmi və ya hava gəmisinə hər hansı giriş məntəqəsinə daxil olmaq qadağan oluna bilməz. Lakin, həmin giriş məntəqəsi bu Qaydalara əsasən tibbi-sanitariya tədbirlərinin tətbiqi üçün lazım olan qaydada təchiz edilmədiyi halda, həmin hava gəmisinə və ya gəmiyə, onun özünün riski və məsuliyyəti hesabına, ona münasib olan yaxınlıqdakı digər əlverişli giriş məntəqəsinə hərəkət etmək təklif oluna bilər, lakin bu şərtlə ki, həmin hava gəmisi və ya gəmidə belə əlavə hərəkətləri təhlükəli edən istismar problemləri olmasın.
2. 27 və 43-cü Maddələrin şərtlərinə əməl etməklə və ya müvafiq beynəlxalq sazişlərlə nəzərdə tutulduğu halda, iştirakçı-dövlətlər sərbəst praktika ilə bağlı hava gəmiləri və ya gəmilərə tibbi-sanitariya mülahizələri əsasında rədd cavabı verə bilməzlər, o cümlədən onlara sərnəşin qəbul etmək və düşürmək, yük yaxud əmlak qəbul etmək və boşaltmaq, yaxud da yanacaq, su, ərzaq məhsulları və ehtiyatları qəbul etmək qadağan oluna bilməz. Sərbəst praktikanın təmin edilməsi məqsədi ilə, iştirakçı-dövlətlər tərəfindən yoxlanmanın keçirilməsi, və daşıma vasitəsində infeksiya və ya kontaminasiya mənbəyi aşkar olunarsa, lazımi dezinfeksiya, dekontaminasiya, dezinseksiya və ya deratizasiyanın aparılması və yaxud da infeksiya və ya kontaminasiyanın yayılmasının qarşısını almaq üçün zəruri olan digər tədbirlərin həyata keçirilməsi tələb oluna bilər.

3. Mümkün olduğu hallarda və əvvəlki bəndin müddəalarının yerinə yetirilməsi şərti ilə, iştirakçı-dövlət, müvafiq gəmi və ya hava gəmisinin gəlməsi vaxtına qədər, həmin gəmi və ya hava gəmisinin xəstəliyin gətirilməsi və ya yayılmasına gətirib çıxarmayacağına dair ondan alınmış məlumat əsasında, radio yaxud digər rabitə vasitəsi ilə gəmi və ya hava gəmisinə sərbəst praktikaya icazə verir.
4. Gəmi kapitanları və ya hava gəmi komandirləri, yaxud da onların nümayəndələri, təyin olunmuş liman və ya hava limanına gəlməyə mümkün qədər çox vaxt qalmış, infeksiya xəstəliyə xas olan əlamətlərlə hər hansı xəstəlik hadisələri, habelə daşıma vasitəsində olan insanların sağlamlığı üçün risk olduğunu nümayiş etdirən faktlar barəsində məlumatı, belə xəstəlik və ya risk haqqında Gəmi kapitanı və ya hava gəmi komandirinə məlumat çatdıqdan dərhal sonra, müvafiq liman və ya hava limanının nəzarət orqanlarına çatdırır. Bu məlumat dərhal liman və ya hava limanının səlahiyyətli orqanına verilməlidir. Təcili hallarda, belə məlumat liman və ya hava limanının müvafiq orqanına bilavasitə olaraq gəmi kapitanı və ya hava gəmisinin komandiri tərəfindən verilməlidir.
5. Aşağıda verilmiş müddəalar belə halda tətbiq olunur ki, yoluxmuş və ya yoluxmaya şübhəli olan gəmi və ya hava gəmi, gəmi kapitanı və ya hava gəmisinin komandirindən asılı olmayan səbəblərdən həmin hava gəmisinin enməli olduğu hava limanına deyil, digər hava limanına enir və ya gəmi lövbər salmalı olduğu limanda deyil, digər bir limanda lövbər salır:
  - (a) gəmi kapitanı və ya hava gəmisinin komandiri yaxud da digər səlahiyyətli şəxsi ən yaxın səlahiyyətli orqanla dərhal əlaqə yaratmaq üçün bütün səylərindən istifadə edir;
  - (b) həmin səlahiyyətli orqan enmə barəsində məlumat aldıqdan dərhal sonra, ÜST tərəfindən tövsiyə edilən tibbi-sanitariya tədbirləri və yaxud da bu Qaydalar ilə nəzərdə tutulmuş digər tibbi-sanitariya tədbirlərini həyata keçirə bilər;
  - (c) fəvqəladə məqsədlər üçün və ya səlahiyyətli orqan ilə əlaqə yaratmaq məqsədi ilə tələb olunmazsa, səlahiyyətli orqanın icazəsi olmadan həmin gəmidə və ya hava gəmisində olan heç bir səfər edən şəxs gəmini və ya hava gəmisini tərk etməməli və heç bir yükün yeri dəyişdirilməməlidir; və
  - (d) səlahiyyətli orqan tərəfindən təklif edilmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi başa çatdırıldıqdan sonra, hava gəmi və ya gəmi-qeyd olunan tibbi-sanitariya tədbirlərinə aid olan dərəcədə olmaqla ya həmin hava gəmisinin enməli olduğu hava limanına yaxud da həmin gəminin lövbər atmalı olduğu limana, yaxud da deyilənlər texniki səbəblərdən mümkün olmazsa - digər münasib hava limanı və ya limana gedə bilər.
6. Bu Maddənin müddəalarına varmadan, gəmi kapitanı və ya hava gəmisinin komandiri həmin gəmidə və ya hava gəmisində olan sənişinlərin sağlamlığı və təhlükəsizliyini təmin etmək üçün müvafiq fəvqəladə tədbirləri həyata keçirə bilər. Gəmi kapitanı, yaxud gəminin komandiri bu bəndin icrası ilə əlaqədar həyata keçirilmiş hər hansı tədbirlər haqqında mümkün qədər qısa müddət ərzində səlahiyyətli orqana məlumat verməlidir.

Maddə 29 Giriş məntəqələrində olan mülki yük avtomobilləri, qatarlar və avtobuslar

ÜST iştirakçı dövlətlər ilə keçirilən məsləhətləşmələrə əsasən, giriş məntəqələrində və yerüstü nəqliyyat qovşaqlarından keçərkən mülki yük avtomobilləri, avtobuslar və qatarlara tibbi-sanitariya tədbirlərinin tətbiqi ilə bağlı əsas prinsiplər işləyib hazırlayır.

Bölmə III - Səfər edən şəxslərə aid xüsusi şərtlər

Maddə 30 Tibbi müşahidə altında olan səfər edən şəxslər

43-cü Maddənin şərtlərinə əməl etməklə və ya müvafiq beynəlxalq sazişlər ilə nəzərdə tutulduğu halda, səfər edən şəxs, yoluxmaya şübhəlilik baxımından tibbi müşahidə altına alınarkən, beynəlxalq səfərini belə təqdirdə davam etdirə bilər ki, iştirakçı-dövlətin mülahizəsinə əsasən həmin şəxs əhalinin sağlamlığı üçün qaçılmaz risk yaratmış olmasın. Təyinat yeri məlum olduğu təqdirdə, iştirakçı-dövlət həmin şəxsin gəlməsi güman edilən həmin yerin giriş məntəqəsinin səlahiyyətli orqanını məlumatlandırır. Təyinat yerinə gəldikdən sonra, səfər edən şəxs həmin orqana müraciət etməlidir.

Maddə 31 Səfər edən şəxslərin girişinə aid olan tibbi-sanitariya tədbirləri

1. Hansısa səfər edən şəxsin iştirakçı-dövlətin ərazisinə daxil olması üçün invaziv tibbi müayinə, vaksinasia və ya digər profilaktik tədbirlərin həyata keçirilməsi şərt kimi qoyulmur, lakin istisna olaraq, 32, 42 və 45-ci Maddələrin tələblərinin yerinə yetirilməsi şərti ilə, bu Qaydalar aşağıdakı hallarda iştirakçı-dövlətləri tibbi müayinə, vaksinasia və ya digər profilaktik tədbirlərin həyata

keçirilməsini tələb etmək və ya vaksinasıya yaxud digər profilaktik tədbirlərin həyata keçirilməsi barəsində arayışlar tələb etmək hüquqlarından məhrum etmir:

- (a) əhalinin sağlamlığına aid riskin müəyyən edilməsi üçün vacib olan halda;
  - (b) Giriş şərti kimi səfər edən şəxslərin müvəqqəti və daimi yaşayış üçün sənəd əldə etməyə çalışması halında;
  - (c) Hər hansı səfər edən şəxsin giriş şərtləri 43-cü Maddə və 6 və 7 sayılı Qoşmalar əsasında olduqda; və ya
  - (d) 23-cü Maddəyə əsasən həyata keçirilə bilənlər.
2. Barəsində bu Maddənin 1-ci bəndinə müvafiq qaydada iştirakçı-dövlət tərəfindən tibbi müayinə, vaksinasıya və ya digər profilaktik tədbirlərin həyata keçirilməsi tələb oluna bilən səfər edən şəxs hər hansı belə tədbir üçün razılığını vermirsə və ya 23-cü Maddənin 1(a) bəndində qeyd edilmiş sənədləri yaxud məlumatı təqdim etməkdən imtina edirsə, müvafiq iştirakçı-dövlət, 32, 42 və 45-ci Maddələrin müddəalarına riayət etmək şərti ilə, həmin şəxsin girişinə rədd cavabı verə bilər. Əhalinin sağlamlığına münasibətdə qaçılmaz riskin yaranması barəsində məlumat olduğu halda, iştirakçı-dövlət özünün qanunvericiliyinə əsasən və həmin risk üzərində nəzarətin yaradılması məqsədi ilə tələb olunan dərəcədə olmaq şərti ilə, səfər edən şəxsə münasibətdə aşağıda qeyd olunan tədbirləri tətbiq edə və ya həmin şəxsə 23-cü Maddənin 3-cü bəndinə müvafiq qaydada aşağıda qeyd edilmiş tədbirləri təklif edə bilər:
- (a) ictimai səhiyyənin məqsədlərinə nail olmaq imkanı verən mümkün qədər az invaziv və intruziv tibbi müayinə;
  - (b) vaksinasıya və ya digər profilaktik tədbirlər; və
  - (c) xəstəliyin yayılmasının qarşısının alınması və onun nəzarətə götürülməsi məqsədi ilə əlavə müəyyən edilmiş tibbi-sanitariya tədbirləri, o cümlədən, izolyasiya, karantin və ya müvafiq səfər edən şəxsin tibbi müşahidə altına alınması.

Maddə 32 Səfər edən şəxslərlə rəftar

Bu Qaydalar ilə müəyyən edilmiş tibbi-sanitariya qaydaları həyata keçirilərkən, iştirakçı-dövlətlər səfər edən şəxslərlə onların ləyaqəti, insan hüquqları və əsas azadlıqlarına hörmət etməklə rəftar edirlər və belə tədbirlərlə əlaqədar olan narahatçılıq və ya mənəvi iztirabları minimuma endirirlər, o cümlədən:

- (a) bütün səfər edən şəxslərə diqqətli və nəzakətli münasibət;
- (b) səfər edən şəxsin cinsi, sosial-mədəni, etnik xüsusiyyətləri, dini inamının nəzərə alınması; və
- (c) karantinə yerləşdirilmiş və ya izolyasiya yaxud digər tibbi müayinələrə, və ya ictimai səhiyyənin məqsədləri ilə əlaqədar olaraq digər tədbirlərə məruz qalan səfər edən şəxslərə münasibət dəmünasib ərzaq və suyun, müvafiq yer və paltarın, yükün və digər əşyaların mühafizəsi, lazımi tibbi yardım, lazımi rabitə vasitələri, mümkün olduqca, həmin şəxsin başa düşdüyü dilin istifadə olunmasının təqdim olunması və ya təmin edilməsi.

Bölmə IV - Mallar, konteynerlər və konteynerlərin yüklənməsi ərazisinə aid olan xüsusi şərtlər

Maddə 33 Tranzit mallar

43-cü Maddənin şərtlərinə əməl etməklə və ya müvafiq beynəlxalq sazişlər ilə nəzərdə tutulduğu halda, diri heyvanlar istisna olmaqla, arada boşaldılıb-yükləmə olmadan tranzitlə daşınan mallar bu Qaydalar ilə müəyyən edilmiş tibbi-sanitariya tədbirlərinin obyektı olmamalı və ya ictimai səhiyyəyə aid məqsədlərlə saxlanılmamalıdır.

Maddə 34 Konteynerlər və konteynerlərin yüklənməsi ərazisi

1. Mümkün olan dərəcədə, iştirakçı-dövlətlər təmin edirlər ki, konteynerləri göndərən şəxslər beynəlxalq daşımalarda belə konteynerlərdən istifadə etsinlər ki, onlarda, ələlxusus da qablaşdırma vaxtı, hər hansı infeksiya və ya kontaminasiya mənbələri, o cümlədən daşıyıcı və rezervuarlar olmasın.
2. Mümkün olan dərəcədə, iştirakçı-dövlətlər təmin edirlər ki, konteynerlərin yüklənməsi üçün istifadə olunan ərazilərdə hər hansı infeksiya və ya kontaminasiya mənbələri, o cümlədən daşıyıcı və rezervuarlar olmasın.
3. İştirakçı-dövlətlərin mülahizəsinə əsasən, beynəlxalq konteyner daşımalarının həcmi kifayət qədər böyük olduğu halda, səlahiyyətli orqanlar bu Qaydalara uyğun gələn bütün real tədbirləri həyata keçirməklə, o

cümlədən yoxlamaları aparmaqla, bu Qaydalar ilə müəyyən edilmiş öhdəliklərin yerinə yetirilməsi məqsədi ilə konteynerlərin yüklənməsi üçün istifadə olunan ərazilər və bilavasitə konteynerlərin sanitariya durumunun qiymətləndirilməsini aparırlar.

4. Konteynerlərin yüklənməsi üçün istifadə olunan ərazilərdə, praktiki cəhətdən mümkün olan dərəcədə, konteynerlərin yoxlanması və izolyasiyası üçün vasitələr mövcud olmalıdır.
5. Konteynerləri göndərənlər və alanlar konteynerlərin çoxsaylı yüklənməsi tətbiq edildiyi halda, əks-istiqaətli kontaminasiyanın qarşısını almaq üçün bütün mümkün tədbirlərdən istifadə edirlər.

FƏSİL VI - TİBBİ-SANİTARIYA SƏNƏDLƏRİ

Maddə 35 ümumi qayda

Beynəlxalq daşımalar ilə əlaqədar, bu Qaydalar və ya ÜST-nin tövsiyələri ilə nəzərdə tutulan sənədlərdən başqa, hər hansı tibbi-sanitariya sənədləri tələb olunmur, lakin bu şərtlə ki, bu Maddə daimi və ya müvəqqəti yaşayış yeri üçün sənəd almağa çalışan səfər edən şəxslərə, habelə müvafiq beynəlxalq sazişlərə əsasən beynəlxalq ticarətdə olan mal və ya yüklərin tibbi-sanitariya vəziyyətinə aid olan sənədlərə şamil olunan tələbləri əhatə etmir. Səlahiyyətli orqan səfər edən şəxslərdən əlaqə məlumatı blankını və ya sağlamlıq durumuna aid olan digər sorğu vərəqələrini doldurmağı tələb edə bilər, bu şərtlə ki, onlar 23-cü Maddədə qeyd edilmiş tələbləri ödəsinlər.

Maddə 36 Vaksinasiya və digər profilaktik tədbirlər barəsində şəhadətnamələr

1. Bu Qaydaların və ya tövsiyələrin icrası ilə əlaqədar səfər edən şəxslərə tətbiq edilən vaksinlər və profilaktik tədbirlər və deyilənlərə aid olan şəhadətnamələr 6 sayılı Qoşmanın və konkret xəstəliklərə münasibətdə, müvafiq hallarda, 7 sayılı Qoşmanın müddəalarına cavab verməlidir.
2. 6 sayılı Qoşmanın və konkret xəstəliklərə münasibətdə, müvafiq hallarda, 7 sayılı Qoşmanın müddəalarına cavab verən vaksinasiya və ya digər profilaktik tədbirlər haqqında şəhadətnaməyə sahib olan səfərdə olan şəxsə, həmin şəxs yoluxmuş ərazidən gəldikdə belə, həmin arayışda qeyd olunan xəstəliyə istinadən əraziyə daxil olmaq qadağan edilə bilməz, lakin bu şərtlə ki, səlahiyyətli orqanda vaksinasiya və ya digər profilaktik tədbirlərin səmərəsiz olmasına dair yoxlanıla bilən məlumat və/və ya faktların olması hallan istisna olmaqla.

Maddə 37 Dəniz tibbi-sanitariya deklarasiyası

1. Gəmi kapitanı, iştirakçı-dövlətin ərazisində olan ilk giriş limanına daxil olmazdan qabaq, gəmidə olan tibbi-sanitariya vəziyyətini müəyyən edir və həmin iştirakçı-dövlət tərəfindən tələb olunmayan hallar istisna olmaqla, gəmi limana çatdıqdan sonra və ya çatmazdan öncə, müvafiq avadanlığın olması şərti ilə və iştirakçı-dövlət belə ilkin təqdimatı tələb etdikdə, gəmidə gəmi həkimi olduqda, onun tərəfindən də imzalanın Dəniz tibbi-sanitariya deklarasiyasını doldurub həmin limanın müvafiq səlahiyyətli orqanına təqdim edir.
2. Gəmi kapitanı və ya gəmidə olduqda - gəmi həkimi, səlahiyyətli orqanın tələbinə əsasən, beynəlxalq səfər dövründə gəmidəki tibbi-sanitariya vəziyyəti barəsində hər bir məlumatı təqdim etməlidir.
3. Dəniz tibbi-sanitariya deklarasiyası 8 sayılı Qoşmada verilmiş nümunəyə uyğun gəlməlidir.
4. İştirakçı-dövlət aşağıda qeyd edilən qərarları qəbul edə bilər:
  - (a) Bütün gələn gəmiləri Dəniz tibbi-sanitariya deklarasiyasını təqdim etməkdən azad etmək; və
  - (b) Yoluxmuş rayonlardan gələn gəmilərə şamil edilən müvafiq tövsiyələr əsasında Dəniz tibbi-sanitariya deklarasiyasının təqdim edilməsini tələb etmək və ya digər bir tərzdə infeksiya və ya kontaminasiya daşıyıcısı ola bilən gəmilərdən Dəniz tibbi-sanitariya deklarasiyasının təqdim edilməsini tələb etmək.

İştirakçı-dövlət bu tələblər barəsində dəniz daşımaları operatorlarını və ya onların nümayəndələrini məlumatlandırır.

Maddə 38 Hava gəmisinin ümumi deklarasiyasının tibbi-sanitariya hissəsi

1. Uçuş zamanı və ya iştirakçı-dövlətin ərazisindəki ilk hava limanına endikdən sonra, hava gəmisinin komandiri və ya hava gəmisi komandirinin nümayəndəsi, özünün imkanları dairəsində, iştirakçı-dövlət tərəfindən belə tələb qoyulmayan hallar istisna olmaqla, 9 sayılı Qoşmada verilmiş nümunəyə uyğun olmaqla, Hava gəmisinin ümumi deklarasiyasının tibbi-sanitariya hissəsini dolduraraq həmin hava limanının səlahiyyətli orqanına təqdim edir.

2. Hava gəmisinin komandiri və ya hava gəmisi komandirinin nümayəndəsi, iştirakçı-dövlətin tələbinə əsasən, beynəlxalq səfər zamanı hava gəmisindəki tibbi-sanitariya vəziyyəti, habelə həmin hava gəmisinə münasibətdə həyata keçirilmiş hər hansı tibbi-sanitariya tədbiri barəsində hər bir məlumatı təqdim etməlidir.
3. İştirakçı-dövlət aşağıda qeyd edilən qərarları qəbul edə bilər:
  - (a) Bütün gələn hava gəmilərini Hava gəmisinin ümumi deklarasiyasının tibbi-sanitariya hissəsini təqdim etməkdən azad etmək; və ya
  - (b) Yoluxmuş rayonlardan gələn hava gəmilərinə şamil edilən müvafiq tövsiyələr əsasında Hava gəmisinin Ümumi deklarasiyasının tibbi-sanitariya hissəsinin təqdim edilməsini tələb etmək və ya Hava gəmisinin ümumi deklarasiyasının tibbi-sanitariya hissəsinin təqdim edilməsini digər bir tərzdə infeksiya və ya kontaminasiya daşıyıcısı ola bilən hava gəmilərindən tələb etmək.İştirakçı-dövlət bu tələblər barəsində hava gəmiləri operatorlarını və ya onların nümayəndələrini məlumatlandırır.

Maddə 39 Gəmi sanitariya şəhadətnamələri

1. Gəminin sanitariya nəzarətindən azad olması haqqında Şəhadətnamənin və Gəminin sanitariya nəzarətindən keçməsi haqqında Şəhadətnamənin qüvvədə ola biləcəyi maksimal müddət altı aya bərabər olur. Tələb olunan yoxlamanı və ya nəzarət tədbirlərini limanda yerinə yetirmək mümkün olmadığı halda, həmin müddət daha bir ay müddətinə uzadıla bilər.
2. Gəminin sanitariya nəzarətindən azad olması haqqında qüvvədə olan Şəhadətnamənin və Gəminin sanitariya nəzarətindən keçməsi haqqında qüvvədə olan Şəhadətnamənin təqdim edilməməsi halında, və ya gəmidə əhalinin sağlamlığı üçün təhlükə olması barəsində məlumat alındığı halda, iştirakçı-dövlət 27-ci Maddənin 1-ci bəndində qeyd edilmiş tədbirləri həyata keçirə bilər.
3. Bu Maddədə istinad olunan Şəhadətnamələr 3 sayılı Qoşmada verilmiş nümunələrə uyğun olmalıdır.
4. Bütün mümkün hallarda, nəzarət tədbirləri boş gəmi və boş yük yeri vəziyyətində həyata keçirilir. Ballast altında olan gəmidə, belə tədbirlər yükləmə aparılana qədər həyata keçirilir.
5. Nəzarət tədbirlərinin həyata keçirilməsi tələb olunduğu hallarda, həmin tədbirlərin yerinə yetirilməsi məqbul surətdə başa çatdırıldıqdan sonra, səlahiyyətli orqan Gəminin sanitariya nəzarətindən keçməsi haqqında Şəhadətnaməni verir və orada müəyyən edilmiş faktları və həyata keçirilmiş nəzarət tədbirlərini göstərir.
6. 20-ci Maddəyə müvafiq olaraq müəyyən edilmiş hər bir limanda səlahiyyətli orqan Gəminin sanitariya nəzarətindən azad edilməsi haqqında Şəhadətnaməni verə bilər, bu şərtlə ki, həmin səlahiyyətli orqan qeyd olunan gəminin infeksiya və kontaminasiya mənbələri, o cümlədən, daşıyıcılar və rezervuarlardan azad olmasına əmin olsun. Bir qayda olaraq, bu cür şəhadətnamə bu təqdirdə verilir ki, gəminin yoxlanılması boş gəmi və boş yük yeri vəziyyətində, yaxud da yalnız ballast və ya digər materiallar ilə dolu olan və deyilənlərin mahiyyəti və yerləşməsi yük yerlərinin müfəssəl yoxlanmasını aparmağa imkan verən vəziyyətdə olsun.
7. Nəzarət tədbirlərinin həyata keçirilməsi şəraiti, həmin işlərin aparıldığı limanın səlahiyyətli orqanının mülahizəsinə əsasən, məqbul nəticə əldə etməyə imkan vermədikdə, həmin səlahiyyətli orqan tərəfindən Gəminin sanitariya nəzarətindən keçməsi haqqında Şəhadətnaməsində müvafiq qeyd edilir.

FƏSİL VII – RÜSUMLAR

Maddə 40 Səfər edən şəxslərə münasibətdə tibbi-sanitariya tədbirləri üçün rüsumlar

1. Daimi və ya müvəqqəti yaşayış üçün sənəd almağa çalışan səfər edən şəxslər istisna olmaqla, bu Maddənin 2-ci bəndinin nəzərə alınması şərti ilə, bu Qaydalara əsasən əhalinin sağlamlığının qorunması şərti ilə həyata keçirilən aşağıda qeyd edilmiş tədbirlər müqabilində iştirakçı-dövlətlər tərəfindən hər hansı rüsum alınmır:
  - (a) bu Qaydalar ilə nəzərdə tutulan hər hansı tibbi müayinə və ya müayinədən keçən səfər edən şəxsin sağlamlıq durumunu müəyyən etmək məqsədi ilə iştirakçı-dövlət tərəfindən nəzərdə tutulan hər hansı əlavə müayinənin aparılması;
  - (b) səfər edən şəxsə münasibətdə, o müvafiq əraziyə gəldikdən sonra tətbiq edilən, dərc edilmiş tələblərin şərti olmayan hər hansı vaksinasiya və ya digər profilaktik tədbirin və ya tətbiqinin

- başlanmasına 10 gündən az vaxt qalmış dərc edilən tələblərin şərti olan hər hansı vaksinasıya və ya digər profilaktik tədbirin həyata keçirilməsi;
- (c) səfər edən şəxslərə münasibətdə karantin və ya izolyasiya ilə bağlı olan müvafiq tələblərin yerinə yetirilməsi;
- (d) səfər edən şəxsə verilən və görülmüş tədbirlər və həmin tədbirlərin vaxtı qeyd edilən hər hansı şəhadətnamə; və
- (e) səfər edən şəxsi müşayiət edən baqaja münasibətdə həyata keçirilən hər hansı tibbi-sanitariya tədbirləri.
2. İştirakçı-dövlətlər bu Maddənin 1-ci bəndində qeyd olunmayan tibbi-sanitariya tədbirləri, o cümlədən, ilk növbədə, səfər edən şəxsin maraqları naminə həyata keçirilən tədbirlər üçün rüsum ala bilərlər.
3. Bu Qaydalara müvafiq olaraq səfər edən şəxslərə münasibətdə həyata keçirilən hər hansı tibbi-sanitariya tədbirləri üçün rüsum alındığı təqdirdə, hər bir iştirakçı-dövlətdə belə rüsumlara münasibətdə yalnız bir tarif olmalı və hər bir rüsumun məbləği:
- (a) həmin tarifə uyğun gəlməli;
- (b) göstərilmiş xidmətin faktiki qiymətindən artıq olmamalı; və
- (c) səfər edən şəxslərin vətəndaşlığı və ya daimi yaxud müvəqqəti yaşayış yerinə istinadən fərq qoymadan alınmalıdır.
4. Tariflər və onlara aid olan hər hansı əlavə və dəyişikliklər həmin rüsumların alınması tarixinə azı 10 gün qalmış dərc olunmalıdır.
5. Bu Qaydaların heç bir müddəası aşağıda qeyd olunan şərtlərə istinadən iştirakçı-dövlətlərə bu Maddənin 1-ci bəndi ilə qeyd edilmiş tibbi-sanitariya tədbirlərinin həyata keçirilməsi üçün çəkilmiş xərclərin əvəzinin ödənilməsinə tələb etməyi qadağan etmir:
- (a) daşıma vasitələrinin operatorları və ya sahiblərindən - onların işçilərinə münasibətdə; və ya
- (b) müvafiq sığorta mənbələrindən.
6. Səfər edən şəxslərə və ya daşıma vasitələrinin operatorlarına heç bir halda bu Maddənin 1 və ya 2-ci bəndləri ilə nəzərdə tutulmuş rüsum ödəmədən iştirakçı-dövlətin ərazisini tərk etmək qadağan oluna bilməz.

Maddə 41 Baqaj, yük, konteynerlər, daşıma vasitələri, mallar və poçt göndərişləri üçün rüsumlar

1. Bu Qaydalara əsasən baqaj, yük, konteynerlər, daşıma vasitələri, mallar və poçt göndərişlərinə münasibətdə həyata keçirilən tibbi-sanitariya tədbirləri ilə bağlı rüsumlar nəzərdə tutulduğu halda, hər bir iştirakçı-dövlətdə belə rüsumlara münasibətdə yalnız bir tarif olmalı və hər bir rüsumun məbləği:
- (a) həmin tarifə uyğun gəlməli;
- (b) göstərilmiş xidmətin faktiki qiymətindən artıq olmamalı; və
- (c) müvafiq baqaj, yük, konteynerlər, daşıma vasitələri, mallar və poçt göndərişlərinin dövlət mənsubiyyəti, bayrağı və ya qeydiyyat yerinə, habelə deyilənlərin sahibinə istinadən fərq qoymadan alınmalıdır. Ələlxüsus, yerli və xarici baqaj, yüklər, konteyner, daşıma vasitələri, mal və ya poçt göndərişləri arasında hər hansı fərq qoyulmamalıdır.
2. Tariflər və onlara aid olan hər hansı əlavə və dəyişikliklər həmin rüsumların alınması tarixinə azı 10 gün qalmış dərc olunmalıdır.

FƏSİL VIII - ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Maddə 42 Tibbi-sanitariya tədbirlərinin tətbiqi

Bu Qaydaların icrası məqsədi ilə həyata keçirilən tibbi-sanitariya tədbirləri, yubanmalara yol vermədən başlanır və başa çatdırılır və şəffaf və qərəzsiz surətdə həyata keçirilir

Maddə 43 Əlavə tibbi-sanitariya tədbirləri

1. Bu Qaydalar iştirakçı-dövlətlərə bu sahədəki ölkə daxili qanunvericilik və beynəlxalq hüquq üzrə öhdəliklərinə müvafiq qaydada, əhalinin sağlamlığına aid olan konkret risklər və ya ictimai səhiyyə sahəsində olan və beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən fəvqəladə vəziyyətlərə qarşı:
- (a) ÜST tövsiyələrinə bərabər və ya onlardan daha yüksək səviyyədə sağlamlığın qorunmasını təmin edən; və ya

(b) digər hallarda Maddə 25, Maddə 26, 28-ci Maddənin 1 və 2-ci bəndləri, Maddə 30, 31-ci Maddənin 1 (c) bəndi və Maddə 33 ilə qadağan edilmiş tibbi-sanitariya tədbirlərinin həyata keçirilməsini qadağan etmir, bu şərtlə ki, həmin tədbirlər, digər bir tərzdə, bu Qaydalara zidd olmasın.

Belə tədbirlər sağlamlığın qorunmasının münasib səviyyəsini təmin edə biləcək mövcud olan ağlabatan alternativlər ilə müqayisədə beynəlxalq daşımalara münasibətdə məhdudlaşdırıcı olmamalı, habelə şəxslər üçün daha artıq dərəcədə invaziv və intruziv olmamalıdır.

2. Bu Maddənin 1 -ci bəndində qeyd edilmiş tibbi-sanitariya tədbirlərinin və ya 23-cü Maddənin 2- ci bəndinə, 27-ci Maddənin 1 -ci bəndinə, 28-ci Maddənin 2-ci bəndinə və 31 -ci Maddənin 2(c) bəndinə müvafiq surətdə istifadə edilən əlavə tibbi-sanitariya tədbirlərinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar, iştirakçı-dövlətlər tərəfindən qərarlar aşağıda qeyd edilmiş müddəalara əsasən qəbul olunur:
  - (a) elmi prinsiplər;
  - (b) insanların sağlamlığına riskə dair təsdiqedicə elmi məlumat və ya belə məlumat kifayət etmədikdə - mövcud olan məlumat, o cümlədən ÜST-dan və digər müvafiq hökumətlərarası təşkilatlar və beynəlxalq orqanlardan alınmış məlumat; və
  - (c) ÜST-nin hər hansı konkret göstəriş və tövsiyələri.
3. Bu Maddənin 1-ci bəndində qeyd olunan və beynəlxalq hərəkəti mühüm surətdə pozan əlavə tibbi-sanitariya tədbirləri həyata keçirən iştirakçı-dövlət ictimai səhiyyə nöqtəyi nəzərindən həmin tədbirləri əsaslandırılan məlumatı və müvafiq elmi məlumatı ÜST-ə təqdim edir. ÜST bu məlumatı digər iştirakçı-dövlətlərə təqdim edir və tətbiq edilən tibbi-sanitariya tədbirlərinə aidiyyəti olan məlumatın mübadiləsini aparır. Bu Maddənin məqsədlərinə münasibətdə, mühüm pozuntu dedikdə beynəlxalq səfər edən şəxslərin, baqaj, yük, konteyner, daşıma vasitələri, mal və bunlara bənzərlərin 24 saatdan çox müddət ərzində girişinə və ya yola düşməsinə icazənin verilməməsi nəzərdə tutulur.
4. Bu Maddənin 3 və 5-ci bəndlərinə əsasən təqdim olunan məlumatın, habelə digər müvafiq məlumatın qiymətləndirilməsi əsasında, ÜST müvafiq iştirakçı-dövlətə həmin tədbirlərin tətbiqi məsələsinə yenidən baxmağı təklif edə bilər.
5. Bu Maddənin 1 və 2-ci bəndlərində qeyd olunan və beynəlxalq hərəkəti mühüm surətdə pozan əlavə tibbi-sanitariya tədbirləri həyata keçirən iştirakçı-dövlət, həmin tədbirlərə müvəqqəti və ya daimi tövsiyələrin qüvvəsi şamil olunmadığı hallarda, həmin tədbirlərin həyata keçirilməsi haqqında məlumatı və onların səhiyyə nöqtəyi-nəzərindən əsaslandırılmasına aid təfərrüatları 48 saat ərzində ÜST-ə təqdim edir.
6. Bu Maddənin 1 və 2-ci bəndlərində qeyd olunan bu və ya digər əlavə tibbi-sanitariya tədbirini həyata keçirən iştirakçı-dövlət ÜST-nin tövsiyəsi və bu Maddənin 2-ci bəndində qeyd olunan meyarları nəzərə almaqla üç ay ərzində həmin tədbirlərə yenidən baxır.
7. Özünün 56-cı Maddə ilə müəyyən edilmiş hüquqlarına xələl yetirmədən, bu Maddənin 1 və 2-ci bəndlərində qeyd olunan tədbirlərə məruz qalan hər hansı iştirakçı-dövlət həmin tədbirləri həyata keçirən iştirakçı-dövlətdən onunla məsləhətləşmələr aparmağı xahiş edə bilər. Belə məsləhətləşmələrin məqsədi elmi məlumatın və həmin tədbirin ictimai səhiyyə nöqtəyi-nəzərindən əsaslandırılmasının araşdırılmasından və qarşılıqlı surətdə məqbul olan həll yolunun tapılmasından ibarət olur.
8. Bu Maddənin müddəaları kütləvi yığıncalarda iştirak edən səfər edən şəxslərə tətbiq oluna bilər.

Maddə 44 Əməkdaşlıq və yardım

1. İştirakçı-dövlətlər aşağıda qeyd edilmiş sahələr üzrə mümkün olan dərəcədə əməkdaşlıq etmək öhdəliyini üzərlərinə qəbul edirlər:
  - (a) Bu Qaydalara müvafiq qaydada, hadisələrin müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi və hadisələrə qarşı cavab tədbirlərin həyata keçirilməsi;
  - (b) ələlxüsus, bu Qaydalara əsasən ictimai səhiyyə sahəsində imkanların inkişaf etdirilməsi, möhkəmləndirilməsi və saxlanması ilə bağlı texniki əməkdaşlığın həyata keçirilməsi və material-texniki yardımın göstərilməsi və ya bunlara dəstəyin verilməsi;
  - (c) Bu Qaydalara müvafiq qaydada özünün öhdəliklərinin icrasını təmin etmək məqsədi ilə maliyyə vəsaitlərinin səfərbər edilməsi; və
  - (d) Bu Qaydaların şərtlərinin icrası məqsədi ilə təklif olunan qanunların və digər hüquqi və inzibati qaydaların işlənilib hazırlanması.

2. Müraciətə əsasən, imkan daxilində, ÜST iştirakçı-dövlətlər ilə aşağıda qeyd edilmiş sahələr üzrə əməkdaşlıq edir:
  - (a) bu Qaydaların səmərəli surətdə icrası məqsədi ilə, ictimai səhiyyə sahəsində olan imkanların təhlili və qiymətləndirilməsi;
  - (b) iştirakçı-dövlətlərin maraqları naminə texniki əməkdaşlığın həyata keçirilməsi və material-texniki yardımın göstərilməsi və ya bunlara dəstəyin verilməsi; və
  - (c) 1 sayılı Qoşma ilə nəzərdə tutulan imkanların yaradılması, möhkəmləndirilməsi və saxlanması üçün inkişaf etməkdə olan ölkələrə yardımın göstərilməsi üçün maliyyə vəsaitlərinin səfərbər edilməsi.
3. Bu Maddəyə əsasən əməkdaşlıq müxtəlif kanallar, o cümlədən, ikitərəfli münasibətlər, ÜST-nin regional şəbəkələri və regional büroları vasitəsi ilə, habelə hökumətlərarası təşkilatlar və beynəlxalq orqanların xətti ilə həyata keçirilə bilər.

Maddə 45 Şəxsi məlumatın istifadəsi

1. Bu Qaydalara əsasən toplanmış və ya digər iştirakçı-dövlət yaxud ÜST-dan alınmış tibbi-sanitariya məlumatı, hansısa tanınan və ya tanına bilən bir şəxsə aid olduqda, məxfi olaraq saxlanılır və müvafiq daxili qanunvericiliyin tələbləri nəzərə alınmaqla işlənir.
2. 1-ci bəndin müddəalarına varmadan, iştirakçı-dövlətlər fərdi məlumatı, əgər bu əhəlinin sağlamlığına aid olan riskləri qiymətləndirmək və aradan qaldırmaq üçün tələb olunursa, açıqlaya bilər və istifadə eləyə bilər, lakin daxili qanunvericiliklə müəyyən edilmiş tələblərin nəzərə alınması şərti ilə, iştirakçı-dövlətlər və ÜST təmin etməlidirlər ki, belə fərdi məlumat:
  - (a) ədalətli və qanuni çərçivədə işlənsin və qeyd olunan məqsədə uyğun gəlməyən məqsəd üçün istifadə edilmiş olmasın;
  - (b) qeyd olunan məqsədə münasibətdə adekvat, müvafiq və münasib olsun;
  - (c) dəqiq olsun və zərurət yarandıqda, yeniləndirilsin; qeyri-dəqiq və ya natamam məlumatların məhv edilməsi və ya belə məlumatda düzəlişlərin edilməsi üçün bütün ağılabatan tədbirlər həyata keçirilməlidir; və
  - (d) zəruri hesab olunan müddətdən artıq saxlanmasın.
3. Müraciətə əsasən, praktiki cəhətdən mümkün olan dərəcədə olmaq şərti ilə, ÜST bu Maddədə barəsində bəhs olunan şəxsi məlumatı, başa düşülən formada olmaqla, əsassız yubanma və ya xərclər olmadan, müvafiq şəxsə təqdim edir və zəruri hallarda həmin məlumata əlavə və dəyişikliklər etmək üçün şərait yaradır.

Maddə 46 Bioloji maddələr, reagent və diaqnostik materialların daşınması və istifadəsi

Daxili qanunvericiliyə riayət etmək və müvafiq əsas beynəlxalq prinsipləri nəzərə almaq şərti ilə, iştirakçı-dövlətlər bu Qaydalara uyğun surətdə ictimai səhiyyə sahəsində yoxlamaların aparılması və cavab tədbirlərinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə bioloji maddələr və diaqnostik nümunələr, reagentlər və digər diaqnostik materialların daşınması, gətirilməsi, aparılması, istifadəsi və kənarlaşdırılmasına şərait yaradırlar.

FƏSİL IX - BTSQ ÜZRƏ EKSPERTLƏRİN SIYAHISI, FÖVQƏLADƏ VƏZİYYƏTLƏR KOMİTƏSİ VƏ TƏHLİL KOMİTƏSİ

Bölmə I - BTSQ üzrə ekspertlərin siyahısı

Maddə 47 Tərkib

Baş Direktor bütün müvafiq sahələr üzrə biliklərə sahib olan ekspertlərdən ibarət olan ekspertlərin siyahısını təsdiq edir (bundan sonra «BTSQ üzrə Ekspertlərin Siyahısı» deyərək istinad olunacaq). BTSQ üzrə Ekspertlərin Siyahısının tərkibini müəyyən edərkən, Baş Direktor, bu Qaydalar ilə fərqli qayda müəyyən olunmadığı halda, ÜST-nin ekspert-məsləhətçilər və ekspertlər komitələri barəsində əsasnamələrinə (bundan sonra «ÜST-nin ekspert-məsləhətçilərin siyahısı haqqında Əsasnaməsi») uyğun surətdə hərəkət edir. Deyilənlərə əlavə olaraq, Baş Direktor hər bir iştirakçı-dövlətin müraciətinə əsasən onların hər birindən bir nəfər eksperti, müvafiq hallarda isə - müvafiq hökumətlərarası təşkilatlar və regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatları tərəfindən təklif edilmiş ekspertləri təyin edir. Müvafiq iştirakçı-

dövlətlər siyahıya adının daxil olunması təklif edilən hər bir ekspertin ixtisas dərəcəsi və fəaliyyət sahəsi haqqında məlumatı Baş Direktora təqdim edir. Baş Direktor vaxtaşırı olaraq BTSQ üzrə Ekspertlərin Siyahısının tərkibinə daxil olan şəxslər barəsində məlumatı iştirakçı-dövlətlərə, müvafiq hökumətlərarası təşkilatlar və regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatlarına təqdim edir.

Bölmə II - Fövqəladə Hallar Komitəsi

Maddə 48 Funksiyalar və tərkib

1. Baş Direktor Fövqəladə Hallar Komitəsini təsis edir və həmin Komitə, Baş Direktorun xahişinə əsasən, aşağıda qeyd edilmiş məsələlər üzrə rəylərini təqdim edir:
  - (a) hansısa hadisənin ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət daşıyan fövqəladə hadisə olub-olmaması məsələsi;
  - (b) ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət daşıyan fövqəladə hadisənin başa çatması; və
  - (c) müvəqqəti tövsiyələrin nəzərdə tutulan təqdim olunması, dəyişdirilməsi, onların müddətini uzadılması və ya ləğvi.
2. Fövqəladə Hallar Komitəsi Baş Direktor tərəfindən BTSQ üzrə Ekspertlərin Siyahısında olan şəxslərdən, habelə müvafiq hallarda, Təşkilatın digər ekspert-məsləhətçiləri sırasından təyin olunur. Konkret hadisə və onun fəsadlarının təhlili ilə əlaqədar varisliyi təmin etmək məqsədi ilə, Baş Direktor üzvlüyün müddətini müəyyən edir. Baş Direktor tərəfindən Fövqəladə Hallar Komitəsinin üzvləri hansısa xüsusi sessiya ilə əlaqədar olan peşə bilikləri, iş təcrübəsi əsasında və ədalətli coğrafi təmsilçilik prinsipinə müvafiq diqqət yetirilməklə seçilir. Ən azı, Komitənin bir üzvü ərazisində hadisə baş verən iştirakçı-dövlət tərəfindən təyin edilən ekspert olmalıdır.
3. Baş Direktor özünün təşəbbüsü əsasında və ya Fövqəladə Hallar Komitəsinin müraciətinə əsasən. Komitəyə məsləhətçilik yardımını təmin etmək məqsədi ilə bir və ya bir neçə texniki eksperti təyin edə bilər.

Maddə 49 Prosedur

1. Baş Direktor, 48-ci Maddənin 2-ci bəndində istinad olunan ekspertlər sırasından konkret baş verən hadisə ilə daha geniş dərəcədə əlaqədar olan peşə bilikləri və iş təcrübəsinə malik olan şəxsləri seçməklə, Fövqəladə Hallar Komitəsinin iclaslarını çağırır. Bu Maddənin məqsədləri üçün, Fövqəladə Hallar Komitəsinin «iclası» dedikdə telekonfrans, video-konfrans və elektron rabitə vasitələrinin köməyi ilə keçirilən seanslar da nəzərdə tutulur.
2. Baş Direktor gündəlik barəsində Fövqəladə Hallar Komitəsinə məlumat verir və konkret hadisəyə aid olan faktiki və ən son məlumatı, o cümlədən iştirakçı-dövlətlər tərəfindən təqdim olunan məlumatı və özünün təklif etdiyi hər hansı müvəqqəti tövsiyəni Fövqəladə Hallar Komitəsinin diqqətinə çatdırır.
3. Fövqəladə Hallar Komitəsi sədrini seçir və hər bir iclasdan sonra fəaliyyəti və aparılmış müzakirələr haqqında qısa hesabatı, o cümlədən tövsiyələrə aid olan məsləhətçi rəyini tərtib edir.
4. Baş Direktor ərazisində hadisə baş verən iştirakçı-dövlətə Fövqəladə Hallar Komitəsinə özünün rəylərini təqdim etməyi təklif edir. Bu məqsədlə Baş Direktor, zəruri olan bir dərəcədə qabaqcadan, həmin iştirakçı-dövlətə Fövqəladə Hallar Komitəsinin iclasının tarixləri və gündəliyi barəsində məlumatı təqdim edir. Lakin, müvafiq iştirakçı-dövlət özünün rəylərini təqdim etmək üçün imkanın yaradılması məqsədi ilə Fövqəladə Hallar Komitəsinin iclasının digər vaxta keçirilməsini xahiş edə bilməz.
5. Fövqəladə Hallar Komitəsinin rəyləri baxılmaq üçün Baş Direktora təqdim olunur. Həmin məsələlər barəsində son qərarı Baş Direktor verir.
6. Baş Direktor ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət daşıyan fövqəladə vəziyyətin elan olunması və ləğv edilməsi, hər hansı iştirakçı-dövlət tərəfindən həyata keçirilən hər hansı tibbi-sanitariya tədbiri, hər hansı müvəqqəti tövsiyələr, habelə belə tövsiyələrin dəyişdirilməsi, uzadılması və ya ləğvi haqqında məlumatı və həmçinin Fövqəladə Hallar Komitəsinin müvafiq rəylərini iştirakçı-dövlətlərə təqdim edir. Baş Direktor iştirakçı-dövlətlər və müvafiq beynəlxalq təsisatlar vasitəsi ilə müvəqqəti tövsiyələr, habelə belə tövsiyələrin dəyişdirilməsi, uzadılması və ya ləğvi haqqında daşıma vasitələrinin operatorlarını məlumatlandırır. Sonra Baş Direktor bu məlumatı və tövsiyələri, ümumilikdə, geniş ictimaiyyət üçün açıq edə bilər.
7. Ərazisində müvafiq hadisə baş verən iştirakçı-dövlətlər Baş Direktora ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət daşıyan fövqəladə vəziyyətin başa çatması və/və ya müvəqqəti tövsiyələrin

qüvvədən düşməsi haqqında məlumatın elan edilməsini təklif edə və müvafiq materialları Fövqəladə Hallar Komitəsinə təqdim etməyi xahiş edə bilərlər.

Bölmə III - Təhlil Komitəsi

Maddə 50 Funksiyalar və tərkib

1. Baş Direktor Təhlil Komitəsinə yaradır və komitənin funksiyalarının sırasına aşağıda qeyd edilmiş məsələlər daxil olur:
  - (a) bu Qaydalara əlavə düzəlişlər ilə əlaqədar Baş Direktor üçün texniki tövsiyələri hazırlamaq;
  - (b) daimi tövsiyələr, habelə onlara edilən hər hansı dəyişikliklər və həmin daimi tövsiyələrin qüvvədən düşməsi ilə əlaqədar Baş Direktora texniki məsləhətçi köməyi göstərmək;
  - (c) bu Qaydaların fəaliyyəti ilə əlaqədar Baş Direktorun Təhlil Komitəsinə verdiyi hər hansı tapşırıqla əlaqədar Baş Direktora texniki məsləhətçi köməyi göstərmək.
2. Təhlil Komitəsi ekspertlər komitəsi hesab olunur və ÜST-nin Ekspert-məsləhətçilərin siyahısı haqqında və ekspertlər komitələri haqqında Əsasnamələrinə tabe olur, bu şərtlə ki, bu Maddənin mətnində fərqli qayda nəzərdə tutulmuş olmasın.
3. Təhlil Komitəsinin üzvləri Baş Direktor tərəfindən BTSQ üzrə Ekspertlərin Siyahısında olan şəxslərdən, habelə müvafiq hallarda, Təşkilatın digər ekspert-məsləhətçiləri sırasından təyin olunur və seçilir.
4. Baş Direktor Təhlil Komitəsinin iclasına dəvət edilməli olan Komitənin üzvlərinin sayını, iclasın vaxtı və müddətini müəyyən edir və həmin Komitənin iclaslarını çağırır.
5. Baş Direktor Təhlil Komitəsinin üzvlərini yalnız bir sessiyanın fəaliyyət müddəti üçün təyin edir.
6. Baş Direktor tərəfindən Təhlil Komitəsinin üzvləri ədalətli coğrafi təmsilçilik, cinslərin tarazlı qaydada təmsil edilməsi, inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrdən ekspertlərin tarazlı qaydada təmsil edilməsi, elmi fikrin müxtəlif istiqamətlərinin təmsil olunması, dünyanın müxtəlif ölkələrində istifadə olunan metodlar və praktiki təcrübənin, habelə müvafiq sahələr arası tarazlıq nəzərə alınmaqla təyin edilir.

Maddə 51 İşlərin aparılması

1. Təhlil Komitəsinin qərarları iclasda iştirak edən və səs verən Komitə üzvlərinin sadə səs çoxluğu ilə qəbul olunur.
2. Baş Direktor iştirakçı-dövlətlərə, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı və onun xüsusi təsisatlarına, habelə digər hökumətlərarası təşkilatlara və ya ÜST ilə rəsmi münasibətlər qurmuş qeyri-hökumət təşkilatlarına Komitənin sessiyalarında iştirak etmək üçün nümayəndələrini təyin etməyi təklif edir. Belə nümayəndələr tərəfindən hesabatlar təqdim oluna bilər və sədrin razılığı ilə, həmin şəxslər müzakirə edilən məsələlər üzrə bəyanatlarla çıxış edə bilərlər. Onlar səs vermək hüququna malik olmurlar.

Maddə 52 Məruzələr

1. Hər bir sessiya üzrə Təhlil Komitəsi tərəfindən məruzə hazırlanır və həmin məruzədə Komitənin rəy və tövsiyələri əksini tapır. Bu məruzə Təhlil Komitəsi tərəfindən sessiya başa çatana qədər təsdiq edilməlidir. Onun rəy və tövsiyələri Təşkilat üçün öhdəlik yaratmır və Baş Direktora ünvanlanan tövsiyələr kimi tərtib olunur. Komitənin razılığı olmadan məruzənin mətninə dəyişikliklər edilə bilməz.
2. Təhlil Komitəsi özünün qənaətlərinə münasibətdə yekdil fikrə gələ bilmədikdə, həmin Komitənin hər hansı üzvü özünün xüsusi peşəkar fikrini ayrıca və ya qrup məruzəsində qeyd edə bilər və Komitənin məruzəsinin bir hissəsi olan həmin məruzədə fərqli rəyin bildirilməsinin səbəbləri qeyd olunur.
3. Təhlil Komitəsinin hesabatı Baş Direktora təqdim olunur, Baş Direktor isə həmin Komitənin rəy və tövsiyələrini baxılmaq və tədbirlər görülmək üçün Səhiyyə Assambleyasına və ya icraiyyə Komitəsinə təqdim edir.

Maddə 53 Daimi tövsiyələrə aid olan prosedurlar

Baş Direktor daimi tövsiyəni zəruri və əhalinin sağlamlığına aid olan konkret riskə münasib hesab etdikdə, Təhlil Komitəsinin rəyini öyrənmək məqsədi ilə, həmin Komitəyə müraciət edir. 50-52-ci Maddələrin müvafiq bəndlərinə əlavə olaraq, aşağıda qeyd edilmiş müddəalar da tətbiq olunur:

- (a) Daimi tövsiyələr, onların dəyişdirilməsi və ya xitamı haqqında təkliflər Təhlil Komitəsinə Baş Direktor tərəfindən, habelə iştirakçı-dövlətlər tərəfindən Baş Direktorun vasitəsi ilə təqdim oluna bilər;

- (b) Hər hansı iştirakçı-dövlət müvafiq məlumatı Təhlil Komitəsində baxılmaq üçün təqdim edə bilər;
- (c) Baş Direktor hər hansı iştirakçı-dövlətə, hökumətlərarası təşkilatlara və ya ÜST ilə rəsmi münasibətlər qurmuş qeyri-hökumət təşkilatlarına təklif edilən daimi tövsiyəyə aid olmaqla deyilənlərin sərəncamında olan müvafiq məlumatı, Təhlil Komitəsinin göstərişlərinə müvafiq qaydada, Təhlil Komitəsinə təqdim etməyi təklif edə bilər;
- (d) Təhlil Komitəsinin təklifinə əsasən və ya özünün təşəbbüsü ilə Baş Direktor Təhlil Komitəsinə tövsiyələrin təqdim olunması üçün bir və ya bir neçə texniki eksperti təyin edə bilər. Həmin ekspertlər səs vermək hüququna malik olurlar;
- (e) Daimi tövsiyələrə münasibətdə Təhlil Komitəsinin rəy və tövsiyələrini əks etdirən hər hansı məruzə baxılmaq və qərar qəbul etmək üçün Baş Direktora təqdim olunur. Baş Direktor Təhlil Komitəsinin rəy və tövsiyələrini Səhiyyə Assambleyasına təqdim edir;
- (f) Baş Direktor hər hansı daimi tövsiyələri, habelə onlara edilən hər hansı dəyişikliklər, yaxud həmin tövsiyələrin xitamı haqqında məlumatı, Təhlil Komitəsinin rəyləri ilə bərabər iştirakçı-dövlətlərə təqdim edir;
- (g) Daimi tövsiyələr baxılmaq üçün Baş Direktor tərəfindən Səhiyyə Assambleyasının növbəti sessiyasına təqdim olunur.

FƏSİL X - YEKUN MÜDDƏALAR

Maddə 54 Hesabatlar və təhlil

1. İştirakçı-dövlətlər və Baş Direktor bu Qaydaların icrası barəsində hesabatları, Səhiyyə Assambleyası tərəfindən müəyyən edilmiş qaydada Səhiyyə Assambleyasına təqdim edirlər.
2. Səhiyyə Assambleyası mütəmadi olaraq bu Qaydaların icrasının təhlilini keçirir. Bu məqsədlə Baş Direktor vasitəsi ilə Təhlil Komitəsinin rəyləri tələb oluna bilər. İlk belə təhlil, bu Qaydaların qüvvəyə minməsi tarixindən etibarən beş ildən gec olmayaraq keçirilir.
3. ÜST vaxtaşırı olaraq 2 sayılı Qoşmanın icrasının təhlili və qiymətləndirilməsi məqsədi ilə tədqiqatlar aparır. İlk belə tədqiqat bu Qaydaların qüvvəyə minməsi tarixindən etibarən bir ildən gec olmamaq şərti ilə başlanılır. Həmin tədqiqatların nəticələri müvafiq hallarda baxılmaq üçün Səhiyyə Assambleyasına təqdim olunur.

Maddə 55 Düzəlişlər

1. Hər hansı iştirakçı-dövlət və ya Baş Direktor bu Qaydalara düzəlişlər təklif edə bilər. Həmin düzəlişlərə aid təkliflər baxılmaq üçün Səhiyyə Assambleyasına təqdim olunur.
2. Hər hansı təklif edilən düzəlişin mətni Baş Direktor tərəfindən həmin düzəlişin baxılacağı Səhiyyə Assambleyasının sessiyasına azı dörd ay qalmış bütün iştirakçı-dövlətlərə təqdim edilir.
3. Bu Maddəyə əsasən bu Qaydalar üzrə Səhiyyə Assambleyasının qəbul etdiyi düzəlişlər bütün iştirakçı-dövlətlərə münasibətdə eyni vaxtda və ÜST Nizamnaməsinin 22-ci Maddəsi və bu Qaydaların 59-64-cü Maddələrinin müəyyən etdiyi eyni hüquq və öhdəliklər ilə qüvvəyə minir.

Maddə 56 Mübahisələrin həlli

1. Bu Qaydaların tətbiqi və ya təfsirinə münasibətdə iki və ya daha çox iştirakçı-dövlət arasında hər hansı mübahisə yaranarsa, müvafiq iştirakçı-dövlətlər həmin mübahisəni, ilk növbədə, danışıqlar və ya özlərinin seçiminə əsasən digər sülhməramlı vasitə, o cümlədən, xoşməramlı xidmətlər, vasitəçilik və ya barışıq vasitəsi ilə həll etməyə çalışırlar. Razılaşmanın əldə olunmaması mübahisə tərəflərini həmin mübahisəni həll etmək üçün digər vasitələr axtarmaq vəzifəsindən azad etmiş olmur.
2. Mübahisəni bu Maddənin 1-ci bəndində qeyd edilmiş vasitələrlə həll etmək mümkün olmazsa, müvafiq iştirakçı-dövlətlər mübahisəni Baş Direktora təqdim etmək barəsində qərar verə bilərlər və belə olduqda, Baş Direktor mübahisəni həll etmək üçün bütün mümkün səylərdən istifadə edir.
3. İştirakçı-dövlət hər hansı məqamda Baş Direktora yazılı bildiriş verərək məlum edə bilər ki, onun tərəf olduğu və ya Qaydaların tətbiqi və ya təfsiri ilə əlaqədar olan bütün mübahisələrə, və ya belə bir öhdəliyi üzərinə götürmüş hər hansı digər iştirakçı-dövlətə aid olan hansısa konkret bir mübahisəyə münasibətdə, o, arbitraj araşdırmasını mütləq şərt kimi qəbul edir. Arbitraj araşdırması, arbitraj araşdırmasının keçirilməsi anında bildiriş alındığı məqamda Daimi Arbitraj Məhkəməsinin iki dövlət arasında olan mübahisələrə şamil olunan Fakültativ Qaydalarına müvafiq surətdə keçirilir. Arbitraj araşdırmasını mütləq şərt kimi qəbul etmiş iştirakçı-dövlətlər arbitraj qərarını son və qəti olaraq qəbul

edirlər. Baş Direktor belə razılıq barəsində Səhiyyə Assambleyasına müvafiq surətdə məlumatı təqdim edir.

4. Bu Qaydaların heç bir müddəası iştirakçı-dövlətlərə onların tərəf olduqları beynəlxalq sazişlər əsasında sahib olduqları hüquqlardan istifadə etməyi, digər hökumətlərarası təşkilatlar tərəfindən qəbul olunmuş və ya hər hansı digər beynəlxalq saziş əsasında təşkil edilmiş mübahisələrin həlli metodlarından istifadəni qadağan etmiş olmur.
5. Bu Qaydaların tətbiqi və ya təfsirinə münasibətdə ÜST ilə hər hansı bir və ya bir neçə iştirakçı-dövlət arasında mübahisə yaranarsa, məsələ baxılmaq üçün Səhiyyə Assambleyasına təqdim olunur.

Maddə 57 Digər beynəlxalq sazişlər ilə münasibətlər

1. İştirakçı-dövlətlər təsdiq edirlər ki, BTSQ və digər müvafiq beynəlxalq sazişlər bir-birinə uyğun olan sənədlər kimi təfsir olunmalıdır. BTSQ-nin müddəaları hər hansı digər beynəlxalq sazişlə hər hansı iştirakçı-dövlət üçün müəyyən edilmiş heç bir hüquq və öhdəliklərə xələl gətirmiş olmur.
2. Bu Maddənin 1-ci bəndinin nəzərə alınması şərti ilə, bu Qaydaların heç bir müddəası özlərinin tibbi-sanitariya, coğrafi, sosial və ya iqtisadi şəraitinə əsasən müəyyən ümumi maraqlara sahib olan iştirakçı-dövlətlərə bu Qaydaların icrasını təmin etmək məqsədi ilə hansısa xüsusi razılaşma və ya sazişləri bağlamağı qadağan etmiş olmur və o cümlədən də aşağıda qeyd olunan mövzulara aid razılaşma və sazişləri:
  - (a) müxtəlif dövlətlərin qonşu əraziləri arasında ictimai səhiyyə sahəsində birbaşa və sürətli məlumat mübadiləsi;
  - (b) özlərinin yurisdiksiyaları daxilində olmaqla, beynəlxalq sahilyanı daşımaları və su yolları ilə beynəlxalq daşımalara tətbiq edilməli olan tibbi-sanitariya tədbirləri;
  - (c) müxtəlif dövlətlərin ümumi sərhədi boyunca bitişik ərazilərdə tətbiq edilməli olan tibbi-sanitariya tədbirləri;
  - (d) xüsusi ixtisaslaşmış nəqliyyat vasitələri ilə yoluxmuş şəxslərin və ya yoluxmuş insan meyitlərinin daşınmasına dair razılaşmalar; və
  - (e) malları xəstəlik törədən amillərdən azad etmək məqsədi ilə keçirilən deratizasiya, dezinseksiya, dezinseksiya, dekontaminasiya və ya digər işlənmə metodları.
3. Bu Qaydalar ilə müəyyən edilmiş öhdəliklərinə xələl yetirmədən, hansısa regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatının üzvləri olan iştirakçı-dövlətlər özlərinin münasibətlərində həmin regional iqtisadi inteqrasiya təşkilatında qüvvədə olan ümumi qaydalardan istifadə edirlər.

Maddə 58 Beynəlxalq sanitariya saziş və qaydaları

1. 62-ci Maddənin nəzərə alınması şərti ilə və aşağıda qeyd olunan istisnalar nəzərə alınmaqla, həm bu Qaydalara riayət etmək öhdəliyini üzərlərinə götürmüş iştirakçı-dövlətlərə münasibətdə, həmçinin də həmin iştirakçı-dövlətlər ilə ÜST arasında olan münasibətlərə dair, bu Qaydalar aşağıda qeyd olunan müvafiq beynəlxalq sanitariya saziş və qaydalarını əvəz etmiş olurlar:
  - (a) 21 iyun 1926-cı il tarixdə Paris şəhərində imzalanmış Beynəlxalq sanitariya konvensiyası;
  - (b) 12 aprel 1933-cü il tarixdə Haaqa şəhərində imzalanmış Hava nəqliyyatı haqqında Beynəlxalq sanitariya konvensiyası;
  - (c) 22 dekabr 1934-cü il tarixdə Paris şəhərində imzalanmış Sanitariya şəhadətnamələrinin ləğvi haqqında beynəlxalq saziş;
  - (d) 22 dekabr 1934-cü il tarixdə Paris şəhərində imzalanmış Sanitariya şəhadətnamələrində konsulluq vizalarının ləğvi haqqında beynəlxalq saziş;
  - (e) 31 oktyabr 1938-ci il tarixdə Paris şəhərində imzalanmış və 21 iyun 1926-cı il tarixli Beynəlxalq sanitariya konvensiyasına dəyişiklik edən konvensiya;
  - (f) 21 iyun 1926-cı il Beynəlxalq sanitariya konvensiyasına dəyişiklik edən və imzalanmaq üçün 15 dekabr 1944-cü il tarixindən etibarən Vaşinqton şəhərində açıq olan Beynəlxalq sanitariya konvensiyası (1944-cü il);
  - (g) 12 aprel 1933-cü il tarixli Beynəlxalq sanitariya konvensiyasına dəyişiklik edən və imzalanmaq üçün 15 dekabr 1944-cü il tarixindən etibarən Vaşinqton şəhərində açıq olan Hava nəqliyyatı haqqında beynəlxalq Sanitariya konvensiyası;
  - (h) 1944-cü ilin Beynəlxalq sanitariya konvensiyasının qüvvəsinin uzadılması haqqında 23 aprel 1946-cı il tarixli Vaşinqton protokolu;

- (i) 1944-cü ilin Hava nəqliyyatı haqqında Beynəlxalq sanitariya konvensiyasının qüvvəsinin uzadılması haqqında 23 aprel 1946-cı il tarixli Vaşinqton protokolu;
  - (j) 1951-ci il Beynəlxalq sanitariya qaydaları və 1955-ci il, 1956-cı il, 1960-cı il, 1963-cü il və 1965-ci il tarixli əlavə qaydalar; və
  - (k) 1969-cu il Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydaları və 1973 və 1981-ci illərdə həmin qaydalara edilmiş düzəlişlər.
2. 14 noyabr 1924-cü il tarixdə Havana şəhərində imzalanmış Panamerikan Sanitariya Məcəlləsi qüvvədə qalır, lakin Maddə 2, 9, 10, 11, 16-53 (hər biri daxil olmaqla), 61 və 62 istisna olmaqla və bunlara münasibətdə bu Maddənin 1 -ci bəndinin müvafiq hissəsi şamil olunur.

Maddə 59 Qaydaların qüvvəyə minməsi; qeyd-şərtlərin və imtinaların təqdim edilməsinin son tarixi

1. ÜST-nin Nizamnaməsinin 22-ci Maddəsində göstəriləyi kimi bu Qaydalardan və onlara aid düzəlişlərdən imtina etmək, habelə bu Qaydalar və onlara aid düzəlişlər üzrə qeyd-şərtləri təqdim etmək üçün müddət bu Qaydalar və ya onlara aid düzəlişlərin Səhiyyə Assambleyası tərəfindən qəbul olunması haqqında Baş Direktorun təqdim etdiyi bildirişin tarixindən etibarən 18 aya bərabər olur. Həmin müddət başa çatdıqdan sonra Baş Direktor tərəfindən alınmış hər hansı qeyd-şərt və ya imtina etibarsız olur.
2. Bu Qaydalar bu Maddənin 1-ci bəndində istinad olunan bildiriş tarixindən etibarən 24 ay keçdikdən sonra qüvvəyə minir, lakin aşağıdakılar istisna olmaqla:
  - (a) 61-ci Maddəyə müvafiq qaydada bu Qaydalar və ya onlara aid düzəlişlərdən imtina etmiş dövlətlər;
  - (b) qeyd-şərt ilə çıxış etmiş və ona münasibətdə bu Qaydaların 62-ci Maddəyə uyğun surətdə qüvvəyə minəcəyi dövlətlər;
  - (c) Baş Direktor tərəfindən bu Maddənin 1-ci bəndində qeyd olunan bildiriş təqdim edildikdən sonra ÜST üzvü olan və hələ ki, bu Qaydaların iştirakçısı olmayan, bu Qaydaların 60-cı Maddəyə uyğun surətdə qüvvəyə minəcəyi dövlətlər; və
  - (d) ÜST-nin üzvü olmayan, bu Qaydaları qəbul edən və ona münasibətdə bu Qaydalar 64-cü Maddənin 1-ci bəndinə uyğun surətdə qüvvəyə minəcək dövlət.
3. Hansısa dövlət bu Maddənin 2-ci bəndində qeyd edilmiş müddət ərzində özünün daxili qanunvericilik və inzibati mexanizmlərini bu Qaydalara uyğunlaşdırmaq iqtidarında olmadıqda, həmin dövlət bu Maddənin 1-ci bəndində qeyd edilmiş müddət ərzində razılaşıdırılmayan qalan məsələlərə dair müvafiq bildirişi Baş Direktora təqdim edir və həmin məsələləri bu Qaydalar həmin dövlətə münasibətdə qüvvəyə mindikdən sonra 12 aydan gec olmamaq şərti ilə razılaşıdır.

Maddə 60 ÜST üzvü olan yeni dövlətlər

Baş Direktor tərəfindən 59-cu Maddənin 1-ci bəndinə müvafiq qaydada bildiriş verildikdən sonra ÜST üzvü olan və bu Qaydaların iştirakçısı olmayan hər hansı dövlət, özünün ÜST-ə qəbul olunmasından sonra Baş Direktorun təqdim etdiyi bildiriş tarixindən etibarən on iki ay ərzində bu Qaydalardan imtina etməsi və ya bu Qaydalar üzrə hər hansı qeyd-şərt ilə çıxış etməsi barəsində bildirişi təqdim edə bilər. Bu Qaydalardan imtina olunmadığı halda, Qaydalar həmin dövlətə münasibətdə 62 və 63-cü Maddələrin müddəalarına müvafiq qaydada, həmin müddət bitdikdən sonra qüvvəyə minir. Heç bir halda bu Qaydalar 59-cu Maddənin 1-ci bəndində qeyd olunan bildiriş tarixindən etibarən 24 ay keçənə qədər həmin dövlətə münasibətdə qüvvəyə minmiş olmur.

Maddə 61 İmtina

Hər hansı dövlət 59-cu Maddənin 1-ci bəndində qeyd edilmiş müddət ərzində bu Qaydalar və ya onlara aid olan hər hansı düzəlişlərdən imtina etməsi barəsində bildirişi Baş Direktora təqdim edərsə, bu Qaydalar və ya onlara aid olan müvafiq düzəliş həmin dövlətə münasibətdə qüvvəyə minmir. 58-ci Maddədə qeyd olunan hər hansı beynəlxalq sanitariya sazişləri və ya qaydalar, həmin dövlət deyilənlərin iştirakçısı olduğu halda, həmin dövlətə münasibətdə müvafiq qüvvəsini saxlamış olur.

Maddə 62 Qeyd-şərtlər

1. Bu Maddəyə müvafiq qaydada dövlətlər bu Qaydalar üzrə qeyd-şərt ilə çıxış edə bilərlər. Həmin qeyd-şərtlər bu Qaydaların predmeti və məqsədinə zidd gəlməməlidir.

2. Bu Qaydalar üzrə qeyd-şərt barəsində bildiriş, vəziyyətdən asılı olaraq, 59-cu Maddənin 1-ci bəndi və Maddə 60, 63-cü Maddənin 1-ci bəndi və ya 64-cü Maddənin 1-ci bəndinə müvafiq qaydada təqdim olunur. ÜST üzvü olmayan dövlət hər hansı qeyd-şərt haqqında məlumatı bu Qaydaları qəbul etməsi barəsində bildiriş ilə birlikdə Baş Direktora təqdim edir. Qeyd-şərt ilə çıxış edən dövlətlər Baş Direktora həmin qeyd-şərtin əsası barəsində məlumat verməlidirlər.
3. Bu Qaydalardan müəyyən dərəcədə imtina edilməsi qeyd-şərt hesab olunur.
4. 65-ci Maddənin 2-ci bəndinə əsasən, Baş Direktor bu Maddənin 2-ci bəndinə dair aldığı hər bir qeyd-şərt haqqında məlumat təqdim edir. Baş Direktor:
  - (a) qeyd-şərt bu Qaydalar qüvvəyə mindiyi tarixə qədər təqdim olunduğu halda, bu Qaydalardan imtina etməmiş dövlətlərdən həmin qeyd-şərt üzrə hər hansı etirazlarını altı ay müddəti ərzində təqdim etməyi xahiş edir; və ya
  - (b) qeyd-şərt bu Qaydalar qüvvəyə mindiyi tarixdən sonra təqdim olunduğu halda, iştirakçı-dövlətlərdən həmin qeyd-şərt üzrə hər hansı etirazlarını altı ay müddəti ərzində təqdim etməyi xahiş edir.
 Qeyd-şərtə etiraz edən dövlətlər Baş Direktora həmin etirazın səbəbləri barəsində məlumat təqdim etməlidirlər.
5. Qeyd olunan müddət başa çatdıqdan sonra, Baş Direktor bütün iştirakçı-dövlətlərə qeyd-şərtlər üzrə alınmış etirazlar barəsində məlumat təqdim edir. Bu Maddənin 4-cü bəndində qeyd edilmiş bildiriş tarixindən etibarən altı ay ərzində, bu Maddənin 4-cü bəndində qeyd edilmiş dövlətlərin üçdə-biri qeyd-şərtə etiraz etməzsə, həmin qeyd-şərt qəbul edilmiş hesab olunur və qeyd-şərt ilə çıxış etmiş dövlətə münasibətdə bu Qaydalar həmin qeyd-şərtin nəzərə alınması ilə qüvvəyə minir.
6. Bu Maddənin 4-cü bəndində qeyd edilmiş bildiriş tarixindən etibarən altı ay ərzində, bu Maddənin 4-cü bəndində qeyd edilmiş dövlətlərin azı üçdə-biri qeyd-şərtə etiraz edərsə, Baş Direktor qeyd-şərt ilə çıxış etmiş dövlətə bu barədə məlumat verib, ona Baş Direktorun bildiriş tarixindən etibarən üç ay ərzində qeyd-şərtin geri götürülməsi məsələsinə baxmağı təklif edir.
7. Qeyd-şərt ilə çıxış etmiş dövlət 58-ci Maddədə qeyd olunan hər hansı beynəlxalq sanitariya sazişləri və ya qaydaları üzrə qeyd-şərtin mahiyyətinə aid olan öhdəliklərinin icrasını davam etdirməlidir.
8. Qeyd-şərt ilə çıxış etmiş dövlət Baş Direktorun bu Maddənin 6-cı bəndində qeyd olunan bildirişi tarixindən etibarən üç ay ərzində həmin qeyd-şərti geri götürməzsə, qeyd-şərt ilə çıxış etmiş dövlətin xahişinə əsasən, Baş Direktor Təhlil Komitəsindən rəyin təqdim edilməsini tələb edir. Təhlil Komitəsi, 50-ci Maddəyə müvafiq qaydada, mümkün qədər qısa müddət ərzində, qeyd-şərtin bu Qaydaların icrasına praktiki təsiri barəsində tövsiyələrini Baş Direktora təqdim edir.
9. Baş Direktor qeyd-şərt və müvafiq hallarda, Təhlil Komitəsinin rəyi barəsində məlumatı baxılmaq üçün Səhiyyə Assambleyasına təqdim edir. Səhiyyə Assambleyası, qeyd olunan qeyd-şərtin bu Qaydaların mahiyyəti və məqsədlərinə zidd olmasına əsasən, səs çoxluğu ilə qeyd-şərtə qarşı çıxdıqda, qeyd-şərt qəbul edilmir və həmin qeyd-şərt ilə çıxış etmiş dövlətə münasibətdə bu Qaydalar yalnız deyilən dövlət həmin qeyd-şərti 63-cü Maddəyə müvafiq qaydada geri götürdükdən sonra qüvvəyə minir. Səhiyyə Assambleyası qeyd-şərti qəbul edərsə, bu Qaydalar həmin qeyd-şərt ilə çıxış etmiş dövlətə münasibətdə həmin qeyd-şərtin nəzərə alınması ilə qüvvəyə minir.

Maddə 63 İmtina və qeyd-şərtlərin geri götürülməsi

1. 61 -ci Maddəyə əsasən verilmiş imtina, hər hansı zaman müvafiq dövlət tərəfindən Baş Direktora bildiriş verməklə geri götürülə bilər. Belə olduqda, həmin dövlətə münasibətdə bu Qaydalar Baş Direktor tərəfindən belə bildirişlər alındıqdan sonra qüvvəyə minir, bu şərtlə ki, həmin imtinanı ləğv edərkən müvafiq dövlət qeyd-şərt ilə çıxış etməsin və belə hallarda, Qaydalar 62-ci Maddədə qeyd edilmiş prosedura əsasən qüvvəyə minir. Heç bir halda bu Qaydalar qeyd olunan dövlətə münasibətdə 59-cu Maddənin 1-ci bəndində qeyd olunan bildiriş tarixindən 24 ay keçməyə qədər qüvvəyə minmiş olmur.
2. Hər hansı qeyd-şərt, Baş Direktora bildirişin təqdim edilməsi şərti ilə müvafiq iştirakçı-dövlət tərəfindən bütövlükdə və ya hansısa hissədə geri götürülə bilər. Belə hallarda, qeyd-şərt və ya onun hansısa hissəsinin geri götürülməsi Baş Direktorun bildirişinə əsasən qüvvəyə minmiş olur.

Maddə 64 ÜST üzvləri olmayan dövlətlər

1. ÜST üzvü olmayan və 58-ci Maddədə sadalanan hansısa beynəlxalq sanitariya saziş yaxud qaydalarının iştirakçısı olan dövlət və yaxud da Baş Direktordan bu Qaydaların Səhiyyə Assambleyası tərəfindən təsdiq edilməsi barəsində bildiriş almış hər hansı dövlət, bu Qaydaların qəbul olunması barəsində

bildirişini Baş Direktora təqdim etməklə, bu Qaydaların iştirakçısı ola bilər və 62-ci Maddənin müddələrinin nəzərə alınması şərti ilə, həmin dövlətin bu Qaydalara qoşulması bu Qaydaların qüvvəyə minməsi tarixindən etibarən, bu Qaydaların qəbul edilməsi barəsində bildiriş həmin tarixdən sonra alındıqda isə - Baş Direktor tərəfindən bu Qaydaların qəbulu haqqında bildirişin alınması tarixindən 3 ay sonra qüvvəyə minmiş olur.

2. ÜST üzvü olmayan və bu Qaydalara qoşulan hər hansı dövlət, Baş Direktora təqdim edilməsi tarixindən etibarən 6 ay keçdikdən sonra qüvvəyə minən bildirişi Baş Direktora verməklə bu Qaydalarda iştirakından imtina edə bilər. Bu Qaydalarda iştirakından imtina etmiş dövlət iştirakçısı olduğu və 58-ci Maddədə qeyd olunan beynəlxalq sanitariya saziş və qaydalarında iştirakını, bu Qaydalardan imtina etdiyi tarixdən etibarən bərpa edir.

Maddə 65 Baş Direktor tərəfindən təqdim olunan bildirişlər

1. Baş Direktor bu Qaydaların Səhiyyə Assambleyası tərəfindən qəbul edilməsi barəsində bütün iştirakçı-dövlətlər, assosiativ üzvlərə, habelə 58-ci Maddədə qeyd olunan beynəlxalq sanitariya saziş və qaydalarının digər iştirakçılarna məlumat təqdim edir.
2. Deyilənlərə əlavə olaraq, Baş Direktor 60-64-cü Maddələrə uyğun surətdə aldığı hər hansı bildiriş və 62-ci Maddəyə müvafiq qaydada Səhiyyə Assambleyası tərəfindən qəbul edilmiş hər hansı qərar barəsində həmin dövlətlərə, habelə bu Qaydalara və ya ona edilmiş hər hansı düzəlişlərə tərəf olmuş hər hansı digər dövlətə məlumat təqdim edir.

Maddə 66 Eyni qüvvəli mətnlər

1. Bu Qaydaların ingilis, ərəb, ispan, çin, rus və fransız dillərindəki mətnləri eyni qüvvəyə malik olur. Bu Qaydaların mətninin əsliləri ÜST-da saxlanılır.
2. 59-cu Maddənin 1-ci bəndində qeyd olunan bildirişlə bərabər, Baş Direktor bu Qaydaların təsdiq edilmiş surətlərini iştirakçı-dövlətlər, assosiativ üzvlərə, habelə 58-ci Maddədə qeyd olunan beynəlxalq sanitariya saziş və qaydalarının digər iştirakçılarna göndərir.
3. Bu Qaydalar qüvvəyə mindikdən sonra, Baş Direktor Qaydaların təsdiq edilmiş surətlərini Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsinin 102-ci Maddəsinə uyğun surətdə qeydiyyat üçün Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Baş Katibinə təqdim edir.

QOŞMA 1

A. EPİDEMİOLOJİ NƏZARƏT VƏ CAVAB TƏDBİRLƏRİ SAHƏSİNDƏ ƏSAS İMKANLARA DAİR TƏLƏBLƏR

1. İştirakçı-dövlətlər bu Qaydalar üzrə özlərinin əsas imkanlarına münasibətdə mövcud milli struktur və vasitələrdən istifadə edirlər, o cümlədən deyilənlərə münasibətdə:
  - (a) Epidemioloji nəzarət, hesabatlar, bildirişlər, yoxlamalar, cavab tədbirləri və əməkdaşlığa münasibətdə fəaliyyətləri; və
  - (b) Təyin edilmiş hava limanları, limanlar və yerüstü nəqliyyat qovşaqları üzrə fəaliyyətləri ilə əlaqədar.
2. Hər bir iştirakçı-dövlət bu Qaydaların özünə münasibətdə qüvvəyə minməsi tarixindən etibarən iki il ərzində bu Qoşmada qeyd edilmiş minimum tələblərin yerinə yetirilməsi üçün özünün sərəncamında olan daxili struktur və vasitələrin imkanlarının qiymətləndirilməsini aparır. Həmin qiymətləndirmənin nəticələrinə əsasən, iştirakçı-dövlətlər 45-ci Maddənin 1-ci bəndi və 13-cü Maddənin 1-ci bəndində qeyd edilmiş qaydada, öz ərazilərində həmin əsas imkanların təmin edilməsi və tətbiqi məqsədi ilə tədbirlər planlarını hazırlayıb və icra edirlər.
3. İştirakçı-dövlətlər və ÜST bu Qoşmaya müvafiq qaydada qiymətləndirmə, planlaşdırma və tətbiq proseslərinə dəstək verirlər.
4. Yerli icma səviyyəsində və/və ya ictimai səhiyyə sahəsində birinci səviyyədə olan cavab tədbirləri üzrə İMKANLAR:
  - (a) iştirakçı-dövlətin ərazisində bütün rayonlarda konkret vaxt və yer üçün fərz olunan hədləri aşan ölüm və xəstəlik halları ilə bağlı olan hadisələri müəyyən etmək; və
  - (b) səhiyyə üzrə cavab tədbirlərinin müvafiq səviyyəsinə sərəncamda olan bütün mühüm məlumatı dərhal təqdim etmək, icma səviyyəsində məlumatlar yerli tibbi-sanitariya idarələrinə və ya yerli

səhiyyədən olan müvafiq səhiyyə əməkdaşlarına təqdim olunur. İctimai səhiyyənin cavab tədbirlərinin birinci səviyyəsində məlumatlar təşkilatı strukturundan asılı olaraq aralıq və ya milli cavab tədbirləri səviyyəsində təqdim olunur. Bu Qoşmanın məqsədlərinə münasibətdə, mühüm məlumat dedikdə aşağıda qeyd edilənlər başa düşülür: klinik təsvirlər, laboratoriya nəticələri, riskin mənbə və növləri, insanlar arasında xəstəlik və ölüm hadisələrinin sayı, xəstəliyin yayılmasına təsir göstərən şərait və həyata keçirilən tibbi-sanitariya tədbirləri; və

(c) dərhal ilkin nəzarət tədbirlərinin həyata keçirilməsi.

5. Aralıq səviyyəyə aid cavab tədbirləri üzrə İMKANLAR:

- (a) barəsində məlumat verilmiş hadisələrə aid vəziyyəti təsdiqləmək və mövcud nəzarət tədbirlərini dəstəkləmək və ya əlavə nəzarət tədbirlərini həyata keçirmək; və
- (b) barəsində məlumat verilmiş hadisələrin dərhal olaraq qiymətləndirilməsini aparmaq və onlar təxirəsalınmaz xarakter daşdıqda, bütün mühüm məlumatı milli səviyyəyə göndərmək. Bu Qoşmanın məqsədlərinə münasibətdə, təxirəsalınmaz xarakter daşıyan hadisələrin meyarlarına insanların sağlamlığına ciddi təsir və/və ya yüksək yayılma potensialı ilə səciyyələndirilən qeyri- adi və ya gözlənilməz hadisələr daxildir.

6. Milli səviyyə

Qiymətləndirmə və bildiriş. İmkanlar:

- (a) 48 saat ərzində olmaqla, təxirəsalınmaz hadisələr barəsində bütün məlumatın qiymətləndirilməsini aparmaq; və
- (b) qiymətləndirməyə əsasən müəyyən olunduqda ki, 6-cı Maddənin 1-ci bəndi və Qoşma 2 əsasında bildiriş verilməsi tələb olunur, BTSQ üzrə Milli Əlaqələndirici vasitəsi ilə ÜST-ə dərhal bildiriş vermək və 7-ci Maddəyə, habelə 9-cu Maddənin 2-ci bəndinə əsasən ÜST-ə məlumat təqdim etmək.

İctimai səhiyyə üzrə cavab tədbirləri. İmkanlar:

- (a) daxili və beynəlxalq miqyaslı yayılmaların qarşısını almaq məqsədi ilə qısa müddət ərzində nəzarət tədbirlərini müəyyən etmək;
- (b) mütəxəssislər, nümunələrin laboratoriya analizi (ölkə daxilində və ya əməkdaşlıq edən mərkəzlər vasitəsi ilə), habelə maddi-texniki köməkliyi göstərmək (misal üçün, avadanlıq, təchizat predmetləri və nəqliyyat vasitələri);
- (c) zəruri hallarda, hadisə yerində aparılan tədqiqatlar üzrə yerində köməklik göstərmək;
- (d) dərhal olaraq təsdiqin alınması və müşahidə və nəzarət tədbirlərinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə, səhiyyə sisteminin yüksək vəzifəli şəxsləri və digər vəzifəli şəxslərlə birbaşa operativ əlaqə yaratmaq;
- (e) digər müvafiq dövlət orqanları və nazirliklər ilə birbaşa əlaqəni saxlamaq;
- (f) özünün və digər iştirakçı-dövlətin ərazisində baş verən hadisələr barəsində ÜST-dan alınmış məlumat və tövsiyələri yaymaq məqsədi ilə, sərəncamda olan ən səmərəli kommunikasiya vasitələri ilə xəstəxanalar, klinikalar, poliklinikalar, hava limanları, limanlar, yerüstü nəqliyyat qovşaqları, laboratoriyalar və digər əsas operativ rayonlar ilə sürətli əlaqə yaratmaq;
- (g) ictimai səhiyyə sahəsinə aid olan fəvqəladə hadisəyə cavab olaraq milli tədbirlər planını işləyib hazırlamaq, qüvvəyə mindirmək və icra etmək, o cümlədən ictimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edə biləcək fəvqəladə hadisələr üzrə cavab tədbirlərinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə müxtəlif bilik və fəaliyyət sahələrinin təmsilçilərindən ibarət olan qrupu yaratmaq; və
- (h) deyilənlərin gün ərzində həyata keçirilməsini təmin etmək.

B. HAVA LİMANLARI, LİMANLAR VƏ YERÜSTÜ NƏQLİYYAT QOVŞAQLARININ ƏSAS İMKANLARI ÜZRƏ TƏLƏBLƏR

1. Daimi əsasda

İmkanlar:

- (a) (i) səfər edən şəxslərin vəziyyətini qiymətləndirmək və bütün xəstə şəxslərə yardım etmək məqsədi ilə deyilənləri qısa müddət ərzində həyata keçirmək üçün məqbul olan yerlərdə olan müvafiq tibbi xidmətlər, o cümlədən, diaqnostik xidmət, habelə (ii) müvafiq əməkdaşlarla əlaqə, avadanlıq və obyektlərdən istifadə üçün imkanlar yaratmaq;
  - (b) səfər edən xəstə şəxslərin müvafiq tibbi müəssisəyə çatdırılması məqsədi ilə müvafiq avadanlıq və münasib işçi heyətinin sərəncamda olmasını təmin etmək;
  - (c) daşınma vasitələrinin yoxlanması üçün hazırlıqlı işçi heyəti ilə təmin etmək;
  - (d) giriş məntəqəsində olan vasitələr, o cümlədən içməli su mənbələri, qidalanma məntəqələri, gəmidə olan ictimai-iaşə vasitələri, ictimai tualetlər, bərk və maye tullantılarının çıxarılması və neytrallaşdırılması üçün müvafiq xidmətlər, təhlükə potensialı digər zonalar üzrə səfər edən şəxslərə münasibətdə təhlükəsiz şəraiti təmin etmək, o cümlədən zəruri hallarda, yoxlama proqramlarını həyata keçirməklə;
  - (e) praktiki cəhətdən mümkün olan dərəcədə, giriş məntəqələrində və onlara bilavasitə yaxın olan ərazilərdə xəstəlik daşıyıcıları ilə mübarizə aparmaq üçün proqramın və hazırlıqlı işçi heyətinin mövcud olmasını təmin etmək.
2. İctimai səhiyyə sahəsində beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edə biləcək fəvqəladə vəziyyətlər yaradan hadisələr üzrə cavab tədbirlərinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə

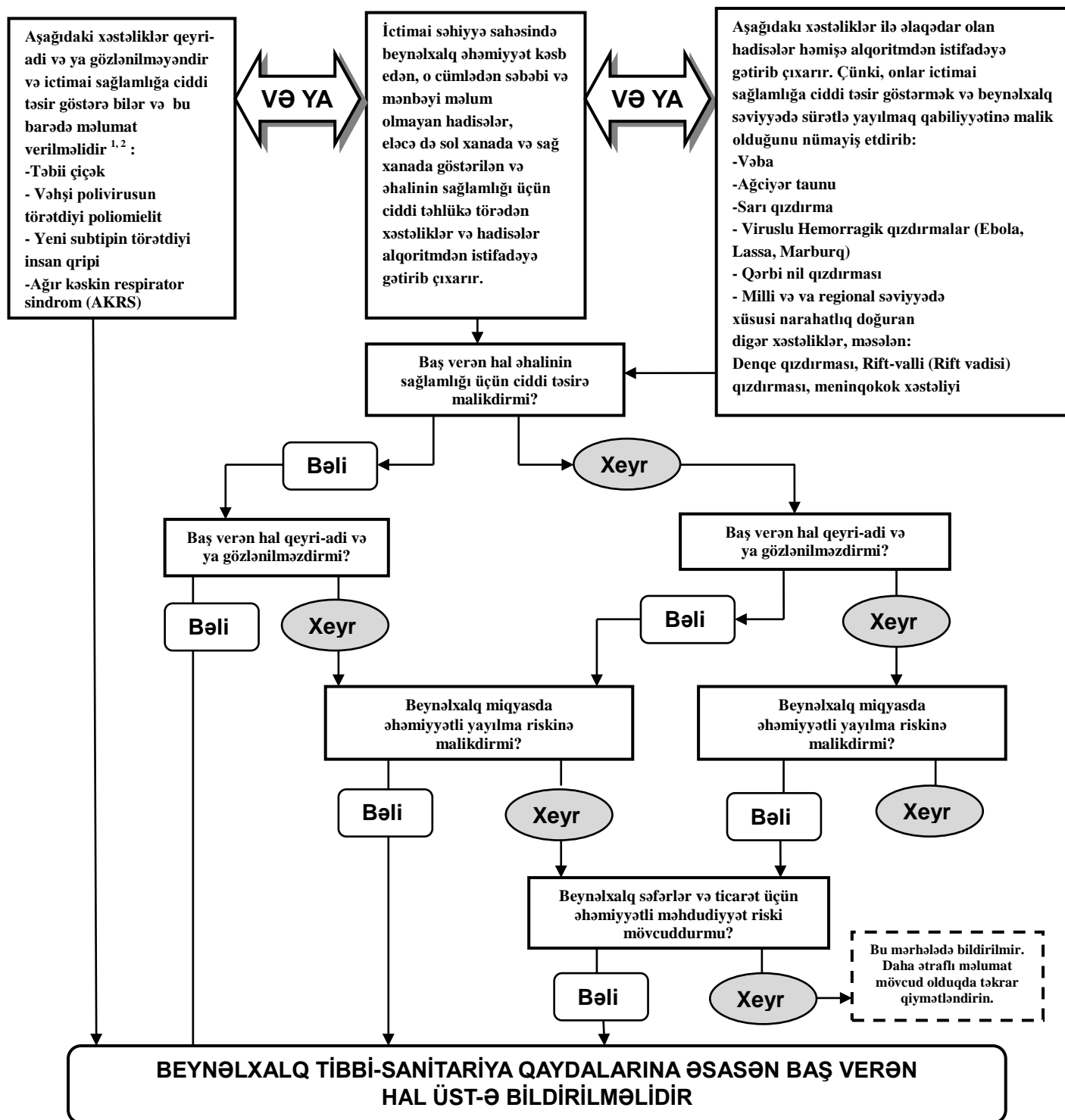
İmkanlar:

- (a) ictimai səhiyyə sahəsində fəvqəladə hadisəyə cavab olaraq ictimai səhiyyə sahəsi üzrə fəvqəladə tədbirlər planını hazırlamaq və icra etməklə müvafiq tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin etmək, o cümlədən müvafiq giriş məntəqələri, tibbi-sanitariya və digər təşkilat və xidmətlər üzrə məsul şəxsləri və əlaqələndiriciləri təyin etmək;
- (b) yerli tibbi və baytarlıq müəssisələr ilə müqavilələri bağlamaqla, müvafiq insan və heyvanların izolyasiyası və müalicəsi və tələb olunan münasib dəstək tədbirlərinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə yoluxmuş səfər edən şəxslərin və heyvanların vəziyyətini qiymətləndirmək və onlara yardım göstərilməsini təmin etmək;
- (c) yoluxmuş və yoluxmaya şübhəli şəxslərlə sorğu aparılması məqsədi ilə, digər səfər edən şəxslər üçün nəzərdə tutulmuş yerlərdən ayrı olan bir yeri təmin etmək;
- (d) yoluxmaya şübhəli olan səfər edən şəxslərin vəziyyətinin qiymətləndirilməsi və zəruri hallarda karantinə yerləşdirilməsi üçün şərait yaratmaq, əsasən giriş məntəqəsindən kənarında olan idarələrdə;
- (e) baqaj, yük, konteyner, daşıma vasitələri, mal və ya poçt göndərişlərinə münasibətdə tövsiyə olunan dezinfeksiya, deratizasiya, dezinfeksiya, dekontaminasiya və ya digər tədbirləri həyata keçirmək, o cümlədən zəruri hallarda, məxsusi olaraq bu məqsədlər üçün ayrılmış və təchiz edilmiş yerlərdə olmaqla;
- (f) gələn və ya gedən səfər edən şəxslərə münasibətdə giriş və çıxışda nəzarət tədbirlərini tətbiq etmək; və
- (g) infeksiya və ya kontaminasiya daşıyıcısı ola bilən səfər edən şəxslərin daşınması üçün xüsusi təyinatlı vasitələrin və müvafiq mühafizə vasitələri olan hazırlıqlı işçilərin sərəncamda olmasını təmin etmək.

QOŞMA 2

İCTİMAİ SƏHIYYƏ SAHƏSİNDƏ BEYNƏLXALQ ƏHƏMİYYƏT KƏSB EDƏN FÖVQƏLADƏ VƏZİYYƏT YARADA BİLƏCƏK HADİSƏLƏRİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ VƏ BİLDİRİLMƏSİNƏ DAİR QƏRARLARIN QƏBUL OLUNMASI SXEMİ

Milli müşahidə/nəzarət sistemi vasitəsilə aşkar edilmiş hadisələr (baxın Qoşma 1-ə)

¹Üst tərəfindən müəyyən edilmiş tərifə müvafiq qaydada.

²Xəstəliklərin siyahısı yalnız bu Qaydaların məqsədləri üçün istifadə olunur.

**İCTİMAİ SƏHIYYƏ SAHƏSİNDƏ BEYNƏLXALQ ƏHƏMİYYƏT KƏSB EDƏN
FÖVQƏLADƏ VƏZİYYƏT YARADA BİLƏCƏK HADİSƏLƏRİN
QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ VƏ BİLDİRİLMƏSİNƏ DAİR QƏRARLARIN QƏBUL
OLUNMASI SXEMİNİN TƏTBİQ EDİLMƏSİNƏ DAİR NÜMUNƏ**

Bu Qoşmada verilmiş nümunələr mütləq xarakter daşımır və qərarların qəbul edilməsi sxeminin meyarlarının təfsir olunmasına münasibətdə nəzərə alınmaq məqsədi ilə verilir.

BAŞ VERMİŞ HAL ƏN AZI AŞAĞIDAKI İKİ MEYARA CAVAB VERİRMİ?

Hadisənin insan sağlamlığına təsiri ciddiirmi?	1.Hadisənin insanların sağlamlığına təsiri ciddiirmi?
	1. <i>Konkret yerdə, konkret vaxtda və konkret əhali qrupu arasında bu hadisə növünə nisbətdə xəstəliklərin və/və ya ölüm hallarının sayı əhəmiyyətliymi?</i>
	2. <i>Hadisə əhalinin sağlamlığına ciddi təsir göstərə bilərmi?</i>
	ƏHALİNİN SAĞLAMLIĞINA CİDDİ TƏSİR GÖSTƏRƏ BİLƏN BİR NEÇƏ HADİSƏYƏ DAİR AŞAĞIDAKI MİSALLAR VERİLMİŞDİR:
	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Hadisə epidemiya yaratmaq potensialı yüksək olan patogen vasitəsi ilə baş vermişdir (patogenin infeksiya xüsusiyyətləri, ölüm hallarının çox olması, çoxsaylı keçmə yolları və ya sağlam daşıyıcı). ✓ Müvəffəqiyyətsiz müalicə göstəriciləri (antibiotiklərə yeni və ya təkrar rezistentlik, vaksinin müvəffəqiyyətsiz olması, antidota rezistentlik və ya onun müvəffəqiyyətsiz olması). ✓ Hadisə əhalinin sağlamlığına münasibətdə ciddi risk kəsb edir, baxmayaraq ki, hələ ki, xəstəlik halı müəyyən edilməyib və ya müəyyən edilmiş xəstəlik hallarının sayı çox azdır. ✓ Səhiyyə orqanlarının əməkdaşları arasında xəstəlik halları barəsində məlumat var. ✓ Riskə məruz qalan xüsusilə həssas əhali təbəqələrinin olması (qaçqınlar, aşağı immunlaşdırma səviyyəli şəxslər, uşaqlar, ahıl şəxslər, zəif immunitetli şəxslər, kifayət qədər qidalanması olmayan şəxslər və s.) ✓ İctimai səhiyyə sahəsində cavab tədbirlərinə mane olan və ya onları yubada bilən müvafiq amillərin olması (təbii fəlakətlər, silahlı münaqişələr, qeyri-münasib hava şəraiti, iştirakçı-dövlətin ərazisində çoxlu sayda xəstəlik ocaqları). ✓ Hadisə əhalinin sıx yaşadığı bir yerdə baş verir. <p>Toksik infeksiya və ya digər tərzdə təhlükəli maddələrin təbii və ya digər yol ilə yayılması, bu əhalini və/və ya böyük coğrafi ərazini yoluxmaya məruz qoymuşsa və ya potensial surətdə olsa belə, yoluxmaya məruz qoya bilər.</p>
	3. <i>Hadisənin aşkar olunması, təhlili, cavab və ya nəzarət tədbirlərinin həyata keçirilməsi, yaxud da yeni halların qarşısını almaq üçün kənar yardıma ehtiyac varmı?</i>
YARDIMIN TƏLƏB OLUNA BİLƏCƏYİ BƏZİ HALLAR AŞAĞIDA QEYD EDİLMİŞDİR:	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Kifayət qədər insan, maliyyə və ya texniki ehtiyatlarının olmaması, ələlxüsus: <ul style="list-style-type: none"> - hadisəni araşdırmaq üçün kifayət qədər laboratoriya və ya epidemioloji imkanların olmaması (avadanlıq, işçi heyəti, maliyyə vəsaitləri) - nəzərdə tutulan tələbatın ödənilməsi üçün kifayət qədər antidot, dərman vasitələri və/və ya müdafiə avadanlığının, dekontaminasiya yaxud yardımçı avadanlığının olmaması - yeni hadisələrin vaxtında müəyyən edilməsi üçün mövcud olan epidemioloji nəzarət sisteminin qeyri-adekvat olması. 	
HADİSƏNİN ƏHALİNİN SAĞLAMLIĞINA TƏSİRİ CİDDİDİRMI ?	
Yuxarıdakı 1, 2 və ya 3 sayılı suallara müsbət cavab verilmişdirsə, «bəli» cavabını verin.	

Hadisə qeyri-adi və ya gözlənilməzdirmi?	II.Hadisə qeyri-adi və gözlənilməzdirmi?
	4. <i>Hadisə qeyri-adidirmi?</i> AŞAĞIDA QEYRİ-ADI HADİSƏLƏRİN NÜMUNƏLƏRİ VERİLMİŞDİR: ✓ Hadisəyə naməlum amil səbəb olmuşdur və ya mənbə, daşıyıcı , keçmə yolu qeyri-adi və ya namələmdir. ✓ Xəstəlik hadisələrinin inkişafı gözlənilmədiyindən daha yüksəkdir (o cümlədən xəstəlik və ölüm hallarının sayı nəzərə alınmaqla) və ya qeyri-adi simptomlar mövcuddur. Hadisənin baş verməsi bu ərazi və ya vaxt üçün qeyri-adi haldır.
	5. <i>Hadisə gözlənilməzdirmi?</i> AŞAĞIDA GÖZLƏNİLMƏZ HADİSƏLƏRİN NÜMUNƏLƏRİ VERİLMİŞDİR: ✓ Hadisəni iştirakçı-dövlətdə artıq ləğv edilmiş və ya aradan götürülmüş, və/və ya barəsində əvvəlki məqamda məlumat verilməyən xəstəlik/amil törətmişdir.
	HADİSƏ QEYRİ-ADI VƏ YA GÖZLƏNİLMƏZDİRMI? Yuxarıdakı 4 və ya 5 sayılı suallara müsbət cavab verilmişdirsə, «bəli» cavabını verin.

Beynəlxalq miqyasda yayılmanın ciddi riski varmı?	III.Beynəlxalq miqyasda yayılmanın ciddi riski varmı?
	6. <i>Digər dövlətlərdə analoji hadisələrlə epidemioloji əlaqəyə dair sübutlar varmı ?</i>
	7. <i>Amil, daşıyıcı və ya rezervuarın trans-sərhəd miqyasda yayılmasına dair bizi xəbərdar edən faktor mövcuddurmumu ?</i> BEYNƏLXALQ MİQYASDA YAYILMA EHTİMALI YARADA BİLƏN HALLARA DAİR BƏZİ MİSALLAR AŞAĞIDA QEYD OLUNMUŞDUR: ✓ Yerli şəraitdə yayılmaya dair sübutların olduğu hallar (və ya digər aidiyyəti hallar), aşağıda qeyd olunanlarla bağlı əvvəlki ay ərzində baş vermişdirsə: - Beynəlxalq səfərin yerinə yetirilməsi (və ya patogen məlum olduqda, ekvivalent inkubasiya müddətinə bərabər müddət) - Beynəlxalq tədbirlərdə iştirak (zəvvarlıq, idman tədbirləri, konfranslar və s.) - Beynəlxalq səfərdə olan və ya yüksək hərəkət rejimində olan əhali təbəqələri ilə sıx əlaqə. ✓ Hadisə ətraf mühitin çirklənməsi nəticəsində baş vermişdir və onun beynəlxalq sərhədləri keçərək yayılmaq təhlükəsi var. ✓ Hadisə intensiv beynəlxalq daşımalar ərazisində məhdud sanitariya nəzarəti, ekoloji aşkarlama və
	BEYNƏLXALQ MİQYASDA YAYILMANIN CİDDİ RİSKİ VARMİ? Yuxarıdakı 6 və ya 7 sayılı suallara müsbət cavab verilmişdirsə, «bəli» cavabını verin.

Beynəlxalq məhdudluyətlər riski?	IV.Beynəlxalq səfərlər və ya ticarətin məhdudlaşdırılmasına aid olan mühüm risklər varmı?
	8. <i>Keçmişdə belə hallar beynəlxalq səfərlər və ya ticarətin məhdudlaşdırılmasına gətirib çıxarmışdırmı ?</i>
	9. <i>Məlumdurmu ki, yaxud şübhə varmı ki, hadisənin mənbəyi kontaminasiyaya uğramış ola bilən və hansısa dövlətlərdən digər dövlətlərə aparılan və ya gətirilən ərzaq və ya digər mallardır?</i>
	10. <i>Hadisə beynəlxalq tədbir və ya intensiv beynəlxalq turizm rayonunda baş vermişdirmi?</i>
	11. <i>Hadisənin nəticəsi olaraq xarici rəsmi şəxslər və ya beynəlxalq kütləvi informasiya vasitələri tərəfindən əlavə məlumatın təqdim edilməsi ilə bağlı müraciət edilmişdirmi?</i>
BEYNƏLXALQ TİCARƏT VƏ YA SƏFƏRLƏRİN MƏHDUDLAŞDIRILMASININ CİDDİ RİSKİ MÖVCUDDURMU? Yuxarıdakı 8, 9, 10 və ya 11 sayılı suallara müsbət cavab verilmişdirsə, «bəli» cavabını verin.	

Yuxarıda qeyd olunan I-IV sayılı meyarlardan hansısa ikisinə «bəli» cavabı verən iştirakçı-dövlətlər, Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarının 6-cı Maddəsinə müvafiq qaydada ÜST-ə məlumat təqdim etməlidirlər.

QOŞMA 3

GƏMİNİN SANİTARİYA NƏZARƏTİNDƏN AZAD EDİLMƏSİ HAQQINDA ŞƏHADƏTNAMƏNİN/ GƏMİNİN SANİTARİYA NƏZARƏTİNDƏN KEÇMƏSİ HAQQINDA ŞƏHADƏTNAMƏNİN FORMASI

Liman..... Yoxlama tarixi.....

Bu Şəhadətnamə ilə yoxlamanın aparılması taktı və 1) nəzarətdən azad olma və ya 2) tətbiq edilmiş nəzarət tədbirləri təsdiqlənir.
Dəniz gəmisi və ya daxili sularla üzən gəminin adı..... ton..... Qeydiyyat dövləti: .....Qeydiyyat nömrəsi/ İ.MO nömrəsi.....

Yoxlamanın aparıldığı vaxt, yük yerlərində.....ton..... yük olmuşdur/..... ton.....yük boşaldılmışdır.

Yoxlamaları aparən təşkilatın adı və ünvanı.....

Gəminin sanitariya nəzarətindən keçməsi haqqında şəhadətnamə

Gəminin sanitariya nəzarətindən azad olması haqqında şəhadətnamə

Yoxlanılmış sahə (xidmət və sistemlər)	Müəyyən edilmiş faktlar ¹	Nümunələrin analizinin nəticələri ²	Təhlil edilmiş sənədlər
Kambuz			Tibbi jurnal
Ehtiyatlar üçün anbar			Gəmi jurnalı
Anbar bölmələri			Digər
Yük üçün yer və bölmələr			
Yaşayış sahələri			
-heyət üçün			
-rəhbər və üzrləri üçün			
-sərnişinlər üçün			
-göyərte			
İçməli su			
Çirkab sular			
Ballast bölməsi			
Bərk və tibbi tullantılar			
Durğun su			
Mühərrik bölməsi			
Tibbi-sanitariya xidməti			
Digər konkret iştirakçılar, bax-ələvə			
Yoxlanılmalı olmayan sahələr, «Yoxlanılması mümkün deyil» yazın.			

Həyata keçirilmiş nəzarət tədbirləri	Təkrar yoxlanmanın tarixi	Müəyyən edilmiş faktlara dair qeydlər

Faktlar aşkar olunmadı. Gəmi sanitariya nəzarəti tədbirlərinin tətbiqindən azad olunmuşdur. aşağıda qeyd edilmiş tarixdə həyata keçirilmişdir.

Qeyd olunan nəzarət tədbirləri

Səhadətnaməni verən əməkdaşın sovuadı və vəzifəsi..... İmza və ştamp .....

Tarix.....

¹ (a) İnfeksiya və ya yoluxmalar, o cümlədən: hər hansı inkişaf mərhələsində olan daşıyıcılar, xəstəlikləri yayan heyvan-rezervuarlar, gəmiricilər və insanlar arasında xəstəliklər yayı bilən digər heyvanlar, mikrobioloji, kimyəvi və insan sağlamlığına digər risk amilləri, sanitariya-profilaktik tədbirlərin qeyri-münasibliyinə dair işarələr. (b) İnsanlara aid baş verən hadisələr qeyd olunmalıdır. (Dəniz tibbi-sanitariya deklarasiyasına daxil olunur)

² Gəmidən götürülmüş nümunələrin analizinin nəticələri. Analizin nəticələri barəsində məlumat mümkün qədər qısa müddətdə gəminin kapitanına təqdim olunur və lazım olarsa, təkrar yoxlama verilmiş şəhadətnamədə istinad olunan təkrar yoxlama tarixində növbəti müvafiq dayanma limanında aparılır.

Gəminin sanitariya nəzarətindən keçməsi haqqında şəhadətnamənin və ya gəminin sanitariya nəzarətindən azad edilməsi haqqında şəhadətnamənin qüvvədə olduğu maksimum müddət altı aya bərabər olur, lakin qeyd olunan limanda yoxlamaları aparmaq mümkün deilsə və infeksiya yaxud yoluxma əlamətləri olmadıqda, sertifikatın müddəti bir ay uzadıla bilər.

**GƏMİNİN SANİTARIYA NƏZARƏTİNDƏN AZAD EDİLMƏSİ HAQQINDA
ŞƏHADƏTNAMƏNİN / GƏMİNİN SANİTARIYA NƏZARƏTİNDƏN KEÇMƏSİ
HAQQINDA ŞƏHADƏTNAMƏNİN FORMASINA ƏLAVƏ**

Yoxlanılmış sahə/ xidmət/ sistemlər	Müəyyən edilmiş faktlar	Nümunələrin analizinin nəticələri	Təhlil edilmiş sənədlər	Həyata keçirilmiş nəzarət tədbirləri	Təkrar yoxlanmanın tarixi	Müəyyən edilmiş faktlara dair qeydlər
İaşə xidməti						
Mənbə						
saxlama						
Hazırlama						
Xidmət						
Su təchizatı sistemi						
Mənbə						
Saxlama						
Paylama						
Tullantıların neytrallaşdırılması sistemi						
Neytrallaşdırma						
Kənarlaşdırma						
Üzgüçülük hovuzları/hidro-masaj vannaları						
Avadanlıq						
İstismar						
Tibbi-sanitariya xidməti						
Təchizat və tibbi avadanlıq						
Fəaliyyəti						
Dərman preparatları						
Yoxlanılmış digər sahələr						

Yoxanılması mümkün olmayan yerlərin adının qarşısında «Yoxlanılması mümkün deyil» yazın.

**DAŞIMA VASİTƏLƏRİ VƏ DAŞIMA OPERATORLARINA MÜNASİBƏTDƏ TEXNİKİ
TƏLƏBLƏR**

Bölmə A. Daşıma operatorları

1. Daşıma operatorları aşağıda qeyd olunan məsələlər ilə əlaqədar köməklik göstərirlər:
  - (a) Yüklər, konteyner və daşıma vasitələrində yoxlamaların aparılması;
  - (b) Gəmidə olan şəxslərin tibbi müayinədən keçirilməsi;
  - (c) Bu Qaydalara müvafiq qaydada digər tibbi-sanitariya tədbirlərinin həyata keçirilməsi;
  - (d) İştirakçı-dövlətlərin müraciətinə əsasən lazımi tibbi-sanitariya məlumatlarının təqdim olunması.
2. Bu Qaydaların tələblərinə müvafiq qaydada, daşıma operatorları iştirakçı-dövlətlərin səlahiyyətli orqanlarına qüvvədə olan Gəminin sanitariya nəzarətindən keçməsi haqqında şəhadətnamənin və ya Gəminin sanitariya nəzarətindən azad olunması haqqında şəhadətnamənin və ya Dəniz tibbi-sanitariya deklarasiyasını yaxud da Hava gəmisinin ümumi deklarasiyasının Tibbi-sanitariya hissəsini təqdim edirlər.

Bölmə B. Daşıma vasitələri

1. Baqaj, yüklər, konteynerlər, daşıma vasitələri və mallara münasibətdə bu Qaydalara müvafiq qaydada həyata keçirilən nəzarət tədbirləri, mümkün olan dərəcədə, insanların səhhətinə zərər vurmada, yaxud onlara narahatlıq yaratmadan yaxud da baqaj, yüklər, konteyner, daşıma vasitəsi və ya mallara ziyan yetirmədən həyata keçirilir. Mümkün olduqda və məqsədə müvafiq hesab olunduğu halda, nəzarət tədbirləri boş daşıma vasitəsində və yüklər bölmələrinin boş vəziyyətində aparılır.
2. İştirakçı-dövlətlər yüklər, konteynerlər, daşıma vasitələri, onun hissələrinə münasibətdə aparılmış tədbirlər, istifadə olunmuş metodlar və tədbirlərin həyata keçirilməsinin səbəbləri barəsində yazılı məlumat təqdim edirlər. Bu məlumat yazılı surətdə hava gəmisi üçün məsul olan şəxsə təqdim olunur, gəmiyə münasibətdə isə - Gəminin sanitariya nəzarətindən keçməsi haqqında şəhadətnaməsində qeyd olunur. Digər yüklər, konteyner və daşıma vasitələrinə münasibətdə iştirakçı-dövlətlər tərəfindən belə məlumat yüklər daşıyıcılarına, yüklər alanlara, göndərənlərə və daşıma vasitəsi üçün məsul olan şəxslərə, yaxud da deyilən tərəflərin müvafiq nümayəndələrinə təqdim olunur.

TRANSMİSSİV XƏSTƏLİKLƏRƏ MÜNASİBƏTDƏ KONKRET TƏDBİRLƏR

1. Mütəmadi əsasda olmaqla. ÜST həmin rayonlardan gələn daşıma vasitələrinə münasibətdə dezinfeksiya və ya daşıyıcılarla mübarizə üçün digər mübarizə tədbirlərinin aparılmalı olduğu ərazilərin siyahısını dərc edir. Həmin ərazilərin müəyyən edilməsi, şəraitdən asılı olaraq, daimi və ya müvəqqəti tövsiyələrə aid olan prosedurlar əsasında həyata keçirilir.
2. Daşıyıcılar ilə mübarizənin aparılması tövsiyə edilən ərazidə yerləşən giriş məntəqəsini tərk edən hər bir daşıma vasitəsi dezinfeksiya edilməli və daşıyıcılardan azad olmalıdır. Bu prosedurlar ilə əlaqədar Təşkilat tərəfindən tövsiyə edilmiş metod və materiallar olarsa, deyilən metod və materiallar tətbiq edilməlidir. Daşıma vasitələrində daşıyıcıların olması faktı və onlara qarşı həyata keçirilən mübarizə tədbirləri barəsində qeydlər:
  - (a) hava gəmisinə münasibətdə - hava limanı üzrə səlahiyyətli orqan hava gəmisini deyilən sənədi təqdim etmək vəzifəsindən azad etməmişdirsə. Hava gəmisinin ümumi deklarasiyasının tibbi-sanitariya hissəsində
  - (b) Gəmilərə münasibətdə- Gəminin sanitariya nəzarətindən keçməsi haqqında şəhadətnamədə aparılır; və
  - (c) digər daşıma vasitələrinə münasibətdə - görülməli tədbirlərə dair müvafiq olaraq, yük göndərənlərə, yük alanlara, daşıyıcılara və daşıma vasitəsi üçün məsul olan şəxslərə, yaxud da deyilən tərəflərin müvafiq nümayəndələrinə təqdim olunan yazılı şəhadətnamə verilir.
3. İştirakçı-dövlətlər digər dövlətlər tərəfindən həyata keçirilmiş dezinfeksiya, deratizasiya və daşıma vasitələrinə münasibətdə daşıyıcılar ilə digər mübarizə tədbirlərini belə halda qəbul edirlər ki, deyilən tədbirlər Təşkilat tərəfindən tövsiyə olunan metod və materiallar vasitəsi ilə həyata keçirilmiş olsun.
4. İştirakçı-dövlətlər tərəfindən əhəlinin sağlamlığına təhlükə yarada bilən infeksiya amillərinin daşıyıcıları ilə mübarizənin aparılması məqsədi ilə giriş məntəqəsinin səmisi, daşıma vasitələri, konteynerlər, yük və poçt bağlamaları ilə işlərə aid olan əməliyyatları həyata keçirən müvafiq bölmələrindən azı 400 metr məsafədə və ya daşıyıcıların daha böyük radiusda yayılması halında — minimum məsafədən daha artıq olan bir məsafədə xüsusi proqram işləyib hazırlayırlar.
5. Daşıyıcılara qarşı aparılmış mübarizə tədbirlərinin müsbət nəticə verməsini təsdiqləmək məqsədi ilə əlavə yoxlamaların keçirilməsi tələb olunduğu halda, yoxlamaları keçirmək imkanlarına malik olan növbəti hava limanı və ya limanın səlahiyyətli orqanları bu tələb barəsində səlahiyyətli orqanlardan qabaqcadan məlumat almalıdırlar. Gəmilərə münasibətdə bu barədə Gəminin sanitariya nəzarətindən keçməsi haqqında şəhadətnamədə qeyd edilməlidir.
  - (a) gəmidə transmissiv xəstəlik hadisəsinin olması mümkündür
  - (b) beynəlxalq səfər zamanı gəmidə transmissiv xəstəliyin mümkün olan halı baş vermişdir; və ya
  - (c) daşıma vasitəsi yoluxmuş ərazini gəmidə olan daşıyıcılar tərəfindən xəstəliklərin ötürülməsi mümkün olduğu müddət ərzində tərk etmişdir.
7. Bu Qoşmanın 3 sayılı bəndində nəzərdə tutulan və ya digər tərzdə Təşkilat tərəfindən tövsiyə edilən tədbirlərdən istifadə olunduğu halda, iştirakçı-dövlət hava gəmisinin enməsinə və ya gəminin gəlməsinə qadağa qoymur. Lakin, yoluxmuş ərazilərdən gələn hava gəmilərinə və gəmilərə iştirakçı-dövlət tərəfindən müvafiq məqsədlə müəyyən edilmiş hava limanına enmək və ya limana daxil olmaq təklif edilə bilər.
8. Onun ərazisində belə xəstəliyin daşıyıcıları olduğu halda, iştirakçı-dövlət transmissiv xəstəliyə yoluxmuş ərazidən gələn daşıma vasitəsinə münasibətdə daşıyıcılar ilə mübarizə tədbirlərini həyata keçirə bilər.

VAKSİNASIYA, PROFİLAKTİKA TƏDBİRİ ƏRİ VƏ MÜVAFİQ ŞƏHADƏTNAMƏLƏR

1. 7 sayılı Qoşmada qeyd olunan və ya bu Qaydalar ilə tövsiyə edilən vaksinlər və ya digər profilaktik vasitələr müvafiq keyfiyyətə malik olmalıdır; ÜST tərəfindən müəyyən edilmiş vaksinlər və profilaktik tədbirlər ÜST tərəfindən təsdiq olunmalıdır. Müraciət əsasında, iştirakçı-dövlət onun ərazisində istifadə olunan müvafiq vaksinlər və digər profilaktik vasitələrin bu Qaydalara uyğun olmasına dair sübutları ÜST-ə təqdim etməlidir.
2. Bu Qaydalara müvafiq qaydada vaksinlər və ya digər profilaktika növlərinə məruz qalan şəxslərə vaksinasıya və ya profilaktika barəsində bu Qoşmada nümunəsi verilmiş şəhadətnamə (bundan sonra «şəhadətnamə») təqdim olunur. Bu Qoşmada verilmiş şəhadətnamə nümunəsindən kənara çıxmalara yol verilmir.
3. Bu Qaydalara əsasən verilən şəhadətnamələr yalnız belə halda etibarlı olur ki, istifadə olunan vaksin və ya profilaktik vasitə ÜST tərəfindən təsdiq edilmiş olsun.
4. Şəhadətnamələr müvafiq tədbirləri həyata keçirən klinist həkim və ya vaksin yaxud profilaktik vasitənin tətbiqi üzərində nəzarəti həyata keçirən səlahiyyətli səhiyyə işçisi tərəfindən şəxsən imzalanmalıdır. Şəhadətnaməyə müvafiq prosedurun aparıldığı təşkilatın rəsmi möhürü vurulmalıdır; lakin möhür imzanın əvəzi kimi qəbul olunmur.
5. Şəhadətnamə bütövlükdə ingilis və ya fransız dilində tərtib edilməlidir. İngilis və ya fransız dilində olan mətnə əlavə olaraq, digər dilidən də istifadə oluna bilər.
6. Şəhadətnamədə hər hansı əlavə, dəyişiklik, qaralama və ya hansısa hissənin doldurulmaması həmin şəhadətnaməni etibarsız edə bilər.
7. Şəhadətnamə fərdi sənəd olur və heç bir halda kollektiv surətdə istifadə oluna bilməz, ayrıca şəhadətnamələr verilir.
8. Uşaq yaza bilmirsə, şəhadətnamə onun valideyn və ya qəyyumlarından biri tərəfindən imzalanır. Bir qayda olaraq, savadsız şəxsin imzası onun özü tərəfindən qoyulan hansısa işarə və digər şəxsin həmin işarənin məhz, deyilən savadsız şəxsə mənsub olması haqqında qeyd ilə əvəz olunur.
9. Nəzarəti həyata keçirən klinist həkim tibbi mülahizələr əsasında hesab etsə ki, vaksinasıya və ya profilaktika əks-göstərişdir, o, bu mövqeyinin əsaslarına dair qeydi şəhadətnamədə ingilis və ya fransız dilində yazılı surətdə əks etdirir və həmin məlumat müvafiq şəxsin gəldiyi yerin səlahiyyətli orqanları tərəfindən nəzərə alınmalıdır. Nəzarəti həyata keçirən klinist həkim və səlahiyyətli orqanlar 23-cü Maddənin 4-cü bəndinə müvafiq qaydada vaksinasıya və profilaktikadan imtina ilə bağlı risk haqqında həmin şəxslərə məlumat təqdim edirlər.
10. Həqiqi hərbi xidmət keçən şəxsə silahlı qüvvələr tərəfindən verilmiş eyni qüvvəyə malik olan sənəd belə halda bu Qoşmada nümunəsi verilmiş olan Beynəlxalq şəhadətnaməni əvəz edə bilər, bu şərtlə ki, həmin sənəddə:
  - (a) səs etibarlı ilə nümunə ilə tələb olunan tibbi məlumatı əks etdirsin; və
  - (b) aparılmış vaksinasıya və ya profilaktikanın xarakteri və aparılma tarixi göstərilməklə və bu bəndin müddəalarına uyğun surətdə verilməsi haqqında ingilis və fransız dilində, müvafiq hallarda isə ingilis və fransız dillərinə əlavə olaraq hansısa digər dildəki qeydi əks etdirsin.

VAKSINASIYA VƏ YA PROFİLAKTIKA HAQQINDA ŞƏHADƏTNAMƏNİN NÜMUNƏSİ

Bununla təsdiq olunur ki, aşağıda imzası verilmiş [adı, familiyası].....,doğuluğu tarix.....,cinsi ....., vətəndaşlığı ..... müvafiq hallardab, milli şəxsiyyət vəsiqəsi.....

Beynəlxalq tibbi-sanitariya qaydalarına əsasən.....(xəstəliklərin və ya vəziyyətin adları) qarşı vaksin və ya profilaktik vasitə almışdır.

Vaksin və ya profilaktik tədbir	Tarix	Nəzarəti həyata keçirən klinist həkimin vəzifəsi və imzası	Vaksin və ya profilaktik vasitənin istehsalatçının adı və partiyanın nömrəsi	Şəhadətnamə qüvvədədir .....-dən .....-dək	Prosedur aparılan idarənin rəsmi müdürü
1.					
2.					

İstifadə olunan vaksin və ya profilaktik vasitə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı tərəfindən təsdiq edildikdə bu şəhadətnamə etibarlı olur.

Şəhadətnamələr müvafiq tədbirləri həyata keçirən klinist həkim və ya vaksin yaxud profilaktik vasitənin tətbiqinə nəzarəti həyata keçirən digər səlahiyyətli səhiyyə işçisi tərəfindən şəxsən imzalanır.

Şəhadətnaməyə müvafiq prosedurun aparıldığı idarənin rəsmi möhürü vurulmalıdır; lakin möhür imzanın əvəzi kimi qəbul olunmur.

Şəhadətnamədə hər hansı əlavə, dəyişiklik, qaralama və ya hansısa hissənin doidurulmaması həmin şəhadətnaməni etibarsız edə bilər.

Bu şəhadətnamənin qüvvədə olduğu müddət konkret vaksinasıya və ya profilaktika üçün göstərilən tarixə qədər uzadılır. Şəhadətnamə bütövlükdə ingilis və ya fransız dilində doldurulur. İngilis və ya fransız dilində olan mətnə əlavə olaraq, bu şəhadətnamə digər dildə də doldurula bilər.

**KONKRET XƏSTƏLİKLƏRƏ MÜNƏSİBƏTDƏ VAKSİNASIYA VƏ YA PROFİLAKTİKƏ
ÜZRƏ TƏLƏBLƏR**

1. Vaksinasıya və ya profilaktikaya aid olan hər hansı tövsiyəyə əlavə olaraq, bu Qaydalar ilə səfər edən şəxslərdən iştirakçı dövlətə giriş şərti kimi vaksinasıya və profilaktika keçirilməsini təsdiq edən sənəd tələb edilə bilən aşağıda göstərilən xəstəliklər konkret olaraq müəyyənləşdirilmişdir:

Sarı qızdırmaya qarşı vaksinasıya.

2. Sarı qızdırmaya qarşı vaksinasıyaya dair tələblər və tövsiyələr:

(a) Bu qoşmanın məqsədləri üçün:

I. Sarı qızdırma üçün inkubasiya müddəti altı günə bərabər olur;

II. Sarı qızdırmaya qarşı ÜST tərəfindən təsdiq edilmiş vaksinlər vaksinasıya tarixindən etibarən 10 gün keçdikdən sonra təmin edir:

III. Müdafiə 10 il ərzində qüvvədə qalır; və

IV. Sarı qızdırmaya qarşı vaksinasıyaya dair şəhadətnamə vaksinasıya tarixindən etibarən 10 gün keçdikdən sonra hesablanan 10 il ərzində, təkrar vaksinasıya halında isə həmin təkrar vaksinasıya tarixindən etibarən 10 il ərzində qüvvədə qalır.

(b) Təşkilat tərəfindən sarı qızdırmanın ötürülməsi üçün riskli ərazi kimi müəyyən edilmiş hər hansı ərazidən çıxan zaman, hər hansı səfər edən şəxsə sarı qızdırmaya qarşı vaksinasıya tələb oluna bilər.

(c) Səfər edən şəxsə hələ ki, qüvvəyə minməmiş sarı qızdırmaya qarşı vaksinasıya barəsində şəhadətnamə olduqda, ona ərazidən çıxmağa icazə verilə bilər, lakin bu halda, girişdə ona münasibətdə bu Qoşmanın 2(h) bəndi ilə müəyyən edilmiş tədbirlər tətbiq oluna bilər.

(d) Sarı qızdırmaya qarşı vaksinasıya haqqında qüvvəyə minmiş şəhadətnaməsi olan səfər edən şəxs. Təşkilatın sarı qızdırmanın yayılması üçün riskli ərazi kimi müəyyənləşdirdiyi ərazidən gəldikdə belə, yoluxmaya şübhəli hesab olunmur

(e) 6 sayılı Qoşmanın 1-ci bəndinə müvafiq qaydada, sarı qızdırmaya qarşı vaksin Təşkilat tərəfindən təsdiq edilməlidir.

(f) İstifadə olunan material və prosedurların keyfiyyəti və təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədi ilə. iştirakçı-dövlətlər öz ərazilərində sarı qızdırmaya qarşı xüsusi vaksinasıya mərkəzlərini müəyyən edirlər.

(g) Təşkilat tərəfindən sarı qızdırmanın ötürülməsi üçün riskli ərazi kimi müəyyən edilmiş hər hansı əraziyə giriş məntəqəsində işləyən hər bir şəxs, habelə hər hansı belə giriş məntəqəsindən istifadə edən daşıma vasitəsinin ekipajının hər bir üzvü sarı qızdırmaya qarşı vaksinasıya haqqında qüvvədə olan şəhadətnaməyə sahib olmalıdırlar.

(h) Ərazisində sarı qızdırma daşıyıcıları olan iştirakçı-dövlət tələb edə bilər ki. Təşkilat tərəfindən sarı qızdırmanın ötürülməsi üçün riskli ərazi kimi müəyyən edilmiş hər hansı ərazidən gələn və sarı qızdırmaya qarşı vaksinasıya haqqında qüvvədə olan şəhadətnaməni təqdim edə bilməyən hər hansı səfər edən şəxs şəhadətnamə qüvvəyə minənə qədər yaxud da əgər bu müddətdən tez olarsa, infeksiyanın mümkün olan təsiri tarixindən etibarən altı gündən artıq olmayan bir müddət üçün karantinə yerləşdirilsin.

(i) Səlahiyyətli tibb işçisi və ya səhiyyə orqanının səlahiyyətli əməkdaşı tərəfindən imzalanmış və sarı qızdırmaya qarşı vaksinasıyadan azad olunması barəsində arayışı olan səfər edən şəxsə bu Qoşmanın əvvəlki bəndinin şərtlətinin yerinə yetirilməsi və sarı qızdırmanın daşıyıcılarından müdafiəyə dair məlumatın təqdim olunması şərti ilə girişə icazə verilə bilər. Səfər edən şəxskarantinə yerləşdirilmədiyi halda, onlardan sarı qızdırmanın hər hansı əlamətləri, habelə digər müvafiq simptomlar haqqında səlahiyyətli orqana məlumat təqdim etmək tələb oluna bilər və həmin şəxslər nəzarət altına yerləşdirilə bilərlər.

QOŞMA 8

DƏNİZ TİBBİ-SANİTARIYA DEKLARASIYASININ NÜMUNƏSİ

Xarici limanlardan gələn gəmilərin kapitanları tərəfindən doldurulmalı və səlahiyyətli orqanlara təqdim edilməlidir.

Təqdim edildiyi liman.....Tarix.....

Dəniz gəmisini və ya daxili sulara üzən gəminin adı.....Qeydiyyat nömrəsi/İMO №.....

Hardan gəlir .....və hara gedir.....(Qeydiyyat ölkəsi) (Gəminin bayrağı).....

Kapitanın soyadı .....

Gəminin ümumi qeydiyyat tonnağı.....

Tonnaj (daxili sulara üzən gəmilər üçün).....

Gəmidə Sanitariya nəzarətindən keçmək haqqında və ya sanitariya nəzarətindən azad olmaq haqqında qüvvədə olan şəhadətnamə varmı?

bəli.....xeyr ..... Kim tərəfindən və hansı tarixdə verilmişdir.....

Təkrar voxlama tələb olunurmu? bəli.....xeyr.....

Dəniz gəmisini, gəmi ÜST tərəfindən yoluxmuş ərazi kimi müəyyən olunmuş əraziyə daxil olmuşdurmu? bəli.....xeyr.....

Liman və gəminin həmin limana daxil olduğu tarix.....

Beynəlxalq səfərin başlanması tarixindən etibarən və ya həmin müddət çox olarsa, son otuz gün ərzində, gəminin dayandığı limanları və oranı hansı tarixlərdə tərk etməsini qeyd edin:.....

Səlahiyyətli orqanın müraciətinə əsasən, beynəlxalq səfərin başlanması tarixindən etibarən və ya həmin müddət çox olarsa, son otuz gün ərzində dəniz gəmisinə/gəmiyə minmiş ekipaj üzvləri, sərnəşin və digər şəxsləri sadalayın, o cümlədən həmin müddət ərzində deyilən şəxslərin olduğu bütün liman və ölkələri qeyd etməklə (lazım olduqda, əlavə soyadları digər bir vərəqdə sadalayın):

Soyadı.....gəmiyə minmə harada:(1).....(2).....(3).....

Soyadı.....gəmiyə minmə harada:(1).....(2).....(3).....

Soyadı gəmiyə minmə harada:(1).....(2).....(3).....

Gəmidə olan ekipaj üzvlərinin sayı.....

Gəmidə olan sərnəşinlərin sayı.....

Sağlamlığa dair suallar

(1) Bədbəxt hadisələr istisna olmaqla, beynəlxalq səfər zamanı gəmidə ölüm halları olmuşdurmu? bəli....

Cavab «Bəli» olduqda, təfərrüatlı məlumatı əlavə edilən qoşmada təqdim edin. Vəfat etmiş şəxslərin cəmi sayı:.....

(2) Hazırda gəmidə qeyri-adi infeksiya əlamətləri olan xəstəlik qeyd olunubmu və ya beynəlxalq səfər zamanı belə hallar qeydə alınmışdır? bəli.... xeyr.... Cavab «bəli» olduqda, təfərrüatlı məlumatı əlavə edilən qoşmada təqdim edin.

(3) Səfər müddəti ərzində xəstə sərnəşinlərin sayı adi vəziyyətdən/gözlənilən saydan artıq olubmu? bəli.... xeyr....

Xəstələrin sayı:

(4) Hazırda gəmidə xəstə şəxs varmı? bəli..... xeyr.....

Cavab «Bəli» olduqda, təfərrüatlı məlumatı əlavə edilən qoşmada təqdim edin.

(5) Həkimlə məsləhətləşmələr keçirilibmi? bəli..... xeyr.....

Cavab «Bəli» olduqda, tibbi tədbirlər və ya tövsiyələr haqqında təfərrüatlı məlumatı əlavə edilən qoşmada təqdim edin

(6) Gəmidə olan və yoluxma və ya xəstəliyin yayılmasına gətirib çıxara bilən hansısa şərait haqqında sizdə məlumat varmı? bəli..... xeyr.....

Cavab «bəli» olduqda, təfərrüatlı məlumatı əlavə edilən qoşmada təqdim edin.

(7) Gəmidə hansısa tibbi-sanitariya tədbirləri keçirilibmi (müasir üçün, karantin, izolyasiya, dezinfeksiya, və ya dekontaminasiya)? bəli..... xeyr..... Cavab «bəli» olduqda, tədbirin növü, yeri və tarixini qeyd edin .....

(8) Gəmidə biletsiz sərnəşinlər müəyyən olunmuşdurmu? bəli..... xeyr.....

Cavab «bəli» olduqda, onların hansı vaxtda gəmiyə minməsini qeyd edin (bu məlum olduqda);

(9) Gəmidə hansısa xəstə heyvan varmı? bəli..... xeyr.....

Qeyd: həkim yoxdursa, kapitan hansısa halın infeksiya xarakterli xəstəliyə işarə etməsini müəyyən etmək üçün aşağıda qeyd olunan simptomlardan istifadə etməlidir:

(a) bir neçə gün davam edən və ya (i) halsızlıq; (ii) huşun itirilməsi; (iii) vəzlərin şişməsi; (iv) sarılıq; (v) öskürək və ya tənqənəfəslik; (vi) qeyri-adi qanaxma və ya (vii) iflic ilə müşayiət olunan qızdırma.

(b) qızdırma ilə və ya qızdınnasız: (i) dəridə olan kəskin səpmə və ya irinli yaralar; (ii) kəskin qusma halları (dəniz xəstəliyi istisna olmaqla); (iii) kəskin ishal; və ya (iv) təkrarlanan qıc olma.

Bununla təsdiq edirəm ki, bu Tibbi-sanitariya deklarasiyasında və onun qoşmalarında verilmiş təfərrüatlı məlumat və suallara cavablar mənə məlum olan məlumatı tam və düzgün əks etdirir.

İmza.....

Kapitan

İmza.....

Gəmi həkimi(olmuşda)

Tarix.....

TİBBİ-SANİTARIYA DEKLARASIYASINA QOŞMA

Soyadı	Kateqoriyası və ya Dərəcəsi	Yaşı	Cinsi	Vətəndaşlıq	Gəmiyə mindiyi liman və tarix	Xəstəliyin xarakteri	Limanda Həkimə məlumat Verilibmi?	Xəstəliyin Nəticəsi	Simpyomların Yarandığı tarix	Xəstəyə verilmiş dərmanlar və ya digər müalicə	Qeyd

Qeyd edin: (1) xəstə sağalmışdır, vəfat etmişdir və ya xəstəlik hələ də davam edir; və (2) xəstə gəmidədir, gəmidən düşübü(limanı qeyd etməklə) və ya dənizdə dəfn edilmişdir.

QOŞMA 9

**BU SƏNƏD BEYNƏLXALQ MÜLKİ AVIASIYA TƏŞKİLATI TƏRƏFİNDƏN QƏBUL EDİLMİŞ
HAVA GƏMİSİNİN ÜMUMİ DEKLARASIYASININ BİR HİSSƏSİNİ TƏŞKİL EDİR
HAVA GƏMİSİNİN ÜMUMİ DEKLARASIYASININ TİBBİ-SANİTARIYA HİSSƏSİ**

Tibbi-sanitariya *deklarasiyası*

Hava gəmisində aşkar edilmiş xəstə şəxslər, hava xəstəliyi və ya bədbəxt hadisələrin fəsadları istisna olmaqla (o cümlədən, səpmə, qızdırma, titrətmə, ishal kimi xəstəlik və ya simptomları olan şəxslər), habelə reys dövründə təyyarədən düşürülmüş xəstələr.....

Xəstəliklərin yayılmasına gətirib çıxara bilən, hava gəmisində olan hər hansı digər hal

Uçuş zamanı aparılmış dezinfeksiya və ya hər hansı digər sanitariya tədbiri haqqında məlumat (yeri, tarixi, vaxtı, metodu). Uçuşda dezinfeksiya keçirilmədikdə, son dezinfeksiya haqqında məlumatı qeyd edin

İmza tələb olunduqda: .....

Ekipajın müvafiq üzvü

(Səkkizinci plenar iclas, 23 may 2005-ci il Komitə A, üçüncü hesabat

---

Hökümlərarası işçi qrupun ikinci sessiyası gedişində qeyri-rəsmi işçi qrupun iclası keçirilmişdir və bu sənəd üzrə müvafiq dəyişikliklərin edilməsi təklif edilmişdir ki, ÜST həmin məlumatı baxılmaq üçün Beynəlxalq Mülki Aviasiya Təşkilatına təqdim edəcək.